ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 29 oktober 2011

LITERATUUR

7 ‘De Koning’ een meesterwerk

INTERVIEW

10 ‘Wie we zijn is grootste kracht’

ACHTERGROND

14 Waarheen met nieuwe BRK(s)?

‘Neem cultuur Bonaire serieus’

De Nederlandse Antillen zijn opgedoekt en Bonaire is een Openbaar Lichaam geworden. Nederlandse wetten en maatregelen overspoelen het eiland. Er is al veel veranderd, bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs en infrastructuur. Toch heerst er geen juichstemming op het eiland.

Tekst en foto’s: Erik Locht

Veranderingen gaan gepaard met emoties zoals gevoelens van onzekerheid en onvrede. Verwijten kunnen als volgt worden samengevat: Nederland dringt allerlei zaken op die niet passen bij de cultuur van Bonaire. In dit artikel staat de volgende vraag centraal: Vormen de staatkundige veranderingen een bedreiging voor de culturele identiteit op Bonaire? Hierbij komen meerdere overwegingen op: Wat behoort dan tot de Bonairiaanse cultuur? Waarom wordt dit debat gevoerd en wat dient de uitkomst te zijn?

Ongelukkige combinatie

Gaat Nederland als een olifant tekeer op Bonaire? Dit beeld geeft uitdrukking aan gevoelens van angst en onvrede: Nederland *overrulet* de Bonairianen. Toch gaan metaforen altijd mank. Goed, Nederlanders staan niet altijd te boek als even tactvol. ‘Recht door zee’ en ‘doe maar gewoon’ zijn kreten die passen bij het beeld dat van veel Nederlanders bestaat. Aan een olifantenhuid zou dan ook nog gedacht kunnen worden, maar een dito geheugen? Het kan aantrekkelijk zijn een negatief beeld op te roepen van iemand in wie men een tegenstander ziet. Daarmee zeg je ook iets over jezelf. Maar wie denkt bij Bonaire meteen aan een porseleinkast? Stereotiepen kunnen het beeld en debat vertroebelen. Niemand komt verder door vast te blijven houden aan het beeld van die olifant en de porseleinkast.

Evenmin lijkt de combinatie politiek en cultuur een gelukkige te zijn. Tenminste, zodra de politiek probeert de cultuur in haar greep te krijgen. Dan ontstaan er ongelukken. Anderzijds kunnen beide niet geheel van elkaar worden losgekoppeld. Invloeden vanuit de samenleving werken immers altijd door in de politiek. Het zou niet best zijn als de politiek blind en doof is voor de cultuur. De overheid biedt tevens kaders waarbinnen bepaalde cultuuruitingen tot bloei kunnen komen. Politiek en cultuur zijn vaak onvermijdelijk met elkaar verbonden. Juist ook op Bonaire. Op een klein eiland kent men elkaar. Het gevaar dreigt dat daarmee alles ‘politiek is’. Bovendien is het voor deze discussie relevant dat de cultuur op Bonaire onderdeel uitmaakt van een groter geheel. De historische en staatkundige banden kunnen niet zomaar worden losgekoppeld. De eeuwenoude cultuur op Bonaire is het resultaat van beïnvloeding vanuit de regio, West-Afrika en niet in de laatste plaats Nederland.

Recentelijk bevindt de politiek zich in een transitiefase. Nederland gaat een andere rol spelen op Bonaire. Over het hoe en wat bestaat nog veel onduidelijkheid. Ongetwijfeld zal dit veranderingsproces het dagelijks leven en dus de cultuur van de Bonairianen beïnvloeden. De politiek zal zich telkens moeten afvragen of iets wel passend is voor Bonaire. Maar het gevaar bestaat dat de oproep tot behoud van de eigen culturele identiteit te herleiden is tot allerlei politieke bijbedoelingen.

Identiteit en erfgoed

“De Nederlander bestaat niet.” Met deze woorden ontketende prinses Máxima op 24 september 2007 een heftige discussie. Ongetwijfeld zal dit ook het geval zijn wanneer de politiek het bestaan van de culturele eigenheid van de Bonairiaan zou ontkennen. Nogmaals, politiek en cultuur vormen een niet altijd even gelukkige combinatie. Maar de vraag blijft: waaraan ontleent Bonaire zijn eigen culturele identiteit ? Wat behoort nu eigenlijk tot het cultureel erfgoed van Bonaire? Wat is ‘typisch Bonairiaans’? Deze vraag laat zich niet gemakkelijk beantwoorden. Laten we echter uitgaan van eenvoudige definities: Cultuur is datgene wat mensen denken en doen. Cultureel erfgoed is alles wat wordt bewaard om over te dragen op volgende generaties.

Kijken we dan naar het verleden van Bonaire dan komen verschillende themavelden in beeld zoals de indianen, de Nederlandse overheersing en het slavernijverleden. Hiervan zijn tastbare overblijfselen, zoals de belangwekkende rotstekeningen van Boka Onima, Fort Oranje, Mangazina di Rei en de slavenhutjes. Bonaire heeft minder monumenten dan Curaçao met zijn vele landhuizen en schitterende binnenstad die op de Unesco Werelderfgoed lijst prijkt. De historische bebouwing van Bonaire (vooral van Rincon!) moet echter beslist niet veronachtzaamd worden. Toch ligt het zwaartepunt van het materiële erfgoed van Bonaire bij zijn natuurlijke rijkdommen. Het Marinepark dingt inmiddels eveneens naar de Unesco werelderfgoed status. Het samenspel tussen mens en natuur heeft Bonaire gemaakt tot wat het nu is. De rust en de ruimte hebben het eiland eeuwenlang gekenmerkt. Wie echter stelt dat ‘de Bonairiaan’ dus van nature rustig is schiet door. Wie met grote dadendrang het eiland eventjes wil moderniseren eveneens.

Immaterieel

Toch is het belangrijkste nog niet genoemd. De Bonairiaanse cultuur is rijk aan immaterieel erfgoed. Wellicht is het Papiaments zijn grootste schat. Hierin komen invloeden vanuit verschillende werelddelen samen. Taal is het voertuig van de geest. Bij cultuur gaat het om wat mensen denken en doen. Het Papiaments is de taal waarin eeuwenlang verhalen en liedjes werden doorgegeven. Bijvoorbeeld over de slavernij, gebeurtenissen van dorpsbewoners of de oogst. Taal brengt mensen in beweging. Muziek ook. Tijdens festivals als Dia di Rincon komt dit samen. Het Papiaments is de sleutel die schatkamerdeuren opent. Wie zich vanuit Nederland vestigt op Bonaire doet er dan ook goed aan de taal te leren. Daarmee kunnen culturele verschillen gemakkelijker worden overbrugd. Niet voor niets wordt in Nederland van nieuwkomers geëist dat ze zich inburgeren en het Nederlands eigen maken.

Botsingen en veranderingen

Het is echter een misverstand om te denken dat alle verschillen wegvallen als we elkaars taal spreken. (Het is eveneens een illusie te denken dat allen die zich op Bonaire vestigen Papiaments gaan spreken.) Bonaire ondergaat momenteel in zeer korte tijd op veel gebieden grote veranderingen. Dit roept veel emoties op. Logisch dat dan de vraag wordt gesteld of men nog wel zichzelf kan blijven. De kans bestaat dat sommige bepalingen vanuit Nederland het karakter van het eiland aantasten. Denk bijvoorbeeld aan meer bebouwing en economische bedrijvigheid, maar ook omstreden wetgeving op ethisch gebied en een toename van het Nederlands. Dan is het wachten op botsingen! Dat is op zich geen ramp. Het zou pas gek zijn als vanuit Nederland alles kritiekloos gekopieerd zou kunnen worden naar Bonaire. Dan neemt niet alleen Nederland de Bonairiaanse cultuur niet serieus.

Er zit dus een onverwachts positief element in het gemopper op de Nederlandse daden/overheersingdrang. Het dwingt de Bonairiaan immers (nog) beter te kijken naar de eigen cultuur en geeft hem bij de verantwoordelijkheid deze veilig te stellen voor het nageslacht.

Ondanks deze verheven taak blijft nuchterheid geboden: culturen zijn nooit statisch. Bonaire is geworden door dat wat kwam van buitenaf. Denk bijvoorbeeld aan Nederlandse, Amerikaanse, Chinese en Dominicaanse invloeden. Daarnaast kunnen deze culturele botsingen ook leiden tot nieuwe vormen van cultuur. Dat lijkt momenteel echter op Bonaire niet het geval te zijn. In de toenemende invloed vanuit Nederland schuilt het gevaar de Bonairiaanse samenleving te willen omvormen naar West-Europese standaarden. Daar zal het sowieso ooit wel eens van komen. Dankzij de (sociale) media en de toegenomen welvaart en dus consumptie verliezen steeds meer gemeenschappen hun exclusieve karakter en gaan op in een groter, kleurarmer westers geheel. Coca-Cola en MacDonald’s slaan geen land over. Maar deze transformatie mag nooit plaatsvinden door politieke middelen in te zetten.

Reacties

Verschillende reacties zijn denkbaar. Door heimwee bevangen kan men in de kramp schieten en het verleden gaan idealiseren. Tegen beter weten in, want we willen geen van allen terug naar de woonomstandigheden en de kledinggewoontes van honderd jaar geleden. Deze zienswijze is dus selectief en kan nooit echt bijdragen aan een constructieve oplossing.

Men kan zich ook actief afzetten tegen de als dominant ervaren cultuur. Dit verzet komt echter voort uit angst en legt daarmee tevens onzekerheid over de eigen identiteit bloot.

Niet reageren kan ook. Deze houding kan het gevolg zijn van onwetendheid of onverschilligheid. Wie echter kritiekloos met de moderne tijd meeloopt dreigt cultureel ontworteld te raken. Schijnbaar niet reageren is eveneens een mogelijkheid. Misschien wordt daar op dit moment door veel Bonairianen de voorkeur aan gegeven. Voelt men zich overdonderd of afgetroefd door welbespraakte beleidsmedewerkers uit Nederland die onbereikbaar zijn in hun resorts? Van Nederlandse zijde is het van groot belang zich te verdiepen in de belevingswereld van Bonairianen. Het gezegde ‘Wie zwijgt stemt toe’ vindt niet overal bijval. Niets zeggen kan veelzeggend zijn.

Wat nu?

Luisteren is goud. Spreken is zilver. Ga na wat de ander beweegt. Spreek over en weer uit wat de intenties en verwachtingen zijn. Geef voorlichting aan de bevolking en ruimte voor reacties. Wees bereid plannen aan te passen. Het poldermodel kan ook wonderen doen op het grotendeels vlakke Bonaire.

Zet het onderwerp ‘cultuurbehoud’ niet in als politiek middel om onder gemaakte afspraken uit te komen. Laat de politiek dienstbaar zijn aan de opbouw van de samenleving en de cultuur van Bonaire.

Kijk naar elkaars sterke kanten en benut deze. Op het gebied van milieuwetgeving kan Nederland veel bijdragen aan het natuurbehoud van Bonaire. Ook beschikt het over veel middelen en expertise op het gebied van ruimtelijke ordening, monumentenzorg en archiefbeheer. De Bonairiaanse samenleving kan veel betekenen op het gebied van gemeenschapszin. Familieverbanden zijn vaak hecht. Dat biedt kansen om het verhaal van vroeger door te geven. De ouderengroep Kanta Orkidia is het levende bewijs van het succes van erfgoededucatie. Met hun zang- en dansdemonstraties weten zij veel scholieren te bereiken. Daar ligt het zwaartepunt van de culturele identiteit van Bonaire.

Bij wijze van spreken is iedere buitenstaander in staat zorg te dragen voor het cultureel erfgoed op Bonaire, vooral in materieel opzicht. Maar het levend houden van het (im-)materieel cultureel erfgoed kan alleen de Bonairiaan zelf.

ÑAPA 2011
Nr. 37

Draad

Eind oktober. Nog twee maanden dan is het jaar 2011 zo'n beetje om. Het gaat ieder jaar sneller, zo lijkt het.

Het hele jaar door probeert Ñapa een beetje actueel te zijn, wat achtergrond te geven, een kijkje te bieden in de levens van bijzondere mensen. We doen iets aan kunst en cultuur, economie en gezondheid, we puzzelen en geven de dieren ook nog aandacht.
Enfin, u kent de Ñapa wel. En dus zal het u niet verbazen dat we ook deze week weer een gevarieerd aanbod aan artikelen, onderwerpen, columns en rubrieken hebben. Maar wel met – als je er oog voor hebt – een rode draad.

Op de voorpagina las u al het artikel van Erik Locht met daarin vooral een oproep aan Nederland om de cultuur van Bonaire serieus te nemen. Cultuur volgens Locht is 'wat mensen denken en doen'. Uiteraard geldt voor de andere eilanden, Curaçao niet in het minst, hetzelfde.
Verderop in deze bijlage vindt u een interview van Belinda Devid met Edward Suares, directeur van het CTBE (Curaçao Toeristenbureau Europa). Suares stelt dat Curaçao het zo goed doet op de toeristenmarkt 'omdat we zijn wie we zijn'. "Wat het eiland typeert, dat zijn de mensen", zegt hij.
De achterpagina wordt ingenomen door een artikel over de nieuwe Belastingregeling voor het Koninkrijk (BKR). De schrijvers pleiten voor een regeling die recht doet aan de situatie van *alle* landen binnen het koninkrijk.

Heeft u de draad te pakken?

Goed weekend!

De redactie

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Stephanie Heyer
Aan deze Ñapa werkten mee:
Marja Berk
Marius Bremmer
Aart Broek
CVF
Monique Casimiri
Jorge Curiel
Belinda Devid
Stichting Dierenhulp
Verele Ghering
Hans de Haan
Bob Harms
Anouska Kock
Brede Kristensen
Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Erik Locht
MKB Advies
Ari Manse
Stefan Ouwersloot
PwC
Shermine Rogers
Jan de Ruijter
Hans Vaders
William ten Veen
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning
Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Aruba creëert kunstplatform

Het moet een evenement worden zoals de Caribische kunstwereld dit nog niet eerder heeft meegemaakt. Ruim 30 internationale kunstenaars vervullen de hoofdrol, maar de participatie van Arubaanse scholen, bedrijven en andere organisaties is eveneens van groot belang. De eerste kunstbiënnale ontmoeting van Aruba (november 2011 tot medio 2012) moet bovendien een schokgolf teweeg brengen: een vibratie in de samenleving van waaruit nieuwe kunstvormen zullen ontstaan.

Tekst: Anouska Kock

Kunstwerk van Ken Wolff, getiteld Real Time in Slow Motion.

Het evenement wordt een 'biënnale ontmoeting' genoemd vanwege het terugkerende karakter. Het wordt iedere twee jaar georganiseerd. De intentie is om regelmatig de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van hedendaagse Caribische kunst te presenteren, om kunstenaars te steunen en te stimuleren, om internationale contacten te versterken en om Aruba op het niveau te plaatsen gelijk aan andere internationale biënnales, zoals die van Cuba, Quenca, Ecuador en de Dominicaanse Republiek. Ook verwachten de organisatoren dat een biënnale op Aruba de aandacht voor kunst onder de bevolking zal stimuleren. Ofwel, de biënnale zal Caribische kunst dichter bij de samenleving brengen. Bovendien zal het evenement internationale bezoekers trekken.

Mede-organisator Roly Sint Jago van de Fundacion Encuentro Prome Bienal di Aruba omschrijft de biënnale als een 'holistisch evenement', een allesomvattende gebeurtenis waarvan de invloed uitstrekt naar alle sectoren van de samenleving. "Het gaat om de interactie tussen de kunstenaar en de bevolking", verklaart hij. "Kunst is een product van de samenleving. Geen enkele kunstenaar werkt op zichzelf. Hij of zij is onderdeel van de gemeenschap. Zijn of haar werk verbeeldt de attitudes en gebeurtenissen in die gemeenschap. Die wisselwerking willen we gestalte geven."

Idee
Het idee van een biënnale op Aruba ontstond iets meer dan vijf jaar geleden bij de Foundation Insight for the Arts Aruba. Geleidelijk aan kreeg het vastere vormen - na veel brainstormen, discussiëren, ideeën uitwisselen, contacten leggen en het aftasten van terrein. Veel steun kregen de initiatiefnemers van de Arubaanse professor Adi Martis, het Centro Wilfrido Lam en de Cubaanse kunstcriticus José Manuel Fernandez, die momenteel optreedt als curator van de biënnale op Aruba en daarmee als het ware de beheerder is van het project. Fernandez stuurt de organisatie aan. Hij bepaalt bijvoorbeeld het thema en beslist welke kunstenaars uitgenodigd worden om te participeren.

De organisatie van de biennale is in handen van een speciaal hiervoor opgerichte stichting, te weten de Fundacion Encuentro Prome Bienal di Aruba. Deze wordt aangestuurd door een driekoppig bestuur. Een projectteam van vijf personen is belast met de uitvoering. De Fundacion is nauw gelieerd aan weer een andere stichting, namelijk de Foundation Insight for the Arts Aruba. De stichtingen zijn naast elkaar gevestigd te Paradera 213. Steun voor de biënnale is er ook vanuit de overheid. Het ministerie van Economische Zaken, Sociale Zaken en Cultuur stelt middelen en mensen ter beschikking die bij de realisatie van het evenement helpen. Een belangrijke impuls hiervoor - aldus Alida Martinez, medeoprichter van de biënnalestichting - is het voornemen van de overheid om op Aruba een museum voor moderne kunst te openen.

Als aanzet tot de aanstaande biënnale organiseerde Foundation Insight for the Arts in februari 2011 een grote expositie, Rosea Nobo (letterlijk: Frisse Adem). 32 Lokale kunstenaars namen eraan deel, onder wie zowel gevestigde lieden als aanstormend talent. Het was een prominent evenement dat mede mogelijk werd gemaakt door assistentie van buitenlandse experts en financiering van de overheid, cultuurstichting Unoca en Insight. Het organiseren van dit soort evenementen is Insight niet vreemd. Sinds haar oprichting in 2000 opende de stichting al ruim 35 exposities. Met een doelstelling verwant aan die van de biënnale, fungeert Insight als brug tussen lokale en internationale kunstenaars. Haar doel bereikt zij niet alleen met exposities, maar ook met het uitgeven van kunspublicaties en het organiseren van workshops en lezingen.

Voortstuwing
De aanstaande biënnale is als het ware een voortstuwing van de krachten van Insight. Een aandrijving vanuit de 'Frisse Adem' van 32 kunstenaars. Een golfbeweging die Aruba en de Cariben moet overspoelen. Het programma van de biënnale is multidisciplinair. Behalve exposities zijn er tal van nevenactiviteiten zoals lezingen, visuele presentaties, rondleidingen en educatieve workshops over hedendaagse Caribische kunst. De activiteiten zijn bedoeld voor een breed publiek en moeten zorgen voor een intensieve interactie tussen het publiek en de kunst.

Organisator Roly Sint Jago beschouwt de biënnale als een 'nieuwe fase' in de ontwikkeling van de Arubaanse kunst - een belangrijke mijlpaal, een primeur. "Maar ook buitenlandse kunstenaars zullen er veel baat bij hebben", zegt hij.

De begroting en subsidieaanvragen voor dit monumentale evenement liggen op tafel bij de verschillende culturele fondsen, zowel lokaal als in Nederland en de pre-productie is in volle gang en veelbelovend. Meer over de biënnale is te vinden op de website www.encuentroartaruba.org. Deze biedt informatie over het project, de kunstwerken en de deelnemende kunstenaars.

Kunstwerk van Ryan Oduber, getiteld Art for Sale.

PROME ENCUENTRO BIENAL ART CONTEMPORANEO DI CARIBE. ARUBA 2011-2012

Het logo van de kunstbiënnale symboliseert een golfbeweging van kunststromen uit verschillende culturen.

Foto van de week

De bezorgers van de Amigoe worden bij het rondbrengen van de krant wel eens lastig gevallen door honden. Katten daarentegen leveren zelden problemen op. Dat geldt zeker voor de kat van Jacqueline Sambo. Die geeft geen kik. Sterker nog, die gebruikt de krant om eens een lekker tukje op te doen.

Heeft u ook een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

Duiken

Monique Casimiri

Zullen we gaan duiken? Ja, maar dan wel op Curaçao heb ik gezegd.
Je kunt hier ook je duikbrevet halen, hoor. In een zwembad. Het meest exotische wat je daar tegenkomt is de bikini van je medecursist, omdat daar toevallig wat vissen opgeprint zijn.
En dan mag je een buitenduik maken. In een plas water, waar het zo donker is dat je geen hand voor ogen ziet. Dit wordt overigens bestreden door de paar duikers die ik gesproken heb. Zij geven stuk voor stuk aan dat sommige delen van het water in Nederland heel helder zijn.
Deze duikers vertellen meteen daarna allemaal mooie reisverhalen van duikvakanties in Egypte of Australië. Dus, als het water in Nederland zo mooi helder is, waarom zou je dan naar het buitenland vertrekken? Ik neem hun verhalen dus met een korreltje zout.
Wij zouden gaan duiken. Dat wil zeggen, een proefduik maken. Bij Boca San Michiel ging het gebeuren. De duikinstructeur gaf ons les en samen gingen we het water in.
"U bent een vrouw, u gebruikt minder lucht dan wij mannen, maar dat geeft niet, we gaan samen weer terug."
Prima. Vol goede moed het water in. Drie keer goed inademen en daar ging ik. Wat een rust. Dat is het eerste dat mij opvalt. Alle buitengeluiden vallen weg en er heerst een enorme rust en stilte. Het enige dat ik hoor is mijn eigen ademhaling.
Zonder dat ik er erg in heb zakken we verder naar beneden over de bodem. Ik zie een zeepaardje. Een zeepaardje! Die heb ik zelfs in de dierentuin nog nooit gezien. Die ken ik alleen van plaatjes in de boeken, wat geweldig. Met bewondering kijk ik naar dit sierlijke beestje. Wat ontzettend mooi.
Van het beestje kijk ik naar boven en dan schiet ik in de stress. Wat een water. En dat zit allemaal boven mij, in plaats van onder mij. Dit hoort niet. Dit voelt zo onnatuurlijk. Ik kijk om me heen en zie mijn partner en de instructeur gebaren dat ik naar hen moet komen en dan sta ik in tweestrijd. Blijf ik alleen met al dat water boven mijn hoofd, en met misschien wel een haai die om de hoek gaat komen. Een haai, oh jee, daar had ik nog niet aan gedacht. Die zwemmen hier misschien ook. Of ga ik naar mijn partner en instructeur toe?
Ik kijk op mijn meters en zie dat mijn luchttank, of luchtfles, of hoe die ook heet, bijna leeg is. Ja, ik mag eruit. Ik gebaar dat ik geen lucht meer heb en de instructeur gebaart dat dat niet kan. Hij heeft nog genoeg lucht en mijn partner ook. Nu haal ik echt flink adem. Geloof me nu maar. Ik heb niet veel lucht meer.
Hij komt kijken en inderdaad. Mijn tank is zo goed als leeg. Samen zwemmen we terug en ik ben ontzettend blij als ik het zand onder mijn voeten voel. Ja, er zit weer meer water onder mij dan boven mij. Opgelucht haal ik adem. Adem zonder flessen.
Ook ik heb dus een duikverhaal nu. Net als vele anderen. Alleen is mijn verhaal een beetje kort.

Geschiedenis van Korps Politie Nederlands-Caribische Eilanden 1949 – 2010 (9)

Nieuw elan

Het nieuwe land Aruba werd onder een financieel-economisch slecht gesternte geboren. Met ingang van 1985 stopte de Lago de productie op het eiland en in maart van dat jaar sloot de raffinaderij definitief de poorten. De werkgelegenheid dreigde met enkele duizenden arbeidsplaatsen te verminderen, overheidsinkomsten zouden – zo wilden voorspellingen – voor meer dan 40 procent dalen, en de gemiddelde levensstandaard zou navenant afnemen.

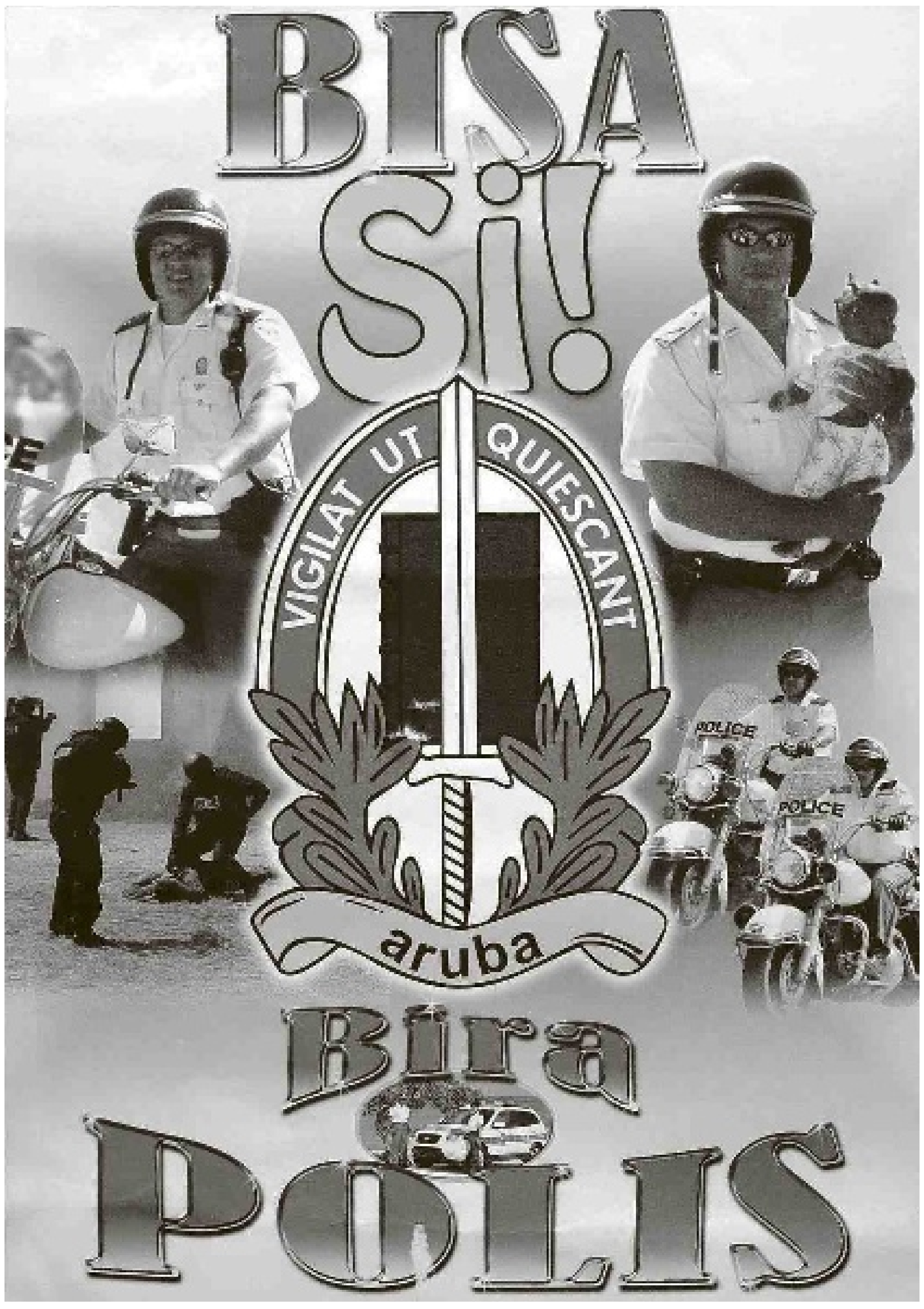

Tekst: Aart G. Broek

Deze dreigingen verhinderden echter niet dat op 31 december 1985 om middernacht de Antilliaanse vlag werd gestreken en de Arubaanse gehesen. Op 1 januari 1986 werd tijdens een plechtige zitting van de Arubaanse Staten het kabinet-Eman geïnstalleerd door de eigen Arubaanse gouverneur F. Tromp, die zelf door koningin Beatrix nog geen twee maanden eerder was beëdigd.

Onder het regime van Eman zou binnen enkele jaren het economisch tij in opmerkelijk gunstige zin keren door het hotelwezen en toerisme op financieel creatieve wijze te stimuleren en zodoende uit te bouwen tot grote hoogte. De overheidsgarantiekraan werd rijkelijk opengedraaid, wat enorme investeringen aantrok maar ook bijzondere risico's voor de overheidsfinanciën kon hebben en uiteindelijk ook zou hebben. Aanvankelijk werd echter alom de loftrompet gestoken over de herrijzenis van het 'one happy island'. Aruba werd als het ware overspoeld door – vooral Amerikaanse en Canadese – toeristen en kon de vraag nauwelijks aan. De dreiging die ontstond door de sluiting van de olieraffinaderij was opmerkelijk spoedig en bovenal voorspoedig gekanaliseerd. Dit zal mede mogelijk zijn geweest door het enorme elan dat de nieuwe status genereerde.

Commissaris R.W. Peterson

Onderkomen
Toen per 1 januari 1986 het Korps Politie Aruba (KPA) formeel als zelfstandige entiteit begon te functioneren was het hoofdbureau van politie verspreid over verschillende gebouwen in Oranjestad. In zoverre de gebouwen al niet het eilandgebied Aruba hadden toebehoord, werden met de nieuw verworven status aparte 'de onroerende goederen op Aruba gelegen toegewezen aan Aruba' (AB Aruba 1985 no. 50). In Santa Cruz, midden op het eiland, was een dependance gehuisvest. In San Nicolaas, waar de raffinaderij zich bevond, kende een politiebureau met een surveillance- en justitiële dienst ten behoeve van het oostelijke deel van het eiland.

De verkeersdienst had doelbewust enkele steunpunten over het eiland verspreid. De vreemdelingendienst huisde op de luchthaven. Reeds in 1987 kon het korps een nieuw hoofdgebouw betrekken, dat, zo stelde commissaris R.W. Peterson, 'als adequaat en modern' mocht worden bestempeld. Naast het stafbureau vonden enkele speciale diensten er onderdak. Niet minder voortvarend werd er gehandeld ten behoeve van de opleiding, die met de status aparte ook in eigen handen was gekomen. In januari 1987 vond de opening plaats van een nieuw gebouw in San Nicolaas.

De respectieve diensten vereisten op papier een sterkte van ruim 300 politiebeambten, terwijl zo'n 120 mannen en vrouwen aan ondersteunend personeel van uiteenlopende aard werden verlangd. De begroting was een slag in de lucht geweest. Hoewel de minister van Justitie een onderzoek naar de sterkte van het korps instelde, had dit bij het sluiten van de jaren tachtig nog niet tot enig resultaat geleid.

In de eerste jaren lag de mankracht van het korps feitelijk rond de 225 personen, met een ondersteuning van een honderdtal (zie tabel). Hoewel in de politieleiding aanvankelijk enkele functies moeilijk te vervullen waren, was het tekort in het korps ten opzichte van de begrotingssterkte geen reden geweest om aan de alarmbel te trekken. Er werden geen uitzonderlijke inspanningen verricht om deze (veronderstelde) discrepantie weg te werken.

Verslaggeving
De formele 'ontkoppeling' van leden uit het Korps Politie Nederlandse Antillen (KPNA) ten behoeve van het zelfstandige Arubaanse korps had een vijfentwintig van hen doen besluiten om bij het KPNA te blijven en Aruba te verlaten. Het Arubaanse korps had op de nieuwe status geanticipeerd door tijdige wervingsinspanningen en wist personele problemen te kanaliseren. Met een lichte groei was de feitelijke samenstelling van het korps de eerste jaren toereikend. Werving en opleiding waren op vernieuwde leest geschoeid en werden mede met Nederlandse ondersteuning vorm en inhoud gegeven. Het natuurlijke verloop kon worden gecompenseerd, het korps groeide naar wens en het opereerde op een niveau waarmee de autoriteiten voor de dag durfden komen door jaarlijkse verslaggeving.

Met een enkele uitzondering is er jaarlijks, en tot op heden, een jaarverslag verschenen. In dezen onderscheidt het korps zich nadrukkelijk van elk van de andere eilanden. In de verslagen werd aan de nodige personele deelaspecten aandacht besteed, terwijl de aanvullende opleidingscomponent gedetailleerd werd benoemd: tal van korpsleden deden kennis en vaardigheden op in de regio, de VS en/of Nederland. Wijzigingen in taakinvulling van bepaalde onderdelen en diensten verkreeg toelichting, en resultaten van de justitiële politie werden cijfermatig gespecificeerd. Die gaven aan dat in de beginjaren van KPA tussen de 30 en 45 procent van wat ter kennis kwam van deze politiediensten, ook werd opgelost. Het betrof vooral diefstal, op de nodige afstand gevolgd door vormen van geweld.

Een enkele 'echt' noemenswaardige gebeurtenis werd expliciet benoemd: "Op 15 februari 1988 werd te Moko een inbraak gepleegd, waarbij een bedrag van ongeveer 400.000 Arubaanse florin werd buit gemaakt. Deze zaak is echt dubieus en is nog steeds in onderzoek." (Jaarverslag 1988). Verontrustende geluiden kwamen uit de 'Sectie verdovende middelen' die – mede door onvoldoende expertise – niet naar verlangen het hoofd wist te bieden aan sterk de toegenomen lokale handel (doorverkoop in kleinere porties, zogenoemde papelucho's) en het gebruik van base. "Op straat", zo wist het jaarverslag van 1986, "krioelt het van kleine gebruikers/verkopers." Cocaïne was al enige jaren niet langer exclusief een product dat heimelijk via Aruba werd doorgevoerd naar Noord-Amerikaanse en Europese markten.
Tot de goede voornemens die werden omgezet in concreet handelen, behoorde de actualisering van de zogenoemde korpsorders die nog 'uit de KPNA tijd' stamden. Deze korpsorders – enkele tientallen – regelden interne aangelegenheden zoals behandeling arrestanten, afhandeling van in beslag genomen goederen en van gevonden voorwerpen. Ook van deze werkzaamheden als zodanig maakten de jaarverslagen melding, alsmede van knelpunten die, al dan niet in commissieverband, nader werden uitgeplozen ten behoeve van oplossingen. Die varieerden van het verhelderen van 'beëdigingprocedures' en het 'verbaliseren' tot 'taakvervulling van de strandpolitie'.

Penoso
Tijdens de openbare vergadering van de Arubaanse Staten op woensdag 5 oktober 1988 werd voor het eerst gebruikgemaakt door de leden van het recht van interpellatie. De minister van Justitie, E.J. Vos, werd uitgenodigd tot een debat over de behandeling van verdachten in politiecellen. Ter sprake kwamen de 'huisregels' die er golden en de toepassing ervan, alsmede enkele verontrustende voorvallen, waaronder een zelfdoding, een hongerstaking en andere uitingen van protest tegen politiebehandeling.
De minister werd bijgestaan door de korpschef, R.W. Peterson. Minister Vos gaf vanzelfsprekend ruiterlijk toe dat toen zijn regering de verantwoordelijkheid van de Antilliaanse regering overnam 'e situacion tabata hopi deplorable' (de situatie in de politiecellen uitgesproken ellendig) was. Met zijn komst en de bouw van een nieuw gebouw meende hij echter te mogen stellen dat er sprake was van een 'hemelsbreed verschil', al had bij de bouw wat meer met de ventilatie rekening gehouden kunnen worden. In het licht van wat sommige gevangenen in hun thuisland – Venezuela bijvoorbeeld – te wachten stond, zo benadrukte de minister, 'nos ta percura bon pa tur hende' (zorgen wij goed voor iedereen).

Het gebruik van observatie- en isoleercellen was strikt gereglementeerd, en het was onvermijdelijk dat er wel eens mensen werden opgesloten, die bij nader onderzoek niet schuldig bleken. De minister sprak vol optimisme over de plannen die werden gerealiseerd. De bouw van een nieuwe gevangenis was door de Arubaanse regering opgepakt en gaande, en dat leverde soms situaties in de politiecellen op die niet ideaal waren, maar moeilijk als 'circumstancianan penoso' (afschuwwekkende omstandigheden) bestempeld konden worden. De zelfdoding van een jonge man was uiterst pijnlijk, daar de minister de man persoonlijk had gekend, 'pero lamentablemente Dios a dicidi p'e y e no ta ey mas' (maar spijtig genoeg had God anders beslist en is hij er niet meer). Dat had niet voorkomen kunnen worden, ondanks maat-regelen waaraan iedere gevangene werd onderworpen.

Betrokkenheid
Het betoog van de minister kleurde de situatie ongetwijfeld gunstiger in dan die feitelijk was, maar de beantwoording van de veertig vragen leverde toch geen bijtende repliek op van de oppositie. Aan het eind van de dag – na de nodige schorsingen – leidde de interpellatie tot een bescheiden motie om verdachten vooral niet langer in voorarrest in een politiecel op te sluiten dan door de rechter-commissaris werd bepaald of anderszins wettelijk was toegestaan.

De pijnlijke situatie zoals de twee commissies-Gorsira die een kleine tien jaar eerder hadden geconstateerd, leek op Aruba in gunstige zin gekanteld. De problematische gezagsverhoudingen waarvan Gorsira ook nadrukkelijk melding maakte, kende het nieuwe land in de eerste jaren niet. De gemankeerde geweldsbeheersing leek op Aruba van minder structurele aard dan op Curaçao en St. Maarten.

Bij het sluiten van de jaren tachtig oogde het politiewezen in de nieuw verworven positie van Aruba dan ook gunstiger dan dat van de Antillen. Voor beide korpsen zou echter spoedig blijken, dat zij niet opgewassen waren tegen de eilandoverschrijdende criminaliteit. De doorvoer van drugs naar de Noord-Amerikaanse en Europese markten en de 'moord en doodslag' die dat met zich meebracht, zouden problematische proporties aannemen. Hierbij voegde zich nog de deelname van politici aan deze en andere vormen van ernstige criminaliteit, dikwijls van financieel-economische aard.

Het een en ander maakte het er uiteindelijk niet gemakkelijker op de 'autonomie' van land en politiekorps te handhaven. Nederland zou zich dan ook vanaf 1990 weer hernieuwd en met verve gaan bemoeien met de eilanden. Die Nederlandse betrokkenheid zou de volgende twee decennia, tot op de dag van vandaag, een overheersende rol spelen op vele terreinen, niet in de laatste plaats die van de rechtshandhaving en het politiewezen.

Deze hernieuwde 'samenwerking' – hoewel niet steeds als zodanig ervaren – vormt het centrale leidmotief van de afgelopen twintig jaar. Met een zekere vaart werd het eilandelijke politiewezen ingebed in politiële steun van Nederlandse bodem: expertise, materieel, financiële middelen en mankracht, meer in het bijzonder de Koninklijke Marechaussee (KMar) en het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) / Recherche Samenwerkingsteam (RST).

Dit is een bewerkt fragment uit: Aart G. Broek, Geschiedenis van de politie op de Nederlands-Caribische eilanden, 1839-2010; geboeid door macht en onmacht, dat eind november verschijnt bij uitgeverij Boom in Amsterdam (ca. 328 pp., gebonden, geïllustreerd, ISBN: 9789461055439).

Sterkte Korps Politie Aruba 1986 - 1990

	1986	1987	1988	1989	1990
Korpsleiding (commissaris, hoofdinspecteurs, inspecteurs)	9	6	6	4	6
Onderinspecteurs & hoofdagenten & brigadiers	47	46	57	60	58
(Aspirant)agenten & agenten 1 klas; brigadiers	157	166	164	168	169
subtotaal	219	218	227	232	233
Ondersteunend personeel (administratief, technisch e.d.), incl. immigratieambtenaren	97	95	98	100	120 (1)
totaal	316	313	325	332	353

Gegevens ontleend aan respectieve Jaarverslagen Korps Politie Aruba
(1) Dit hogere aantal is toe te schrijven aan de toename van het aantal immigratieambten; vanwege de enorme groei van het toerisme waren die ook hard nodig.

Pas op voor 'functionele' voeding

Margarine die het cholesterol verlaagt, sinaasappelsap met extra vitamine C, drankjes die de darmwerking verbeteren, enzovoorts. Het klinkt allemaal heel gezond en dus aantrekkelijk, maar doen zulke voedingsmiddelen met een extra functie ook echt wat ze beloven? Zijn deze gezondheidsclaims soms niet meer dan een slimme verkooptruc om de consumenten te verleiden? In dit artikel wat nuttige informatie over deze mogelijk extra gezonde en meestal extra dure producten.

Tekst: Hans de Haan

Frans Kok, hoogleraar voeding en gezondheid aan de Universiteit van Wageningen, omschrijft functionele voeding als 'voedsel met een gezondheidsplusje'. Dat plusje moet echter wel onderbouwd worden. Sinds 2007 moeten fabrikanten op dit gebied in Europa hun gezondheidsclaims – voordat zij deze daadwerkelijk mogen gebruiken – indienen bij de European Food Safety Authority (EFSA) in Brussel. De fabrikant moet zijn claim scherp formuleren en een dossier met onderzoek aanleveren voor het bewijs ervan. Dit instituut hanteert strenge criteria, om de vaak goedgelovige consument te beschermen. Verder zijn er in Nederland de Consumentenbond en de Reclame Code Commissie en de Duitse consumentenorganisatie 'Foodwatch', die alle gespitst zijn hierop en zo nodig actie ondernemen.

'Blue Band Idee'

In 2006 ontstond er veel ophef over een reclamecampagne van Unilever voor het zogenaamde 'Blue Band Idee!'. Unilever claimde namelijk onterecht dat de omega-3-vetzuren in deze margarine de cognitieve prestaties van kinderen kunnen verbeteren.
Op de verpakking van dit product stond heel suggestief een afbeelding van een jongetje met een 'denkwolkje' bij zijn hoofd om de indruk te wekken dat kinderen hiermee beter zouden kunnen leren. Professor Kok en andere deskundigen gingen daar flink tegenin en Unilever heeft de campagne rondom deze margarine uiteindelijk teruggetrokken.

Yoghurtdrankje

Yakult is een yoghurtdrankje dat al lang bestond vóór de oprichting van de EFSA en toen sterk werd aangeprezen als een weldaad voor de darmwerking door de aanwezigheid van het probioticum lactobacillus casei Shirota. Die aanprijzing over de verbetering van de darmwerking werd door de EFSA afgewezen, omdat de fabrikant die claim niet kon waarmaken. Nu staat er op de verpakking van Yakult de algemene en weinig zeggende aanprijzing, 'Gezond met goede bacteriën', maar buiten Europa wordt nog steeds de oorspronkelijke claim vermeld.

100 procent puur

Een recente actie van Foodwatch betreft de cashewnoten van Duyvis die worden aangeprezen als 100 procent puur. Die noten zijn blijkbaar van zichzelf niet zo lekker, want hieraan zijn toegevoegd maltodextrine, zout, suiker, gistextract, ui- en knoflookpoeder en ook nog een smaakversterker (aroma). Bovendien is de toegevoegde hoeveelheid zout (2 gram) ruim driemaal meer dan in soortgelijke producten van andere fabrikanten.

Het motief van de fabrikant

Waarom zou een fabrikant het risico willen nemen om een valse claim te gebruiken?
Professor Kok legt uit dat de industrie aan functionele voedingsmiddelen – in tegenstelling tot de gewone producten – veel geld kan verdienen. Hun doelgroep zijn namelijk de consumenten die geen groente, fruit en/of vis eten omdat ze dat niet lekker vinden, maar toch iets gezonds willen doen en dan kiezen voor producten van hun smaak met dit gezondheidsplusje. Het is overigens gebleken dat het maken van echt werkende, functionele voedingsmiddelen niet meevalt. Daar komt ook nog bij kijken dat er een vertrouwensband moet ontstaan tussen de consument en het product. De fabrikanten moeten dus de juiste balans vinden tussen het commercieel haalbare (de winst), het vertrouwen van de consument en de goede onderbouwing van de gezondheidsclaim. Het onderzoek dat nodig is om zo'n claim te onderbouwen lijkt, volgens Kok, thans wel op een geneesmiddelenonderzoek en dat is voor de meeste fabrikanten te kostbaar. Vandaar dat er eigenlijk geen voedingsmiddelen meer zijn waarbij geclaimd wordt dat zij het risico op ziekten verminderen.

Voorbeelden van wél geldige claims

Een goed voorbeeld hiervan is Becel proactiv van Unilever, een margarine met de extra stof sterol. Sterolen komen van nature in heel kleine concentraties voor in sojaolie en erwten en kunnen het slechte LDL cholestererol in het bloed met 10 tot 15 procent verlagen. Als je een paar boterhammen per dag besmeert met Becel proactiv is dat goed voor je cholesterol. Unilever mag dit claimen, omdat dit blijkt uit uitbesteed onderzoek dat door de EFSA is goedgekeurd. Het liefst zou de fabrikant willen claimen: 'Het vermindert het ontstaan van hart- en vaatziekten', maar dat is een risico-reductie-claim waaraan hele strenge eisen worden gesteld.
Een ander voorbeeld – dat onlangs pas werd goedgekeurd – is margarine met extra kalium en op de verpakking staat dan ook: 'Is goed voor de bloeddruk'. Kalium is een mineraal dat de bloeddruk verlaagt en dat zich van nature bevindt in melk, vlees, groenten en fruit. Twee boterhammen met die margarine leveren evenveel kalium als één aardappel, dus eigenlijk niet veel, terwijl deze margarine met kalium wel duur is.

Tips voor in de supermarkt

In de supermarkten op Curaçao zal men niet veel producten met een gezondheidsplusje tegenkomen. Komen deze producten uit Europa, dan kan men er nu op gerust zijn dat de claims betrouwbaar zijn, maar van soortgelijke producten uit andere landen is dat allerminst zeker, omdat in veel landen niet zo nauw wordt gekeken naar de inhoud van de aanprijzingen. Komt men functionele voedingsmiddelen tegen die aantrekkelijk lijken, is het verstandig om eerst te kijken hoeveel dit product kost en vervolgens na te gaan of dat gezonde bestanddeel niet op een goedkopere manier valt te verkrijgen. Denk aan het voorbeeld van het aan margarine toegevoegde kalium, een stof die zich in overvloed in groente en fruit – vooral in citrusvruchten – bevindt.

Gezondheidsclaims andere middelen

Dit artikel beperkt zich tot gezondheidsclaims bij voedingsmiddelen, maar wat te denken van al die beloftes voor het krijgen van een ijzersterke gezondheid door het gebruik van supplementen, vitaminen, metalen, kruiden en andere stoffen. De meeste claims van dergelijke dure producten die in natuurwinkels en botika's worden verkocht, doorstaan geen wetenschappelijke toetsing. De eventueel positieve werking ervan berust waarschijnlijk op het placebo-effect. Ook voor deze middelen geldt de waarschuwing 'pas op en wees kritisch', want het is aangetoond dat het gebruik ervan in veel gevallen zinloos is en in sommige gevallen zelfs schadelijk.

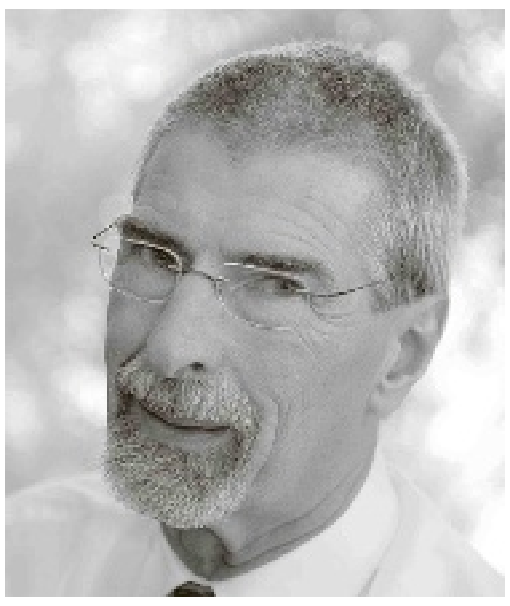

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

Beweging

Whiplash-trauma

Tekst: CVF

De term whiplash (zweepslag) werd voor het eerst in 1928 gebruikt door de Amerikaanse wetenschapper Harold Crowe.

Het whiplash-trauma is omgeven door verwarring aangezien er uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat er geen lichamelijke afwijkingen zijn aan te tonen. De whiplash-patiënt wordt dus met argusogen bekeken en verdacht van psychisch lijden. Deze verwarring leidt tot frustratie bij de patiënt, die zijn klachten niet behandeld ziet, maar ook bij de behandelaar die de vage klachten moeilijk behandelbaar vindt.

Epidemiologische gegevens met betrekking tot het voorkomen van whiplash zijn meestal afgeleid van het aantal ingediende verzekeringsclaims. Mede daardoor lopen de jaarlijkse incidentiecijfers van whiplash per land en werelddeel zeer uiteen: ze variëren van 16 (Nieuw-Zeeland) tot 70 (Quebec) per 100.000 inwoners. Voor Nederland wordt het aantal nieuwe patiënten met een whiplash geschat op 94 tot 188 per 100.000 inwoners per jaar. Deze cijfers zijn veel hoger dan de internationale cijfers omdat ze zijn afgeleid van ongevalsstatistieken.

Wat is een whiplash?

De whiplash beschrijft de beweging die tot een trauma leidt tijdens een auto-ongeluk. Tussen de 20 en 40 procent van de whiplash-trauma's ontstaat niet na een auto-ongeluk, maar na een val of stoten van het hoofd.
De meest voorkomende klachten na een whiplash zijn hoofdpijn, duizeligheid, vermoeidheid, arm- en schouderpijn, slapeloosheid en zelfs depressie.

Het whiplash-trauma is te vergelijken met een enkeldistorsie. Ook bij die aandoening worden er geen afwijkingen aangetoond, maar blijken er wel beschadigde sensoren te zijn die de stabiliteit van de enkel nadelig beïnvloeden. De gewrichten van de nekwervels hebben een veel groter aantal sensoren. Indien die beschadigd raken is dat niet meetbaar en de invloed is niet te overzien.

Bij het whiplash-trauma blijkt het angst- en ontwijkingsgedrag een negatieve rol te kunnen spelen. Gedachten waarbij de nadruk wordt gelegd op de ernst en de duur van het letsel in combinatie met het idee dat bewegen schadelijk is, resulteren in bewegingsangst en een negatieve spiraal.

Er is door de Quebec Taskforce een indeling van de whiplash-klachten gemaakt om de ernst van het letsel aan te geven. De klachten worden in vier niveaus ingedeeld:

1. Pijn, stijfheid en gevoeligheid in de nek, maar geen objectieve afwijkingen;
2. Nekklachten en andere klachten van het houdings- en bewegingsapparaat (je kunt je nek niet goed draaien, de nek is op bepaalde punten erg gevoelig);
3. Nekklachten en neurologische uitvalsverschijnselen (je hebt bijvoorbeeld last van spierzwakte in een arm, je peesreflexen zijn afgenomen of verdwenen);
4. Nekklachten en breuken of verschuivingen, bijvoorbeeld van de breukstukken.

Onderzoek

Bij het onderzoek gaat het er natuurlijk om de laatste twee stadia waarbij er aantoonbare afwijkingen zijn uit te sluiten.
Bij het fysiotherapeutische onderzoek worden de beweeglijkheid van de wervelkolom en de schoudergordel in kaart gebracht. Het registreren van de klachten is ook van belang om een referentiekader te hebben, zodat er iets over de vooruitgang kan worden gezegd. De visueel analoge schaal (VAS) is een meetinstrument dat vaak in de richtlijnen wordt genoemd.

Behandelen

Bij het behandelen is voorlichting zeer belangrijk. De patiënt heeft veel pijn en klachten die zijn functioneren ernstig belemmeren. Bij de meeste onderzoeken krijgt hij de frustrerende mededeling te horen dat er 'niets aan de hand is' terwijl hij zich belabberd voelt. Aan de behandelaars de taak om te verklaren hoe hij/zij toch zoveel pijn en klachten kan hebben zonder aantoonbare afwijkingen.

In de acute fase is het doel de pijnklachten te verminderen en de patiënt inzicht te geven in de whiplash en de invloed daarvan op zijn functioneren. De patiënt zal gestimuleerd worden om te blijven bewegen (op een lager niveau) en goed leren inschatten welke activiteiten te belastend zijn. Aangezien het bewegen een belangrijk onderdeel is van deze fase wordt het dragen van een halskraag afgeraden.
In de volgende fases kan de beweeglijkheid van de wervelkolom en de schoudergordel behandeld worden en de patiënt middels de oefentherapie op het 'oude' dagelijkse niveau functioneren.

De rubriek 'Beweging' verschijnt om de week in de Ñapa en wordt verzorgd door de Curaçaose Vereniging van Fysiotherapeuten.

Meer informatie:
www.fysiotherapiecuracao.com
info@fysiotherapiecuracao.com.

Verzorging

Normale huid

Voor een optimaal mooie en gezonde huid dien je rekening te houden met je huidtype. Hiermee bedoelen we in dit geval niet de pigmentstelling en kleur van de huid, maar de kwaliteit en het vetgehalte. Ieder huidtype dient op zijn eigen manier te worden verzorgd en gereinigd, zo ook de normale huid.

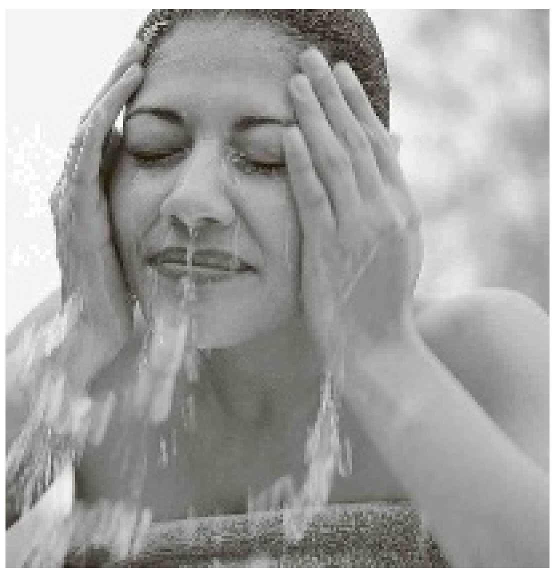

Tekst: Shermine Rogers

Een normale huid heeft bepaalde kenmerken en eigenschappen. Sommige komen overeen met andere huidtypes, andere zijn uniek voor de normale huid. Een normale huid is:
• Soepel
• Zacht
• Fijn
• Glad
• Glanzend
• Egaal getint
• Niet te droog
• Niet te vet
• Niet schilferig
• Meestal gezond van aanzien
• Voorzien van zichtbare, maar onopvallende poriën

Het reinigen van een normale huid

Normale huid is relatief makkelijk te reinigen.
• Reinig de huid 's ochtends en 's avonds.
• Gebruik een licht schuimende reinigingsmelk, reinigingsmousse om de huid grondig te reinigen
• Gebruik reinigingsproducten gewoon in combinatie met kraanwater
• Dep de huid na met een – al dan niet alcoholische – hydraterende lotion om de poriën te sluiten

Het verzorgen van een normale huid

Een normale huid is relatief eenvoudig te verzorgen. Hoewel een normale huid minder selectief is qua verzorgingsproducten en reinigingsmiddelen dan vette, droge en gemengde huid, is het erg belangrijk om gezonde huid ook gezond te houden.
• Gebruik dagelijks een dagcrème met UV-filter
• Gebruik een aparte oogcrème
• 's Nachts is een vochtinbrengende nachtcrème nodig die de huid helpt te herstellen. Deze mag geen vetlaagje achterlaten.
• Als extraatje kun je wekelijks een masker en milde peeling toepassen
• Gebruik eventueel kleine beetje rozencrème voor extra verzorging

Een normale huid is het minst gevoelig voor cosmetica en dit vergroot je mogelijkheden qua make-up

Hoewel problemen ontbreken heeft een normale huid wel degelijk verzorging nodig om in goede conditie te blijven. Zo vertraag je het verouderingsproces van de huid en blijft je huid langer mooi en gezond.

Shermine Rogers is allround schoonheidsspecialiste, pedicure en nagelstyliste. Voor Ñapa verzorgt zij een rubriek over verzorging in de ruimste zin van het woord.

Hans Végh (Emmakerk):

‘Caribisch geloven boeit me’

De wijkgemeente Emmakerk van de Verenigde Protestantse Gemeente (VPG) heeft de Nederlandse ds. Hans Végh nu al weer ruim drie jaar als ‘herder en leraar'. Een collega op Curaçao: “Je moet van goede huize komen om met Hans ruzie te krijgen.” Hij is een enthousiast, innemend mens en hij brengt leven in de brouwerij. De kerk wordt voor 100.000 gulden gerenoveerd en ook aan de kerkdiensten wordt extra aandacht besteed. Végh: “In mijn wijkgemeente is persoonlijk geloofsleven en een sterk Godsvertrouwen, veel meer dan ik in Nederland zag.”

Tekst en foto’s: Marius Bremmer

De Emmakerk werd in 1940 op terrein van Shell en geheel op kosten van Shell gebouwd: de multinational zag in die tijd een kerkgebouw nog als een van de secundaire arbeidsvoorwaarden voor het personeel. De Emmakerk trok vooral veel Surinaams Shell-personeel. “Die Surinaamse invloed bestempelt de spiritualiteit in de Emmakerk”, zegt Végh. “De persoonlijke geloofsbeleving, de plaats van het gebed en het Bijbellezen thuis. Surinamers zingen graag geestelijke liederen en gezangen en hechten aan de Nederlandse taal in de kerkdienst. Vanaf september beleggen we echter ook maandelijks een Papiamentstalige dienst.” Végh motiveert: “In de Gereformeerde Kerk, hier om de hoek aan de Arowakenweg, zijn al jaren elke zondag ook diensten in het Papiaments. Ook wij kunnen niet om het Papiaments heen als we meer mensen willen bereiken. We gaan het gewoon proberen!”

Jeugd

Végh beaamt dat het een probleem is om de jeugd bij de kerk te betrekken. “Ik spreek de kinderen in de dienst speciaal toe, een van de kinderen mag de Paaskaars aansteken en tijdens de preek is er kindernevendienst. Maar: veel jongeren gaan voor studie of werk naar Nederland en komen niet meer terug. Binnenkort houdt onze Protestantse jeugdpredikant Wouter Smit eens per maand een kinderdienst in de Fortkerk.” Maar ook Végh is actief: “We hadden onlangs een geslaagde gezinsdienst in de Emmakerk: de relatie gezin-school-kerk stond hier centraal.”

Sinds dit jaar organiseert hij een tweejarige cursus theologie, waar ook leden van de Surinaamse Evangelische Broedergemeente op afkomen. “Ik behandel daar het Oude Testament, het Nieuwe Testament, dogmatiek, liturgie, kerkrecht en kerkgeschiedenis.” Ook leidt Végh met veel genoegen een Bijbelstudiekring over het Bijbelboek Romeinen. “De mensen willen van een tekst zien wat ze er in de dagelijkse praktijk mee kunnen. Ik geniet van het praktische geloof van de mensen, men is niet intellectueel of hoogdravend met het christen-zijn bezig.”

Evangelisch

Curaçao telt ongeveer 150.000 inwoners, van wie 3000 – op papier althans – VPG’er. De gemeente werkt mee aan oecumenische huwelijken. Végh bevestigt deze huwelijken dan samen met de pastor. “We verdelen dan de liturgie in goed overleg.”

Net als in de rest van Latijns-Amerika schieten ‘charismatische’ gemeenten op Curaçao als paddenstoelen uit de grond: momenteel zijn er al 9 Evangelische gemeenten en 27 Pinkstergroepen. “Ze sluiten goed aan bij de Antilliaanse volksaard”, weet Végh. “Daar past eenvoudige prediking bij en veel muziek, Antillianen zijn erg expressief. In kerkelijk opzicht is hier zeker een markt voor!”

Maar ook de Rooms-katholieke kerken zitten vol. “Daar is ook niet alles bij het oude gebleven. Er zijn populaire pastoors die met uitbundige diensten, ondersteund door beamerpresentaties, volle kerken trekken. De Rooms-katholieke kerk is hier toch een echte volkskerk.”

Wat is nu het verschil met de leden van de wijkgemeente Emmakerk en –bijvoorbeeld – zijn vorige gemeente in de kleine voormalige vissersplaats Bunschoten-Spakenburg in Nederland? Végh: “Het persoonlijke geloofsleven is hier groot. In de gemeente leeft een heel sterk Godsvertrouwen. Misschien is de Bijbelkennis wat minder, hoewel dat erg varieert. Ik vergelijk Curaçao toch liever met mijn vorige gemeente Amsterdam. Hier is armoede, drugsverslaving, criminaliteit en werkloosheid, al moet ik zeggen dat ik daar in mijn wijkgemeente Emmakerk niet echt veel mee te maken heb.”

Bonaire

Ds. Végh is vanuit de VPG ook consulent voor de Protestantse kerk op het buureiland Bonaire. Deze kleine gemeente raakte twee jaar geleden vacant. Bonaire hoort sinds vorig jaar rechtstreeks onder Nederland en daarmee verviel de ‘zilveren koorde’ (zie kader). Minister Donner beloofde recent de kleine Protestantse kerk van Bonaire een eenmalige subsidie toe als overgangsregeling. Deze maand wordt de vrijzinnige ds. Wilma de Groot-Van der Linden tijdelijk predikant in de Protestantse Gemeente van Bonaire. Végh: “Tot die tijd vloog ik elke maand een keer naar Bonaire.” Toch is er geen officiële band meer tussen de VPG en Bonaire. Hans Végh: “Tot 1986 vormden de VPG van Curaçao, de PG van Bonaire en de PG van Aruba één kerkgenootschap: de Protestantse Kerk van de Nederlandse Antillen (PKNA), ook wel genoemd de Iglesia Protestant Uni(IPU). Door allerlei oorzaken is dit verband ter ziele gegaan. Ik pleit wel voor een herstel van deze kerkgemeenschap, maar weinigen lijken ervoor te voelen. Helaas!”

Je moet van goede huize komen om met Hans Végh ruzie te krijgen.

Végh is een tevreden mens. “Het is héél interessant om hier te zijn. Ook mijn echtgenote Els heeft het hier getroffen. Zij is psychologe van huis uit en werkt nu als ‘manager zorg’ het plaatselijke psychiatrische ziekenhuis. Ik doe aan gemeenteopbouw. De kerk is arm, men neemt genoegen met minder, maar er is veel geloofsvertrouwen.”

Op zijn vrije zaterdag gaat het echtpaar Végh boodschappen doen en verkennen ze het eiland: “De geschiedenis boeit me enorm. Ik geniet van de oude landhuizen. Ik schrijf er over in ons kerkblad, ook over hoe het christendom hier kwam. Van nabij maak ik hier verschillende culturen mee in één kerk. Die Caribische geloofsbeleving vind ik erg boeiend.”

‘Zilveren koorde’

In 1635 stichtte de West-Indische Compagnie op Curaçao de ‘Nederduitsch Gereformeerde Kerk’. Deze kerk werd onder Koning Willem I in 1816 ‘staatskerk’ onder de naam Nederlands Hervormde Kerk. De staatskerk betaalde ook de salarissen van de dominees. In 1825 drukte Willem I op Curaçao een fusie door van de Hervormde en de Lutherse Kerk. Zo ontstond de Verenigde Protestantse Gemeente (VPG). Predikanten worden op Curaçao en Aruba nog steeds door het land betaald als ambtenaar. Op Bonaire is dit na 10-10-‘10 niet meer het geval.

De VPG is een zelfstandig kerkgenoot schap onder een Centrale Kerkenraad. Er zijn geen officiële relaties met kerken in Nederland, wel is er een band met de Protestantse kerk van Bonaire. Er zijn drie wijkgemeenten: De Fortkerk, de Emmakerk en de Ebenezerkerk. In laatstgenoemde kerk zijn de diensten in het Engels, omdat veel leden afkomstig zijn van de Bovenwindse eilanden. De leden hebben veelal een Methodistische achtergrond: blij geloof, maar stijlvol. De predikant is rev. Leander Warren, hij komt uit Guyana. PKN predikant ds. Wim Lolkema is sinds eind augustus de nieuwe predikante van de Fortkerk.

Op Curaçao is ook een actieve Gereformeerde kerk, aan de Arowakenweg, met zo’n honderd overwegend Nederlandse kerkgangers en een aparte kleinere Antilliaanse ‘zendingsgemeente’ die vanuit het Nederlandse kerkverband betaald wordt. De Nederlandstalige gemeente moet de eigen broek ophouden, maar dat lukte niet. Een anonieme weldoener vulde toen het salaris van ds. Corné Alderliesten aan tot 100 procent. Leden van deze gemeente vinden de VPG te ‘vrijzinnig’.

Bij de Koninklijke Marine op Curaçao is één van de twee geestelijke verzorgers van Protestantse signatuur (PKN): ds. Henk Hortensius. Defensie betaalt zijn kosten.

Los van de VPG is er op Curaçao ook nog een Nederlandstalige Evangelische Broedergemeente (EBG), een Protestantse kerk met Surinaamse wortels. Jaarlijks is er één gezamenlijke dienst in de Emmakerk: op de zondag van Carnaval is de EBG-kerk niet bereikbaar. Verder zijn er nog een tot de Protestantse traditie gerekende Methodistische en een Anglicaanse kerk. De voorgangers van de traditionele protestantse kerken zijn meestal afkomstig uit het buitenland, voorgangers in de vele Evangelische- en Pinkstergemeenten (zie artikel) komen vaak van het eiland zelf.

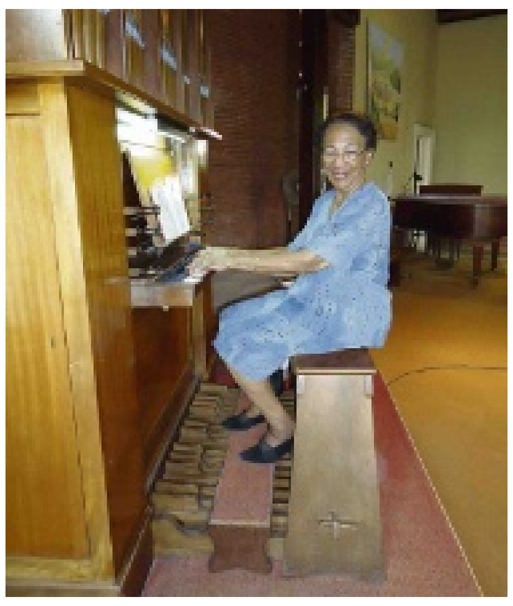

Organist Jeannette Kroes begeleidt psalmen, gezangen en geestelijke liederen.

De Emmakerk stamt uit 1940 en wordt nu ingrijpend gerenoveerd.

BBplein

‘Smart en Sexy’

Welkom op het BBplein. Het plein voor Bewust Burgerschap, Bewuste Bario, Bewust Bedrijf en Bewust Bestuur, waar duurzame ontwikkeling op Curaçao centraal staat. De plek waar we kennis en ontwikkelingen over duurzaamheid zullen delen en waar we elkaar zullen ‘ontmoeten’ om gezamenlijk duurzaamheid als drijvende kracht voor onze maatschappij te maken. Ook u kunt bijdragen, mail uw vraag, verhaal of reactie naar aroena.kcc@onenet.an

Tekst: Shakti Aroena Lakhi

Persoonlijke duurzaamheid, dit is waar het deze week in dit artikel om gaat. Duurzame ontwikkeling op microniveau, het niveau van het individu. Het draait hier om de ontwikkeling van de vrouw tot een zelfbewuste burger die innerlijk verbonden is met haarzelf, die weet wie zij is, wat haar verantwoordelijkheden zijn. De bewuste burger die in haar kracht staat. Vanuit deze basis kan zij een volwaardige, respect- en liefdevolle verbinding aangaan met haar omgeving, zoals met de mensen en natuur om haar heen. De basis voor een duurzame samenleving.

Onlangs volgde ik een workshop van een vrouw die mijns inziens deze persoonlijke duurzaamheid met hart en ziel belichaamt. Vanuit humor, passie en liefde voor zichzelf en haar medemens brengt zij haar boodschap de wereld in. Die boodschap is hoe je duurzaamheid op microniveau tot uiting brengt in de praktijk. Het gaat over de Nederlandse Lisa Portengen die workshops en trainingen geeft aan vrouwen met als thema: ‘Smart en Sexy’.

Smart en Sexy is volgens Portengen ‘een lifestyle voor vrouwen om te inspireren nog meer een feestje van het leven te maken’. Ze wil hiermee vrouwen laten ervaren ‘hoe leuk ze zijn’.

Lisa Portengen

Via haar workshops leert zij vrouwen enerzijds hoe zij zich fysiek positief kunnen ontwikkelen door hen tips te geven hoe zij mooier kunnen staan, bewust te worden van hun lichaamstaal, beter te leren ademhalen en hun stem te gebruiken. Anderzijds werkt zij aan een positieve ‘mind’ ontwikkeling bij de vrouw, ‘de magie van het positief denken’. Volgens Portengen hebben we gemiddeld 60.000 gedachten per dag waarvan 80 procent negatief is. “Het is de kunst om deze 48.000 negatieve gedachten te transformeren in positieve, zodat wij als vrouwen voor onszelf een mooie en betere toekomst creeren.”

Volgens Portengen staat ‘Smart’ voor bewustwording. “Wie ben ik, wat wil ik en wat zijn mij doelen.” Bij ‘Sexy’ gaat het om ‘de aantrekkelijke manier die ik creëer voor mijzelf, zodat ik als vrouw in mijn kracht sta’. Hiermee wil zij ‘meer liefde in de wereld inbrengen, door vrouwen te laten zien wie zij werkelijk zijn’.

In haar workshops behandelt Portengen de ‘10 Tips der ‘Smart- en Sexykunde’. Zo begint zij haar workshop met een van de meest fundamentele levensprincipes, maar tegelijkertijd een van de moeilijkste: ‘Wees jezelf’. Na een oefening om te ervaren jezelf te zijn, volgt tip 2: ‘Zie de ander’. Dit kun je bereiken als je dicht bij jezelf staat, waardoor het contact met de ander vanuit openheid en zonder oordeel plaatsvindt. Zo kunnen wij dan vanuit een ‘open mind’ luisteren naar de ander. Het derde advies luidt ‘Denk in Liefde’, oftewel: denk positief. Hierna volgt ‘Wees aantrekkelijk’. Dé test om erachter te komen wat jouw aantrekkelijkheidsquotiënt (AQ) is. ‘Straal’ is nummer vijf. Neem je eigen ruimte in en vertaal dit naar een positieve en krachtige houding. Ook de mannen worden in het zonnetje gezet: ‘Betover de mannen’ door hen de juiste aandacht te geven. Andere tips zijn bijvoorbeeld ‘Spreek je liefdestaal’ en ‘Verhoog je trilling’, ‘Geef complimenten en durf die ook te ontvangen’ en ten slotte ‘Blijf nieuwsgierig’. Wees altijd open voor nieuwe ontmoetingen en ervaringen en leer van de ander.

Ter ondersteuning deelt ze polsbandjes uit. Een bandje dat helpt om jezelf te trainen en te coachen bij het transformeren van negatief gedrag in positief. “Je neemt jezelf voor om iets te trainen”, legt ze uit. “Maak jezelf bewuster hiervan door het bandje om te doen. Lukt het even niet, wissel dan van pols en begin vervolgens opnieuw.”

Portengen werd verliefd op Curaçao en is vastbesloten om volgend jaar terug te komen. Over de Curaçaose vrouw zegt ze: “Ik heb mijn ogen uitgekeken. Zulke mooie vrouwen. Ik heb heel bijzondere ontmoetingen gehad en ben daar erg van onder de indruk. Het viel me op dat zij veel gelukkiger mogen zijn. Veel meer kunnen lachen, minder met hun uiterlijk en meer met hun innerlijk bezig mogen zijn, zodat zij kunnen gaan stralen.”

wHoewel de workshops van Portengen gericht zijn op vrouwen, heeft ze ook aan de mannen gedacht. “Mijn cadeau voor de mannen zijn de Smart en Sexy Vrouwen.”

Meer informatie: www.smartensexy.nl

Het BBplein is een initiatief van Shakti Aroena Lakhi. Lakhi is consultant bij Kool Caribe Consult en is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou, een stichting die duurzame ontwikkeling op Curaçao bevordert door onder andere kennisuitwisseling. Meer info: www.huntukorsou.org

Jubileum kerkkoor Santa Rosa de Lima

‘Bevangen door koorkoorts’

Als je al 31 jaar en 3 maanden koordirigent bent van Santa Rosa di Lima, dan heb je wel iets te vertellen. Tegenover mij zit Pablo Walter die tijdens zijn studie in Nederland werd bevangen door de koorkoorts.

Tekst: Marja Berk Foto's: Ken Wong

In Tilburg om precies te zijn. Hij kwam terecht bij een Antilliaans studentenkoor aldaar, dat elke zondag bij elkaar kwam. “Maar ik was hier al ruim tien jaar dirigent geweest van een koor in Suffisant. In die tijd werkte ik ook bij de Broeders van Dongen, als onderwijzer. Broeder Ignatius van die school was destijds dirigent van het koor van Santa Rosa di Lima, maar wilde ermee stoppen”, vertelt hij. “Terwijl ik in Nederland zat hadden we goed contact en hij heeft mij voorgedragen als zijn opvolger bij het koor. Na mijn terugkeer op Curaçao heb ik het dan ook van hem overgenomen.” Al bijna 48 jaar beoefent Walter deze hobby en hij heeft er nog steeds geen genoeg van. Het repertoire van het koor is zuiver religieus en hij ziet de repetitieavond als een uitje. “Het gaat er heel gemoedelijk aan toe en iedereen vindt het even leuk om te doen.” Het koor bestaat uit 42 mensen en het oudste lid is 84 jaar. Deze persoon doet nog steeds trouw elke repetitieavond mee.

Inmiddels bestaat het koor dit jaar 50 jaar en dat moet natuurlijk gevierd worden. Op zondag 20 november is het zover, dan wordt het feest van Christus Koning gevierd. Omdat Walter niet exact kan terughalen op welke datum het koor werd opgericht, wordt deze datum als jubileumdatum aangehouden. “Ik weet alleen dat 50 jaar geleden Jacobus Jansen een dameskoor oprichtte en daar is het begonnen.” Om negen uur ‘s ochtends start de Mis uit Dankbaarheid in de Santa Rosa kerk, waarna in het buurtcentrum tot twee uur ‘s middags een receptie voor koorleden en hun gezin en genodigden wordt gehouden. Maar dat is niet alles. Op 18 december wordt in de kerk elk jaar een gratis concert gehouden, als cadeau aan iedereen die geïnteresseerd is in het koor.

Het jubileum mag volgens Walter ook wat breder uitgedragen worden en hij wil graag iets extra's doen. Maar daar is geld voor nodig. “De receptie kost al veel geld en natuurlijk hebben we wel wat financiën. Die worden uit de verkoop van onze cd's bij elkaar gehaald.” Het is helaas niet genoeg. Pablo Walter: “We moeten natuurlijk ook met onze tijd mee en het keyboard, waar wij vroeger mee werkten, voldeed niet meer. Voor ons 40-jarig jubileum kregen we van de Broeders van Dongen dan ook een prachtig kerkorgel cadeau en daar waren we erg blij mee. Dat hadden we zelf niet kunnen betalen.”

Hij wil dit jaar graag een mooi jubileumboek uitgeven en de voorbereidingen daarvoor zijn al in volle gang. “Dat boek is onder meer bedoeld om de komende generaties te laten zien dat hier wel degelijk een levendig muziekleven is geweest. Dat begon in het klooster bij de Zusters van Schijndel met meisjeskoren. De hele geschiedenis van kerkmuziek op het eiland is in dit boek gedocumenteerd, maar de 50-jarige geschiedenis van het koor van Santa Rosa di Lima wordt natuurlijk extra uitgelicht.” Walter hoopt van harte dat er genoeg geld wordt gegenereerd om de voltooiing van het boek te kunnen bekostigen en daarom is hij op zoek naar sponsors. Bovendien wordt er hard gewerkt aan een nieuwe kerst-cd en de voorfinanciering moet uit eigen zak komen. Het koor heeft inmiddels drie cd's uitgegeven en is dus nu aan de vierde bezig met een prachtige titel: ‘Navidat ku kanto di Kor Santa Rosa di Lima’.

Pablo Walter

Bescheiden als hij is, vertelt Walter niet dat hij diverse onderscheidingen heeft gekregen. Ik zie ze bij toeval aan de wand hangen. Hij is Ridder in de Orde van Oranje-Nassau en kreeg het Kruis van Verdienste. Daaronder prijkt nóg een bijzondere oorkonde: Walter werd benoemd als Ridder in de Orde van de Heilige Sylvester en dat werd hem toegekend door de paus, voor zijn verdiensten voor het koor en de door hem aangebrachte vernieuwingen in de liturgie. Het koor is erg actief geweest voor het bisdom.

Het koor is op enig moment de weg ingeslagen om de gezangen in het Papiaments te doen. “Paus Johannes XXIII vond dat de religieuze beleving in de eigen taal vertolkt moest worden. De voorlaatste paus heeft dat ook weer verkondigd, dus ik heb getracht dat er echt in te stampen. Dat gaf nogal wat problemen omdat iedereen gewend was aan vertolking in het Latijn, maar het werd geleidelijk geaccepteerd. Er zitten natuurlijk wel regels aan vast. Een voetballer speelt ook niet in zijn lange broek. Ik vind het jammer dat er de laatste jaren steeds meer groepen komen die niet de juiste richtlijnen van de liturgiebeleving hanteren. Sommige priesters vinden het allemaal goed, zolang er maar gezongen wordt. Er zit geen lijn in en er zijn wel degelijk regels voor de liturgie. Ik vind dat je je daar als koor aan moet houden. Maar die basis ontbreekt, eigenlijk zou je daar een cursus voor moeten volgen.”

Wie het koor een warm hart toedraagt en als sponsor een bijdrage wil leveren aan de voltooiing van het jubileumboek is van harte uitgenodigd om contact op te nemen met Pablo Walter.
Telefoon: 737-4235
Email: pawa40@live.com

Culturele Agenda

Kunst & exposities

Solo
Op 30 oktober om 12.00 uur vindt in het Maritiem Museum de opening plaats van de expositie ‘Solo’, ofwel ‘de vuurtorenexpositie’ van Annemieke Dicke.

Atardi Kultural
Op 30 oktober is er in het Cultureel Centrum Curaçao (CCC) een Culturele Middag in samenwerking met de Asosiashon di Skolnan di Baile Kòrsou (SKOBA), naar aanleiding van de afsluiting van de basiscursus folkloristische dans. Het programma duurt van 14.00 – 19.00 uur en bevat uiteraard veel dans en muziek.
Locatie: CCC, Koninginnelaan, Emmastad
Entree: gratis.
Meer informatie: tel. 737-3682

Naspa
Op zondag 6 november 2011 presenteert NASPA (Netherlands Antilles Society for Photographic Art) een ‘digitale expositie’ onder de titel Best Of Photography 2011 van 19.00 tot 21.00 uur in het Cultureel Centrum Curacao te Emmastad. Hierbij zullen werken van leden en uitgenodigden te zien zijn.
De fotografen werden gevraagd om foto's van een viertal thema's te presenteren. Alhoewel het geen wedstrijd was, heeft een jury een aantal werken als beste uitgekozen. Hiernaast kon men ook een portfolio inleveren. Deze zullen ook te zien zijn.
De organisatie presenteert op die avond ook het portfolio van Luis Alcalá del Olmo uit Puerto Rico die als een van de eersten na de aardbeving van Haiti in 2010 aankwam. Zijn werken zullen juist taferelen van na de beving laten zien. Luis Alcalá del Olmo zal ook aanwezig zijn. Na de presentie is er gelegenheid om van gedachten te wisselen. Entree is gratis en alleen voor volwassenen boven 18 jaar.
Meer informatie: Otto Zalm, tel. 5245511, email otto.zalm@cura.net of Mike Balentina, tel. 5630595, email mikeybal@onenet.an

Namias de Crasto
In Gallery Alma Blou is tot 5 november iedere dag van 11 – 14.00 uur aanwezig de kunstenaar Boy Namias de Crasto om het lokale, kunstminnende publiek te ontmoeten op zijn expositie ‘Op avontuur met Boy’ en te vertellen over zijn werk.

Being
In MonArt Gallery in het Rif Fort is de expositie ‘Being’ te bezichtigen met schilderijen en foto's van Ariadne Faries.
Voor meer informatie: www.monartgallerycuracao.com of 462.2977.
Mon Art Gallery toont ook in de laatste maanden van 2012 weer nieuwe kunst. Na de expositie van Ariadne Faries volgt een expositie met werk van Margo Nelissen, Alfonso de Windt en Carl Ariza.
Op 18 november vindt er een kunstveiling plaats in samenwerking met Rotary Willemstad en kunstenaar Marcel van Duijneveldt. December is voor het derde jaar op rij gereserveerd voor een grote sieradenexpositie en een tentoonstelling met foto's van Nikita Noordstar.
Meer informatie: MonArt Gallery, Rif Fort Otrobanda
Openingstijden: Maandag t/m zaterdag van 9.00 tot 19.00 uur (non stop)
www.monartgallerycuracao.com

Jan Henderikse
Tot 19 november is in Landhuis Bloemhof de tentoonstelling ‘Plaka Pa N'Kaba’ (geld raakt niet op) met werken van Jan Henderikse te bezichtigen. De expositie bestaat uit mixed media-werk en collages van oude Antilliaanse munten. Tevens is Jan Henderikse's monografie Acheiropoieta weer verkrijgbaar. Jan Henderikse was een van de oprichters van de Nederlandse Nul-beweging waarbij het werk bij uitstek ‘anti-schilderkunstig’ is. Jan Henderikse werkt met industriële producten en afval en gebruikt deze voor het maken van assemblages. Zijn voorkeur gaat uit naar afval zoals oude kurken, lege verpakkingen en ‘rejects’ zoals afgekeurde foto's uit laboratoria, reclameposters e.d. Gedurende zijn carrière hield hij vele exposities in Nederland, Duitsland, Engeland, Amerika en het Verre Oosten. Zijn meest recente expositie, ‘Nul=0’, is te zien in het Stedelijk Museum Schiedam. ‘Nul = 0’ is het eerste uitgebreide overzicht met werk van leden van de Nulgroep en internationale geestverwanten in Nederland sinds 1962. Jan Henderikse woont en werkt afwisselend in New York en Antwerpen.

Dans & Theater

Afterparty
Het leven houdt niet op met 60. Vijf vrouwen wonen samen in een huis en genieten volop van het leven. Met Mila Palm, Rina Penso, Anne-marie Braafheid, Greta Trapenberg, Jenny Fraai. Eric van Ommeren, Uthsel Victoria en Gerald Raphaela.
Zaterdag 29 oktober om 20.00 uur
Zondag 30 oktober om 15.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: Nafl. 27,50

Bululu den Talkshow
Rudolf Crispulo komt met een nieuwe voorstelling: ‘Bululu den Talkshow'. Wiels vs Kenepa.
Vrijdag 4 november om 21.00 uur
Zaterdag 5 november om 21.00 uur
Zondag 6 november om 20.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: Nafl. 27,50

Kompa Nanzi ta bai Broadway
Het stuk wordt gespeeld door de cast van La Tentashon Performing Arts Academy en Luna Yen-talenten. Het verhaal gaat over Shon A Rei, die vijftig wordt en en grandioze show wil organiseren. Hij wil heel graag veel entertainment voornamelijk van jongeren en zoekt de beste producer van het eiland. Dat is Kompa Nanzi, die van plan is om een grote talentenschool en een productiebedrijf op te richten. Nanzi stemt toe maar zoals altijd heeft hij een verborgen agenda.
Regie: John Nagtegaal
Producer: Segni Bernardina
Zaterdag 29 oktober van 20.00 – 21.30 uur met pauze
Zondag 30 oktober van 15.00 – 16.30 uur en van 19.00 – 20.30 uur met pauze
Locatie: La Tentashon
Entree: 10 gulden

Muziek

Jazz
Fundraising: Jazz ontmoet Curaçaose klanken: Op 6 november van 16.00 - 20.00 uur organiseert Fundashon Tayer Soshal in Landhuis Groot Santa Martha dit concert onder leiding van Dennis Aalse. 30 Muzikanten zullen jazz brengen, verweven met lokale muziek. Naast Dennis Aalse treden ook Grupo FOSHK, Grupo Kompèr, Grupo Karabela, Grupo Animashon Kultural, Karimbo, Típiko Pasa Bon, Maruja Boogaard, Kayla Ursula, Djuric Virginie en cultuurkenner Victor Bartolomeo op. Ook de Amerikaanse saxofonist Dean McCarthy levert zijn muzikale bijdrage. Fundashon Tayer Soshal biedt lichamelijk en verstandelijk gehandicapten een plek waar zij aan het werk kunnen (sociale werkplaats). Tijdens dit concert zullen zij onder meer fungeren als ober, gastvrouw, kok en schoonmaakpersoneel. Kaarten zijn verkrijgbaar bij Mensing's Caminada, Tik Tak, Koko Loko en Beep Beep à 35 gulden.Voor meer info: Dulce Leonicia 864.7287, Demiana dos Santos Gonçalves 561.7923 of Indira Pablo 864.2969.

Caribisch feest Fortkerk
Op zaterdag 12 november om 20.00 uur organiseert het Cultureel Comité Fortkerk in de Fortkerk een benefiet concert. Een Caribisch feest met muziek uit onze regio: Gino Coelho (piano) en Igor Rivas (trompet) luisteren de avond op met hun weergaloze talent en virtuositeit in de akoestiekrijke Fortkerk. De opbrengst is deze keer bestemd voor een nieuwe stoeltjeslift die hard nodig is om bejaarden en personen die slecht ter been zijn toegang te kunnen verschaffen tot de wekelijkse kerkdiensten en de maandelijkse concerten. Entreekaarten à 40 gulden zijn verkrijgbaar bij Mensing's Caminada en de Fortkerk.

Nieuw & opmerkelijk

Curacao Art Calender 2012
De Curacao Art Calender 2012 met aquarellen van Herman van Bergen - afbeeldingen van karakteristieke steegjes, statige monumenten en eenvoudige woningen in Punda, Otrobanda, Pietermaai en Scharloo, etc. - is uit en te verkrijgen bij MonArtGallery en Mensing's Caminada en in Nederland via karin_vanbergen@hotmail.com.

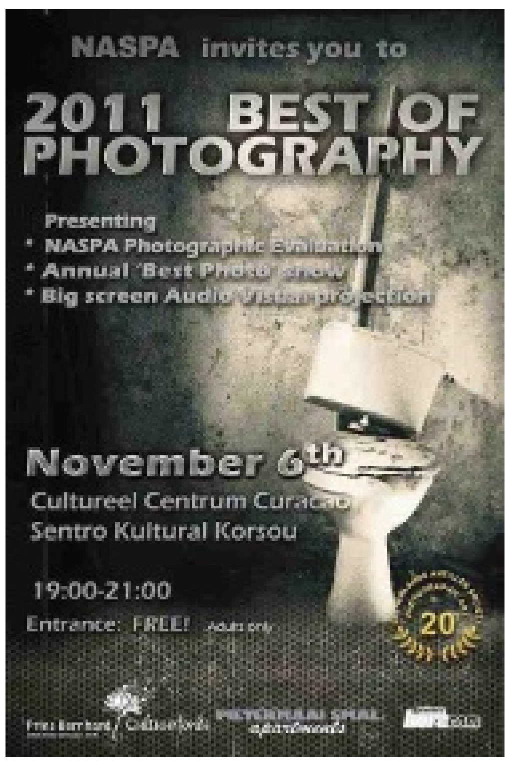

Dutch Caribbean Art Diary 2012
De Dutch Caribbean Art Diary 2012 is uit: 74 toonaangevende kunstenaars en den mee, afkomstig uit Curaçao, Aruba, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius, Saba, Suriname en, voor het eerst, Barbados. De elfde editie is uitgevoerd met een appelgroene canvas kaft en bevat net als in voorgaande jaren de beknopte cv's van de deelnemende kunstenaars en gegevens van de belangrijkste musea en galerieën voor moderne kunst, waarmee het weer een onmisbaar naslagwerk is geworden voor liefhebbers van de Caribische kunst. Het is verkrijgbaar in de Curaçaose galerieën en boekhandels voor 45 gld. In Nederland via karin_vanbergen@hotmail.com.

Kinderworkshop
Art2gether geeft op zaterdag 19 november weer een kinderworkshop van 10.00 – 12.00 uur. Iedere week is het mogelijk om bij Art2gether met schilderlessen te beginnen op de dinsdagochtend van 9.30 – 11.00 uur en woensdagavond van 19.30 – 21.00 uur.
Meer informatie: Astrid van Dorp, tel. 515-3141, www.art2gether.com

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com

‘De Koning’, een meesterwerk

“Wat vind jij nou zo meesterlijk aan deze nieuwe roman van Kader Abodolah?” vroeg een docent Nederlands en geschiedenis mij. “Het is noch een roman noch een geschiedenisboek... als beide mislukt. Trouwens, de meeste recensenten zijn het daarover eens.”

“Wel, het is een historische roman en het schrijven van een historische roman is en blijft een hachelijke onderneming”, begon ik...

“Snap je!”, viel hij mij in de rede.

“ Ja, ja, inderdaad, maar je moet wel kijken naar wat de auteur met zijn verhaal wil zeggen, wat zijn pretenties zijn. Heeft hij geschiedkundige feiten van Perzië in de 19e eeuw willen beschrijven? Heeft hij een portret willen maken van die merkwaardige Sjah die tot 1896 regeerde? Of van de vizier, de premier die aan het hoofd van de regering stond en die, niet zonder toeval, de betovergrootvader van de auteur was?”

Mijn gesprekspartner aarzelde even en antwoordde toen ferm dat het boek zeker die indruk wekt. Die indruk werd onderwerp van een lang gesprek tussen ons. En mijn eindconclusie van dat gesprek, uiteraard spreek ik alleen voor mezelf, was een nog grotere waardering voor ‘De Koning’ van Kader Abodolah. Laat me uitleggen waarom.

Tekst: Brede Kristensen

Om te beginnen wordt geen enkele roman in een sociaal-politiek vacuüm geschreven. Er is altijd een achtergrond. Soms wordt die achtergrond specifiek en expliciet beschreven. Historische romans doen dat altijd. Soms blijft die achtergrond impliciet. Dat is het geval met de meeste eigentijdse romans. De auteur gaat ervan uit dat de lezer op de hoogte is hoe die achtergrond in elkaar steekt. Het leven, en daarover gaat het in een roman, is het resultaat van een wisselwerking tussen mens en omgeving. Slechte romans doen weinig of niets met die wisselwerking. Goede romans wel. Al zijn er nog heel veel andere voorwaarden waaraan voldaan moet worden om van een goede roman te spreken. Waarom zijn historische romans zo vaak een mislukking? Omdat die wisselwerking niet uit de verf komt, of omdat de roman eigenlijk alleen maar een literaire beschrijving wil zijn van wat er in het verleden gebeurde, of omdat er een portret wordt gemaakt tegen een doodse achtergrond.

Politieke spelletjes

Kijk nu De Koning! Midden in de negentiende eeuw wordt Naser ed-Din Kadjar de nieuwe Sjah van Perzië. Van het landsbestuur heeft hij geen kaas gegeten, maar hij doet zijn best. Hij verdiept zich in Westerse ontwikkelingen en staat open voor modernisering. Zijn vizier (premier) is Mirza Kabir, een uiterst kundige man met oog voor de grote lijnen van bestuur en vooral ook met oog voor het feit dat het ooit zo roemruchte Perzië bezig is een achterlijk provincie-landje te worden, met buren als India, Turkije en Rusland die bewust bezig zijn te moderniseren. Erger, Perzië dreigt al slapend het slachtoffer te worden van het Engelse imperialisme. De vizier tracht de ogen van de Sjah hiervoor te openen. Hij wil het land moderniseren, zowel bestuurlijk als technisch. De Sjah luistert, maar hij luistert ook naar zijn moeder die de belichaming is van achterdocht. Zij vertrouwt de vizier niet. Zij denkt dat de vizier slechts erop uit is de macht te grijpen. Moeder Mahdalia speelt een belangrijke rol in het boek. Zij kent het politieke speelveld als de palm van haar hand. Ze weet wie iets in zijn of haar schild voert en ze weet wie wanneer verdacht of belachelijk gemaakt moet worden. Ook weet ze wie ze voor haar karretje kan spannen, wie er geliquideerd moet worden en hoe ze haar zoon, die formeel de macht heeft, zover kan krijgen dat hij haar liquidatieplannen ten uitvoer brengt. De vizier wordt uiteindelijk daarvan het slachtoffer. Dit is het hoofdthema van De Koning: de spanning tussen de noodzaak om te moderniseren en de angst ervoor. De angst uit zich in het niet-eindigende spelen van vieze politieke spelletjes, die iedere ontwikkeling en iedere vorm van redelijkheid en integriteit in de weg staan en op den duur een langzame collectief-suïcidale werking uitoefenen. Perzië gaat eraan kapot. De Sjah zit voortdurend klem. Als wordt beweerd dat het boek hooguit interessant is voor mensen met belangstelling voor 19e eeuwse Aziatische geschiedenis, zeg ik ‘nee’. Het boek is uiterst actueel. Het laat zien hoe desastreus het spelen van politieke spelletjes is. Anno 2011 zijn we overal ter wereld uitstekend in staat daarover mee te praten, Curaçao niet uitgezonderd.

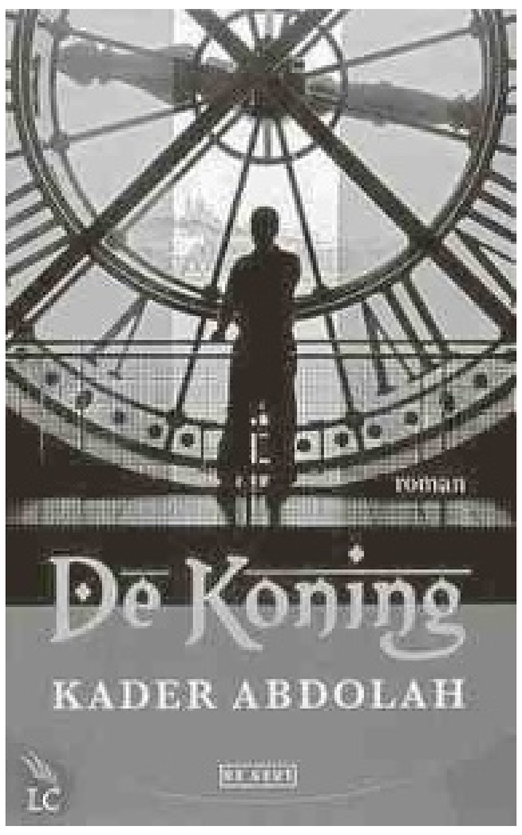

De Koning en Quichote

De Koning is niet te vergelijken met bekende literaire portretten van dictators, ook niet wanneer die in hun herfst beschreven worden. Vergelijkingen met Vargas Llosa en Márquez gaan mank. Eerder kan De Koning vergeleken worden met Don Quichote, deze droevige figuur die met zijn hoofd in een reeds vervlogen riddertijd met ridderlijke idealen leefde, maar met zijn voeten in de nuchter-praktische moderniteit stond. De Sjah van Abdolah is ook een droevige figuur die aanvoelt dat zijn positie als oppermachtige Sjah een anachronisme is geworden. Hij is een goed schaker, maar het politieke schaakspel beheerst hij slecht. Hij beseft dat hij zich op die positie niet met hulp van de noodzakelijke politieke spelletjes kan handhaven. Hij weet dat de wereld aan het veranderen is, maar weet niet hoe die veranderingen in eigen land vorm kunnen krijgen.

Engels imperialisme

Het boek bevat meer thema's. Zoals het Engelse imperialisme dat op brutale niets en niemand ontziende wijze zijn macht gebruikt om landen uit te zuigen. Bodemschatten op de eerste plaats, maar ook mensen. In het boek worden de geraffineerde methoden van de Engelsen om mensen, groepen en volkeren tegen elkaar uit te spelen en tegen elkaar op te zetten uit de doeken gedaan. De Engelsen zijn hierin zo goed, dat ook andere naties steeds het nakijken hebben. De Russen bijvoorbeeld. Tot grote teleurstelling van de Sjah die veel van zijn goede banden met de Russische tsaar verwachtte, zoals de herovering van het voor Perzië zo belangrijke culturele centrum Herat (thans in Afghanistan gelegen). De Engelsen zijn iedereen te slim af. Weer is het de persoon van de Sjah op wie al die krachten en conflicten afkomen. Hij wordt er soms gek en soms droevig van. Zelden weet hij hoe ermee om te gaan. Het verlamt hem. Dan trekt hij zich maar weer terug in zijn harem, al weet hij evenmin met vrouwen om te gaan. Of hij vlucht in dromerijen over zijn rijkdommen, of hij eet zich vol met zoetigheid. Vluchtgedrag is hem niet vreemd. Gelukkig krijgt hij de steun van zijn poes, lange tijd de enige aan wie hij gehecht is. Als zijn poes om de een of andere duistere reden verdwijnt, komt daar een klein jongetje voor in de plaats die erg verwend wordt, maar die hem geen enkele steun weet te bieden. Geleidelijk aan wordt de band met zijn lievelingsdochter versterkt. Maar het overheersende beeld is dat van een volstrekt eenzame en radeloze koning, speelbal van anderen.

Nadat de vizier uit de weg is geruimd, nemen de moderniserende krachten een andere vorm aan, minder redelijk, minder of helemaal niet bestuurlijk doordacht, opportunistisch vooral. Een jonge generatie goed opgeleide personen wil het land een modern bestuur geven en de trias politica invoeren. Ze komen op het onzalige idee een pact met de conservatieve islam te sluiten. Handig weten zij enkele ‘grijze en beschimmelde' ayatolla's voor hun karretje te spannen, die geen benul hebben van de reikwijdte van hun besluit. Moderniteit en islam sluiten de handen ineen. Voor een bemiddelende Sjah is geen plaats meer. 65 Jaar oud wordt hij definitief uit de weg geruimd. Met de moord op de Sjah wordt het begin van de nieuwe geschiedenis van Perzië ingeluid, een onmogelijke geschiedenis. Niet bij elkaar passende krachten oefenen zelden een synergetische, meestal een destructieve werking op elkaar uit. Perzië, tegenwoordig Iran, heeft zich van deze destructieve samenwerking tot nu toe niet kunnen verlossen. Dat is het derde thema van het boek. We begrijpen de situatie in het huidige Iran ineens veel beter.

Geurtjes van de taal

Kader Abodalah is zelf een van de vele slachtoffers van deze destructieve samenwerking geworden. Om zijn vege lijf te redden moest hij de wijk nemen naar Nederland, waar hij als volwassene besloot zich de taal van het land eigen te maken en zich zelfs als schrijver in het Nederlands te ontwikkelen. Een ongelooflijke prestatie, bij mijn weten alleen door Josef Conrad (in de Engelse taal) geëvenaard.

Naser ed-Din Kadjar

Abodolah is een geboren schrijver. Hij mag dan niet in staat zijn de ondoorgrondelijke en meestal paradoxale subtiliteiten van de Nederlandse taal ten volle te benutten, hij is wel in staat een frisse wind door het taalland te doen waaien. Geen kleinburgerlijke eetkamertjes met hun even zachte als penetrante spruitjesgeur. Geen broccoligeur uit de Italiaanse keuken die in de slaapkamer van het juppiepaar is blijven hangen. Nee, dat soort geurtjes zijn hem vreemd. Recht toe recht aan schrijft hij over de Perzische werkelijkheid die in wezen een universele werkelijkheid is. Daarbij maakt hij een dankbaar gebruik van al die gekke idiomatische uitdrukkingen en gezegden die de Nederlandse taal rijk is. Maar het leuke is dat hij er altijd een verrassende draai aan weet te geven. Zo laat hij de wrevelig geworden Sjah bijvoorbeeld zeggen: “De vizier heeft onze oren vele malen met dezelfde woorden gewassen.” Op bijna elke pagina zijn dergelijke verfrissende zinnen te lezen.

De Koning is een sterk boek omdat de aandacht is gericht op de grote krachten en tegenkrachten in de geschiedenis die eigenlijk krachten van alle tijden zijn. In de relaties tussen de hoofdpersonen en in de hoofdpersoon zelf worden deze krachten in al hun complexiteit zichtbaar. Het gaat niet aan om te zeggen dat het alleen een boek is voor mensen met belangstelling voor de geschiedenis van Perzië. Het is een universeel als actueel boek. Het Nederlandse taalgebied mag trots zijn een schrijver van groot formaat erbij te ‘hebben'.

Kader Abdolah (pseudoniem van Hossein Sadjadi Ghaemmaghami Farahani, Iran, 1954) vestigde zich in 1988 in Nederland en debuteerde in 1993 met de verhalenbundel ‘De adelaars'. Zijn eerste roman ‘De reis van de lege flessen' verscheen in 1997, daarna volgden ‘Spijkerschrift' (2000), ‘Portretten en een oude droom' (2003), ‘Het huis van de moskee' (2005) en het tweeluik ‘De boodschapper' en ‘De Koran' (2008). Internationaal bleef hij niet onopgemerkt. Zijn boeken werden in meer dan twintig talen vertaald. Dit jaar schreef hij het Boekenweekgeschenk, getiteld ‘De kraai'. Tevens kwam ‘De Koning' uit.

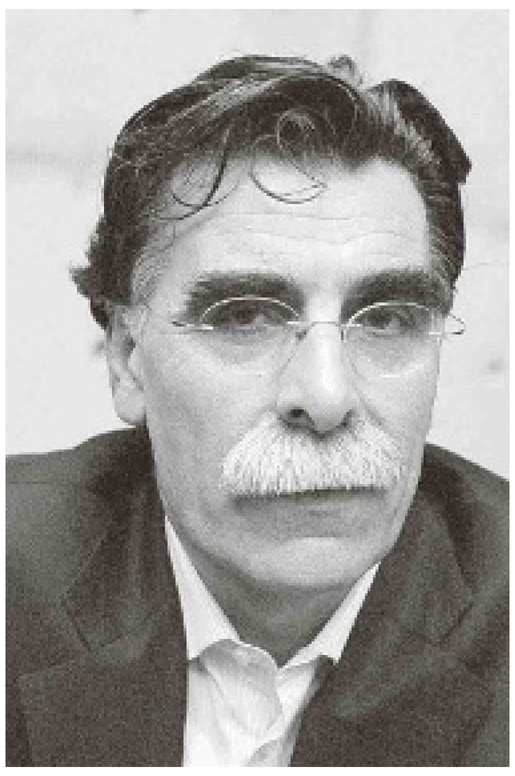

Kader Abdolah

Leesvoer

De stiefmoeder

De nieuwste roman van Renate Dorrestein, De stiefmoeder, verscheen begin deze maand.

Het verhaal gaat over de succesvolle quiltmaakster Claire Paagman, haar echtgenoot Axel en zijn dochter Josefien. Ze vormen al twaalf jaar een hecht gezin, maar dan vertrekt Claire voor een week naar Engeland om een prestigieuze kunstprijs in ontvangst te nemen en loopt het mis.

Ze zou met haar man naar Engeland gaan en er een romantisch tripje van maken. Hij besluit na een heftige echtelijke ruzie op het laatste moment thuis te blijven. Claire gaat uiteindelijk niet naar de prijsuitreiking en zwerft een week wat doelloos door Engeland.

Stukje bij beetje wordt duidelijk hoe de verhoudingen binnen het gezin liggen. Om beurten wordt het verhaal vanuit het perspectief van Claire, Axel en Josefien verteld en steeds komt er meer informatie op tafel. Overspel en abortus, boze opzet, misverstanden, verdriet en geheimen, Dorrestein rijgt – als haar patchworkende hoofdpersoon – de elementen aan elkaar tot een spannend verhaal.

‘Dorrestein laat zich lekker gaan in het vormgeven en op het juiste moment uitspelen van de verschillende puzzelstukjes van het plot. De stiefmoeder ontwikkelt zich tot een enerverend circus van moedwil en misverstand' – Het Parool

Titel: De stiefmoeder
Auteur: Renate Dorrestein
Uitgever: Podium
ISBN: 9789057594601

Ars Poëtica

Lenco

omdat wakker blijven onherstelbare nadelen had,
en slapen was niet meer dan wat geritsel,
schreef de naald het bloed diepe rust voor,
een donker elektrisch geluk. en de goede ziekte
begon te gloeien...

ze wist beter dan een moeder dat je haar het liefste zag.
genezen kon ze niet – een ganse industrie gaat
naar de haaien dan – maar na het ruisen en de eerste tik
– een kras op de lak van je hart – hing jij je oren neer,
je liet je strelen...

en mooier dan een vrouw heeft ze gezongen.

al je geld had je haar gegeven, half je leven had ze
van je overgenomen, hier moest je uit,
je bleef zo ziek als wat,
voor vele beroepen ongeschikt en bij zelfstandig wonen
alle kamers weer rond de nieuwe stereo gemikt, jij slet,
om je zo opnieuw tot haar te bekennen...

en mooier dan een vrouw is ze gaan zingen.

Bart Meuleman
Uit: Omdat ik ziek werd

CARIB publishing

Tula sa lucha pa Libertat
Tula's vrijheidsstrijd
Op 17 augustus 1795 vond Tula de moed om in opstand te komen. Het lukte het hem om duizenden lotgenoten zover te krijgen dat ze hun plantages verlieten. Ruim een maand duurde de strijd, die van Tula een martelaar, maar vooral ook een held maakte. Het verhaal over de vrijheidsstrijd van Tula wordt op een aantrekkelijke manier voor kinderen verteld. Aangevuld met mooie kleurenillustraties van Ruud Bruijn. Ook verkrijgbaar in het Papiamento!

Kwelgeesten rond de Kapokboom
Auteur Charlotte Doornhein en beeldend kunstenaar Frouwkje Smit schetsen met de crossover roman en de kunstvideo *Kwelgeesten rond de kapokboom* uitzonderlijke verhalen die zich afspelen rond een natuurgebied op Curaçao waar in vroegere tijden Indianen woonden.
Boek & film worden op 10 november gepresenteerd in Luna Blou. Scholen en studenten die de presentatie gratis willen bijwonen, kunnen zich aanmelden bij productie@lunablou.org

Verkrijgbaar bij de boekhandel of via www.Caribpublishing.com
Kaya Jombi Mensing 27A (Zeelandia)| Tel: 4657777 | Email: Office@Caribpublishing.com

Eén op de 25 kinderen tussen 6-18 jaar heeft een vorm van dyslexie.
Belangenvereniging voor ADHD en leerstoornissen.
Tel.: 7372002/ 5620722
E-mail: eqlibracur@hotmail.com

Milieu

Centraal-Amerika worstelt met rampenbeleid

Met tropische depressie 12E raasde de voorbije weken de zoveelste storm over Centraal-Amerika. De enorme schade wijst erop dat het preventiebeleid nog altijd te wensen over laat.

De storm met windsnelheden tot zeven beaufort bereikte Centraal-Amerika op 12 oktober. Sindsdien stapelen de problemen zich op. Overstromingen, instortingen en aardverschuivingen volgen elkaar op. Er vielen al 91 dodelijke slachtoffers; meer dan een miljoen mensen in El Salvador, Honduras, Nicaragua, Costa Rica en Guatemala leden schade.

Preventie

De zware gevolgen van de storm tonen aan dat de regio tekort schiet op het vlak van preventie, hoewel er al heel wat maatregelen genomen zijn. Volgens Williams De León, lid van het Verbond van Vrijwillige Brandweermannen van Guatemala, heeft de verwoestende orkaan Mitch in 1998 wel tot een andere ingesteldheid geleid. “Veel mensen beseften dat Guatemala zeer kwetsbaar is voor het klimaat en nu zijn ze beter georganiseerd”, zegt hij.

Sinds 2004 zetten de verschillende overheden in het land samen met de privésector en organisaties die zich bezighouden met hulp en preventie zogeheten rampencomités op. In 2010 vaardigde Guatemala bovendien een wet uit die criteria vastlegt voor de constructie van gebouwen, en in juli heeft men veiligheidsnormen voor openbare gebouwen vastgelegd. “Het gaat om een cultuur van preventie die algemeen moet worden”, zegt De León.

De uitdaging is “meer belang te hechten aan het goedkoopste, namelijk preventie, maar dat is ons nog niet gelukt”, oordeelt Guido Calderón, een activist van de Burgerbeweging voor Risicobeheersing, een organisatie in Guatemala.

De doortocht van de orkanen Mitch, Stan (2005) en Agatha (2010) heeft in de regio duizenden dodelijke slachtoffers geëist. Honderdduizenden mensen leden schade door de extreme weersomstandigheden. Maar de overheid slaagt er niet in te verhinderen dat mensen blijven bouwen op bergflanken en aan de oevers van rivieren. Volgens Calderón beschouwen ambtenaren en ondernemers de rampen ook als een bron van inkomsten. Zij zouden goede zaken doen met de heraanleg van verwoeste infrastructuur.

Wisselvalliger klimaat

De oorzaak van het wisselvalligere klimaat in Centraal-Amerika lijkt de opwarming van de aarde te zijn. “De afgelopen dertig jaar is de gemiddelde temperatuur in dit land met een graad gestegen”, zegt José Milán, klimaatspecialist van de Universiteit voor Handelswetenschappen van Nicaragua. “De neerslag is tussen zes en tien procent afgenomen aan de Stille Oceaan, terwijl hij met 25 procent is toegenomen in het Caraïbisch gebied.”

Centraal-Amerika staat in voor minder dan een halve procent van de totale mondiale uitstoot van broeikasgassen, maar de gevolgen zijn heviger dan elders.

De storm die de voorbije weken over Centraal-Amerika raasde, was een tropische depressie. Dat is een zwakke storm met maximumsnelheden tot 61 kilometer per uur. Een depressie bestaat uit verschillende onweders die samengroepen; de typische spiraalvorm van hevigere stormen ontbreekt, en er is evenmin sprake van een “oog”. Tropische depressie 12E trok van het oosten van de Stille Oceaan over Centraal-Amerika naar de Caraïben.

Spotlight op dieren

Fabeltjes rond castratie

Rust voor mens en dier

Een groot vooroordeel bij mensen die een mannetjeshond bezitten is dat men denkt dat de hond zijn machogedrag verliest als hij gecastreerd is. Omdat die vraag heel vaak opdoemt bij de mensen van Stichting Dierenhulp volgt hier het definitieve einde van dat fabeltje.

Tekst: Stichting Dierenhulp

Mannelijke honden zijn macho. Maar dat zijn vrouwelijke honden ook! Waar het om gaat is de denkwijze veranderen van de eigenaar, zo leert de praktijk. Het is een fabeltje dat een reu zijn instinct verliest om het huis en de eigenaar te bewaken. Integendeel. De hond blijft na te zijn gecastreerd thuis omdat hij niet de drang voelt om op straat te gaan zwerven op zoek naar een loopse teef. Maar en zijn nog veel meer voordelen om juist de mannelijke hond te castreren. Hieronder de belangrijkste redenen.

1. (Hyper)seksueel gedrag. Reuen die consequent weglopen als er loopse teven in de buurt zijn of die twee weken bij de voordeur zitten te piepen en te hijgen en niet willen eten, zullen goed reageren op castratie. Dit is feitelijk het enige gedrag dat door castratie vrijwel zeker zal verdwijnen.
2. Er is ook een niet-gesteriliseerde teef in huis. In het algemeen vinden wij dat er betere argumenten zijn om de teef te steriliseren dan om de reu te castreren.
3. Agressief en dominant gedrag naar andere honden, vaak naar reuen. Dit gedrag kan verminderen na castratie, maar bijna altijd spelen meerdere oorzaken een rol, waaronder het karakter van de hond en het aangeleerd gedrag. Geadviseerd wordt met een gedragstherapeut te overleggen en eventueel eerst een chemische castratie te overwegen (zie verder).
4. Agressief en dominant gedrag naar gezinsleden of andere mensen. Bij dit soort problematiek speelt zeker een opvoedingsprobleem mee. Castratie kan helpen om het probleem onder de knie te krijgen, mits het gepaard gaat met gedragstherapie. Bij deze problemen adviseren wij altijd een gedragstherapeut in de arm te nemen en net als bij het vorige probleem is het het overwegen waard om te kijken wat er gebeurt bij chemische castratie (zie verder).
5. Door angst gestuurde agressie. Bij deze agressie spelen andere oorzaken een rol, evenals voor territoriale-, verdediging- en bezitsagressie. Bij angstagressie kan het probleem na castratie zelfs verergeren. Bij deze vormen van agressie is het advies van een gedragstherapeut noodzakelijk.

Bijkomende voordelen van castreren: De hond plast niet meer overal tegenaan, hij zal grotere plassen in een keer gaan doen.

Het territoriumgedrag van de hond kan verminderen. De hond zal minder vaak het gevecht met een andere hond aangaan.

Dus houd je van je hond en wil je het beste voor het dier en een lieve aanhankelijke hond? Laat dan gerust de mannelijke hond castreren. Bel voor een afspraak op Curaçao met nummer 561-7171. Voor een afspraak op Bonaire belt u met 788-2949 en de vrijwilligers van Stichting Dierenhulp zullen je helpen met het maken van een afspraak.

“Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!”

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

WAT we doen is niet uniek
Maar de WIJZE WAAROP
we het doen is wel uniek
www.voedselbank-curacao.org

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Afsluitmiddel; 4. oude Duitse boerendans; 10. bedeesd; 13. schattig; 15. slingerplant; 16. overal; 17. stekelige plant; 19. voor; 20. slaapplaats; 21. waakzaam; 23. lang smal zijvlak van een baksteen; 25. boom; 27. water (Fr.); 29. plaats in de Ardennen; 30. familielid; 31. Indonesisch gerecht; 33. beemd; 34. werpanker; 36. Frans lidwoord; 37. muzieknoot; 38. rivier in Siberië; 39. bolgewas; 40. flink; 42. roofkarpertje; 43. ooit; 45. voorzetsel; 46. mosselnet; 48. Europeaan; 50. vogelproduct; 51. horde; 53. godin van de huiselijke haard; 55. optocht; 57. mannelijk dier; 59. inzet bij een spel; 61. gezicht; 62. deel van een etmaal; 64. geestdrift; 65. sprookjesfiguur; 66. druk uitoefenen; 67. oppervlaktemaat.

VERTICAAL:
1. Peinzen; 2. Engels telwoord; 3. shoarmabroodje; 5. reeds; 6. op het kantje; 7. mannetjesbij; 8. Aziatisch land; 9. voegwoord; 10. bladmetaal; 11. loterijbriefje; 12. kaft; 14. ingedikt sap; 16. roofvogel; 18. bijbelse figuur; 20. deel van de visvangst voor de bemanning; 22. landvoogd (hist.); 24. stelling; 26. ontvangkamer; 28. briefaanhef; 30. geluk; 32. plaaggeest; 35. straat (Fr.); 40. feest (Sp.); 41. kleiduiven schieten; 43. bijwoord; 44. alarmtoestel; 47. voorvoegsel; 49. ratelpopulier; 51. baken; 52. erfdeel; 53. immoreel; 54. gehoorzaal; 56. belasting voor het gebruik van een weg; 58. godin van de dageraad; 60. withandgibbon; 62. soort slee; 63. lidwoord.

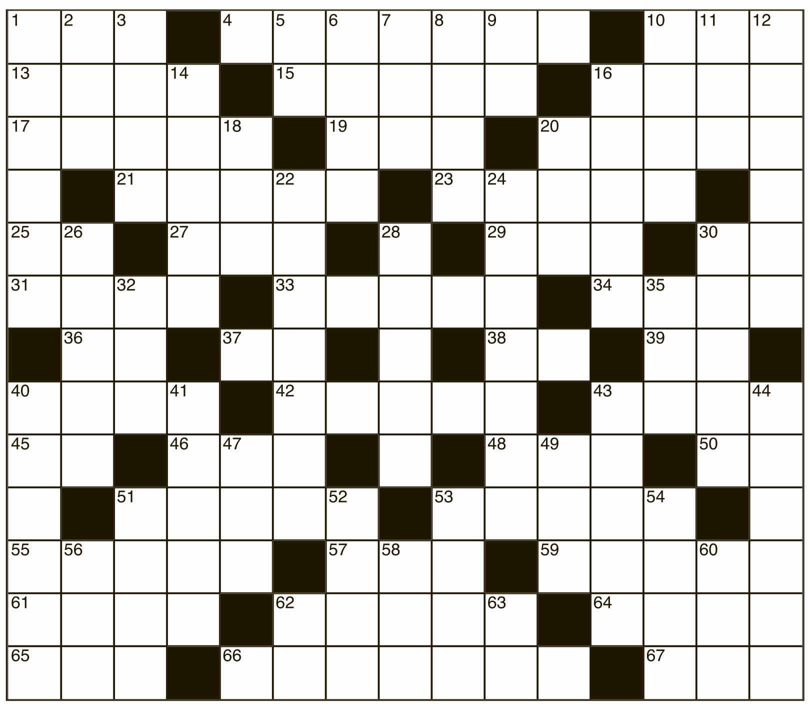

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Geen winnaar
Aruba

D. de Reus
Girouette 105
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

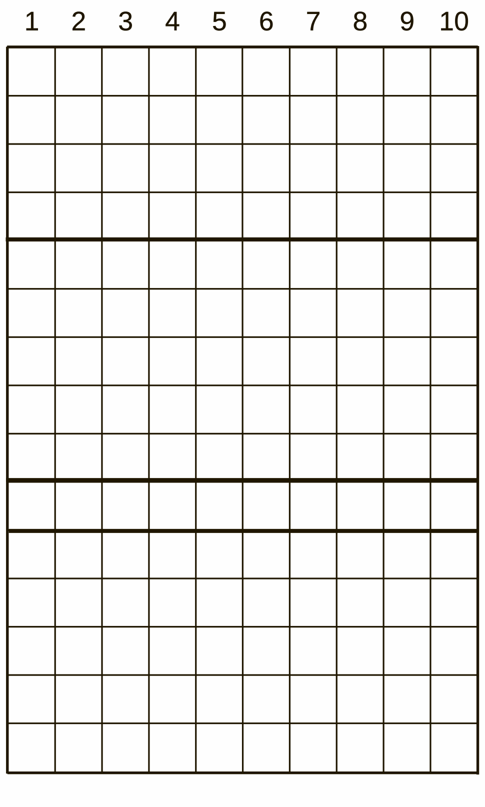

1. Grondsoort, uitspansel, verrukkelijk;
2. destijds, besef, het Oosten;
3. deel van een bijenkorf, oogvocht, plechtgewaad;
4. een weinig, rijwiel, pijpzweer;
5. roofvogel, vol kieren, getal;
6. bloedvat, roofvogel, ballerino;
7. getroffen, zwarte vogel, werelddeel;
8. Chinese munt, naderhand, speels;
9. levendige waakhond, serie, vogel;
10. gemalen schelpen, platvis, ruw gewas.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

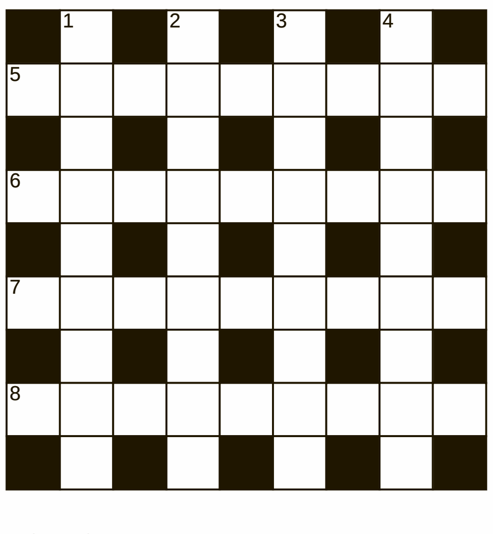

HORIZONTAAL:
5. Haar plaats op het dambord (6);
Duw een dik boek in je achterwerk! (6);
6. De taal van een serpent (5);
Opgeschoten jongen in een toren (5,3);
7. Heeft moeder toestemming om te sollen? (5);
Vrouwtjesvogel die kan toveren (6);
8. Komt dubbel voor als godin (4);
Het geluid van een druppel op een gloeiende plaat (8);

VERTICAAL:
1. Het knaagdier van een Europeaan (8);
Zo goed als spoedig (5);
2. Verlangen naar uitblinkers (4);
Verwant aan een stuurstang (8);
3. Straf haar! (6);
In deze taal is er weinig ruimte bij een boom (6);
4. Ze zitten in de nesten (7);
Deze keizer wordt slordig weergegeven (5)

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

N	S	E	D	N	U	K	L	E	I	Z	S	R
E	R	A	R	A	A	J	R	E	E	L	O	E
G	R	A	L	T	S	I	W	T	E	B	R	I
IJ	S	U	A	L	L	O	G	G	E	R	E	D
H	E	A	E	L	E	A	P	E	E	N	N	A
G	B	R	D	L	P	H	N	I	R	E	K	A
N	R	I	T	N	O	M	D	E	L	T	E	R
A	E	O	N	D	A	R	E	E	O	E	I	I
G	T	T	E	R	A	P	T	X	R	D	T	O
R	S	O	K	A	E	S	N	N	E	A	C	O
O	IJ	N	I	T	R	D	T	E	O	K	A	R
O	L	E	T	O	E	H	A	T	Z	C	T	T
L	B	U	W	O	C	E	N	I	P	U	L	C
E	J	T	G	E	D	E	E	W	Z	E	E	O
T	N	E	I	N	I	L	M	E	R	K	D	R
O	T	B	T	S	E	E	F	S	A	A	P	A

Adept
Beiaardier
Betwist
Biecht
Controleur
Dier
Eros
Exemplaar
Hellas
Hijgen
Juttepeer
Kadet
Kent
Kremlin
Leerjaar
Logger
Lupine
Lijsterbes
Notoir
Octrooiraad
Ontworstelen
Paasfeest
Peen
Reuzenpanda
Tactiek
Tegoed
Teloorgang
Zielkunde
Zweed

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

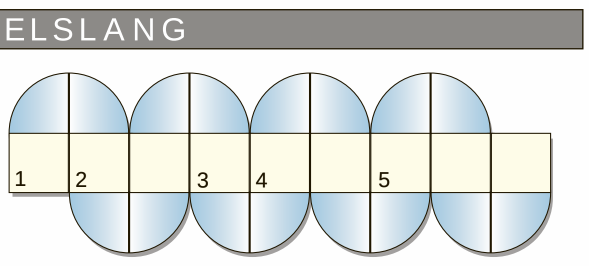

1. Spraakorgaan; 2. wonder; 3. spie; 4. stad in Japan; 5. maand.

© Puzzelland/111029

SUDOKU

3	8							6
7		4	1					
			9		3		8	
		3		6	9		2	
				2				8
	6			5		7		
2			7			9		5
			6		5	2		1
5	1	7		9				

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

9	8	7	1	2	6	3	5	4
2	6	3	5	8	4	9	1	7
1	4	5	7	9	3	2	8	6
6	2	8	3	7	9	5	4	1
4	7	9	2	1	5	8	6	3
3	5	1	4	6	8	7	9	2
8	3	4	6	5	7	1	2	9
7	9	2	8	4	1	6	3	5
5	1	6	9	3	2	4	7	8

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Crossen; 6. formule; 12. buts; 14. nauw; 15. ia; 17. li; 18. rio; 20. si; 21. eg; 22. nip; 24. cricket; 25. bio; 26. eek; 28. the; 29. ace; 31. hart; 35. ouwe; 37. werkkamer; 38. tape; 40. suez; 43. oir; 45. bon; 47. sou; 48. ene; 50. erepalm; 51. rui; 53. va; 54. eb; 55. iet; 56. ar; 58. ik; 59. neet; 61. glee; 63. loodlijn; 64. matinee. VERTICAAL: 1. Clinch; 2. ob; 3. sul; 4. stick; 5. es; 7. on; 8. rasta; 9. mui; 10. uw; 11. engobe; 13. dichtknopen; 16. ai; 18. rit; 19. oke; 21. ei; 23. per; 25. beu; 27. etwei; 30. corso; 32. aha; 33. uri; 34. ama; 36. wee; 38. toeval; 39. poe; 41. uur; 42. zwikje; 44. rebel; 45. bei; 46. nat; 47. smalt; 49. na; 52. ui; 54. eed; 57. rei; 59. no; 60. tij; 61. ga; 62. en. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Muisarmen; 6. sloopbaan; 7. ontbijtent; 8. gaandelen. Verticaal: 1. Muilenbal; 2. ijsbonbons; 3. krabatten; 4. welaanleg. Anagram: deeg-gedoe-Gemoed; poes-sloep-Opstel; eend-einde-Eindje; room-moord-Domoor; rein-diner-Eirond; nerogroen-Negorÿ; eelt-teelt-Atlete; heat-halte-Chalet; roep-opper-Hopper; rots-roest-Torsie; Gevraagd woord: GOEDENACHT. Woordzoeker: WERELDONTDEKKER Puzzelslang: 1. Glee; 2. epistel; 3. lido; 4. openlijk; 5. kegelen. Het sleutelwoord luidde: GESLONKEN.

Jack-o'-lantern

In Ierland leefde lang geleden een man die Jack heette, bijgenaamd 'Stingy Jack'. Stingy Jack was lui en gierig maar ook slim, op zijn manier.

Tekst: Karin Wooning Foto's: Archief

Deze Stingy Jack nodigde op een avond de duivel uit om een drankje met hem te drinken. De vrek had natuurlijk geen zin om de borrels te betalen, dus hij verzon een list. Hij haalde de duivel over om zichzelf in een muntstuk te veranderen waarmee Jack de drankjes zou betalen. In plaats daarvan stopte hij de munt echter in zijn broekzak, samen met een zilveren kruisbeeld, wat ervoor zorgde dat de duivel zich niet meer terug kon veranderen. Hoe de rekening daarna voldaan werd, vertelt het verhaal helaas niet.
De duivel was niet blij en probeerde van alles om Jack over te halen hem te bevrijden. Uiteindelijk kwamen ze overeen dat Jack de duivel zou laten gaan als de duivel Jack een jaar met rust zou laten. Zo gezegd zo gedaan.
Precies een jaar later meldde de duivel zich weer bij Jack. Deze keer vroeg Jack de duivel om in een boom te klimmen om een vrucht voor hem te plukken. Toen de duivel in de boom zat, kraste Jack snel een kruis in de stam, zodat de duivel er niet meer uit kon en weer moest hij met Jack onderhandelen om zijn vrijheid terug te krijgen. Deze keer spraken ze af dat hij Jack tien jaar met rust zou laten in ruil hiervoor.
Voordat deze tien jaren om zijn, komt Jack te overlijden. Als de oude boef bij de hemelpoort aanklopt, krijgt hij te horen dat hij niet welkom is. Maar ook de duivel, die genoeg heeft van zijn geintjes, wil hem niet hebben en stuurt hem weg. Hij geeft Jack nog wel een gloeiend kooltje mee om hem bij te lichten in de duisternis. Jack rest niets anders dan tot het einde der tijden rond te dolen. Hij holt een raap uit, legt het kooltje daarin bij wijze van lantaarn, en zwerft sindsdien over velden en wegen, met het lichtje in zijn hand.

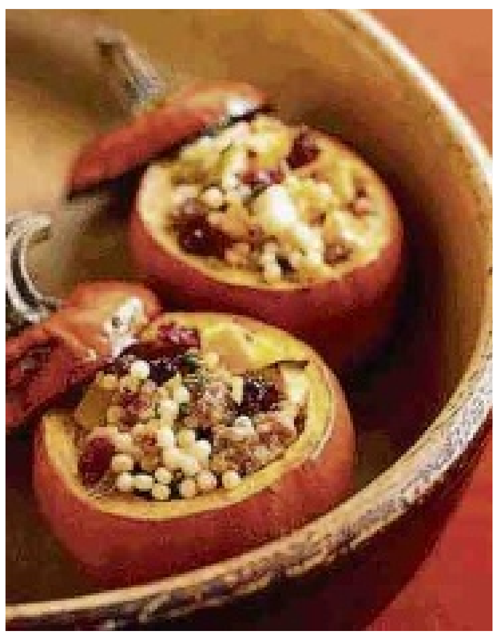

Ierse immigranten namen deze oude legende mee naar Amerika, waar hij deel ging uitmaken van de Halloween-tradities. Elk jaar rond 31 oktober zie je overal uitgeholde pompoenen met lichtjes erin op de porch staan. Ze worden jack-o'-lanterns genoemd, kort voor 'Jack of the Lantern' – de nieuwe bijnaam van Stingy Jack – en zijn bedoeld om de dwalende Jack weg te jagen. Vandaar ook dat er meestal enge gezichten in gekerfd worden.
Het uitsnijden van de pompoenen – pumpkin carving – is intussen uitgegroeid tot een heuse sport. Het wereldrecord 'meeste pompoenen tegelijkertijd verlicht' is in handen van Boston Common, waar op 21 oktober 2006 in een keer de lichtjes in 30.128 jack-o'-lanterns aangingen. De grootste pompoen die ooit werd gekerfd woog 666,33 kilo. Dit vond plaats op 31 oktober 2005 in Northern Cambria (Pennsylvania) en Scott Cully hanteerde het mes.
Behalve een sport is het uitsnijden van pompoenen ook een kunstvorm geworden. Verbluffend mooi soms, creatieve beeldhouwwerken bijna. Pompoensnijder Ray Villafane is er beroemd mee geworden. Hij verscheen al in menig tv-programma en is een ware celebrity in de States.

Maar we hebben het hier over eten en drinken.

Het vruchtvlees van de uitgeholde pompoenen wordt nuttig gebruikt in allerlei gerechten. De pompoensoep met kokosmelk van May is er een voorbeeld van, maar ook pompoencake, pompoentaart, pompoenbrood, pompoenpudding, pompoentruffels en ga zo maar door. Ook de pitten worden in allerlei recepten verwerkt. Pompoenpittenguacamole, om maar eens iets te noemen.

Pompoen is goed voor je. Het bevat allerlei gezonds zoals calcium, vitamine C, voedingsvezels en betacaroteen (provitaminen A). Het is niet direct een enorm lekkere groente, de smaak is zacht en weinig uitgesproken, maar de pompoen doet het uitstekend als basis voor soepen, sauzen, curry's en chutneys.

In de dagen voor Halloween staat er in menig Amerikaans huisgezin altijd wel een of ander pompoengerecht op tafel. En er worden zelfs drankjes met pompoen bij geserveerd. Wat dacht u van een pompoen-martini? Proost!

Werk van Ray Villafane.

KOOK MEE MET MAY

Pittige pompoensoep met kokosmelk

1 stengel citroengras
2 tenen knoflook, in stukjes
4 sjalotten, heel fijn gesneden
Stukje trassi
1-2 verse promèntè (naar smaak) ,zaden verwijderd en heel fijn gesneden
Zout naar smaak
3 cups kippenbouillon
450 gram schoongemaakte pompoen in blokjes gesneden
2,5 cup kokosmelk (uit blik)
2 eetlepels nam pla (vissaus)
Beetje suiker
Vers gemalen zwarte peper
12 gekookte, schoongemaakte garnalen
2 verse rode promèntè, zaden verwijderd, klein gesneden, voor garnering
12 verse basilicumblaadjes, voor garnering

Het onderste deel van het citroengras afsnijden en in stukjes snijden. In een keukenmachine met de knoflook, de sjalotten, de trassie, de promèntè en het zout er een pasta van maken. De kippenbouillon in een soeppan met dikke bodem aan de kook brengen, de pasta toevoegen, even laten koken. Dan de pompoen toevoegen en 10-15 minuten op een klein pitje zachtjes laten pruttelen. De kokosmelk erdoor roeren, dan de nam pla, de suiker en de zwarte peper toevoegen.
De garnalen toevoegen, even verwarmen. Opdienen met de rode promèntè en de basilicumblaadjes.

Voor 4 personen.

Eet smakelijk,

May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Villa Maria Private Bin Sauvignon Blanc

Druifsoort:	**Sauvignon Blanc**
Streek:	**Marlborough, Nieuw-Zeeland**
Kleur:	**Lichtgeel met groene tinten**
Geur:	**Kiwi, kruisbessen en passievrucht**
Smaak:	**Fris en sappig met meer tropische fruitsmaken**

Een spookachtige gelegenheid, maar dat hoeft de wijn niet te zijn. Het pompoengerecht van May klinkt heerlijk en exotisch. Daarom zoeken we ook een wijn met exotische smaken en wat is dan beter dan een Sauvignon Blanc uit Nieuw-Zeeland? Villa Maria is niet zomaar een wijnhuis. Niet alleen in Nieuw-Zeeland een begrip, maar in de hele wereld.
De Private Bin Sauvignon Blanc is een prachtige wijn met de typerende Nieuw-Zeelandse stijl. Indringend in smaak met veel tropisch fruit, kruisbessen en zeer frisse zuren. De intense smaak maakt deze wij ideaal voor de exotische smaken van deze lekkere pompoensoep.
Doet u mee? Ik ga het zeker proberen dit weekeinde en natuurlijk met pompoen van onze lokale landbouwers!

Santé

LICORES MADURO

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store, Licores Maduro en uw favoriete supermarkt

Het genot van wijn

Klimaat en bodem

De afgelopen weken hebben wij verschillende wijnproducerende landen bezocht. Vaak heb ik het over de invloed van het klimaat en de bodem gehad, maar wat houdt dat nou precies in?

Tekst: Licores Maduro

Kijk naar de Bourgogne in Frankrijk, dit is een prachtig voorbeeld. Twee wijngaarden naast elkaar, waar dezelfde druif wordt aangeplant, kunnen wijnen opleveren die totaal anders zijn. Dit is wat wijn zo bijzonder maakt, ik kan het niet vaak genoeg zeggen.

Niet alleen Frankrijk, maar de meeste serieuze wijnbouwgebieden besteden veel tijd aan klimaat- en bodemonderzoek. Single vineyard-wijnen, wijnen afkomstig van een wijngaard, komen van speciale percelen en vaak ook uit speciale secties van deze wijngaarden. Tijdens bezoeken aan verschillende wijngaarden heb ik dit persoonlijk kunnen zien. In Californië vind je een wijngaard onderverdeeld in verschillende blokken, die dan ook ieder apart gevinificeerd worden. Pas aan het eind, als de wijn helemaal klaar is, wordt hij gemengd om het eindresultaat te creëren.

Maar wat is dat nou precies? Ook al hebben verschillende landen wijnbouw, is dit in bepaalde gebieden. Lang niet overal is het mogelijk om wijndruiven te telen. Zonder een geschikt klimaat, een geschikte bodem en een goede ligging, valt er niets te beginnen. En dan krijg je ook de druifkeuze. Iedere druif heeft zijn voorkeur qua klimaat, bodem et cetera. Over het algemeen heb je een gematigd klimaat nodig. Dit wil zeggen dat het niet te koud, niet te warm, niet te droog en niet te nat moet zijn. In het algemeen doen witte druiven het beter in koelere gebieden dan blauwe druiven. Witte wijnen hebben daarom vaak een lager alcoholpercentage en hogere zuren. Witte druiven doen het ook goed in warme streken met koele nachten of streken met koele maritieme lucht en in hoger gelegen gebieden.

Minstens zo belangrijk als de temperatuur is de hoeveelheid zonneschijn. Zonlicht is noodzakelijk voor de stofwisseling in de plant, de zogeheten fotosynthese. Gedurende dit natuurlijke proces wordt de suiker aangemaakt en worden de zuren zachter, zeer belangrijk voor de balans. Gevaarlijk voor druiven zijn hagel, nachtvorst in het voorjaar en veel regen kort voor en tijdens de oogst. Vochtigheid houdt altijd een gevaar in van rotting.

En nu de bodem. Die is ook heel erg belangrijk voor de ontwikkeling van de druiven, hier haalt de plant de meeste van zijn voedingstoffen vandaan. Het zal raar klinken, maar hoe armer de bodem des de beter het is voor de wijn. De plant moet hard werken om aan voedingstoffen en water te komen, waardoor hij zijn wortels diep in de grond laat groeien. Aan luie planten met korte wortels hebben we niks, deze leveren slappe wijnen op. De bodem wordt opgesplitst in twee lagen, de bovenlaag en de ondergrond. Ideaal is het als de bovenlaag veel doorlaatbaarheid van water heeft en de ondergrond juist water vast kan houden. De variatie in bodems is eindeloos en iedere soort grond die voorkomt heeft zijn eigen invloeden op de wijn. Bij de een heb je kalk en bij de ander heb je graniet. Het varieert ontzettend en vaak heb je in een wijngaard op verschillende plekken verschillende soorten bodems, een van de redenen dat wijnmakers verschillende 'blokken' hebben in een wijngaard.

Weer een thema dat superinteressant is en waar we het nog wel even over zullen hebben.
Volgende week gaan we hiermee door en daarna zullen wij enkele bijzondere streken bezoeken.

ÑAPA Business

29 oktober 2011

Edward Suares van het CTBE:

‘Wie we zijn is grootste kracht’

“Een muzikant die deelnam aan het Curaçao North Sea Jazz Festival en voor een weekeinde op Curaçao verbleef, voelde zich op een avond niet lekker en was op zoek naar een apotheek. Aan een lokale voorbijganger vroeg hij of er ergens in de buurt één te vinden was. De voorbijganger wees hem de weg, liep vervolgens voor alle zekerheid anderhalve kilometer met de muzikant mee naar de apotheek, wachtte hem daar op en begeleidde hem toen uit voorzorg ook nog eens helemaal terug naar zijn hotel. Later vertelde de dankbare muzikant het verhaal na en zei hij: ‘Waar ik vandaan kom bestáán zulke mensen niet meer’. En dat is precies wat ons eiland typeert: de mensen.”

Edward Suares

Tekst: Belinda Devid Foto: Stefan Ouwersloot

Edward Suares, directeur van het CTBE (Curaçao Toeristenbureau Europa), illustreert aan de hand van een voorbeeld wat ons eiland voor vele toeristen bijzonder maakt. Gericht op de Europese afzetmarkt heeft Suares als taak het toeristisch product Curaçao te doorgronden, te helpen ontwikkelen, te marketen en te verkopen. Hij vervolgt: “Zelf zijn we best kritisch. We kunnen ons ergeren aan het serviceniveau, aan het feit dat alles veel te ‘poko poko’ gaat en aan het gebrek aan een ‘sense of urgency’. Maar de toerist ziet dat anders. Die is juist op zoek naar een wereld die hij thuis niet kent en daar geven onze inwoners op hun unieke wijze vorm aan. Wie we zijn is de grootste kracht van ons toerisme”, benadrukt Suares.

De toeristische industrie vormt één van de drie belangrijkste steunpilaren van onze economie. Jaarlijks ontvangen we in totaal zo’n 341.000 bezoekers afkomstig uit Europa, Noord-Amerika, Zuid-Amerika en het Caribisch gebied, waarvan 140.000 toeristen (ruim 41 procent) afkomstig zijn uit Nederland. Gebaseerd op cijfers van het afgelopen jaar bedroegen de opbrengsten van de toeristische industrie in totaal meer dan 330 miljoen dollar, zijn er momenteel ruim 10.000 mensen werkzaam in deze sector en hebben we zo’n 5500 kamers beschikbaar. En dat lijkt nog maar het begin te zijn. Suares: “Het toerisme van Curaçao heeft gedurende de afgelopen tien jaar een enorme groei doorgemaakt en zal in de toekomst alleen nog maar blijven doorgroeien. Qua groei is Curaçao in het Caribisch gebied zelfs koploper en op de Europese markt, waar Curaçao als toeristische bestemming een hele sterke positie inneemt, waren wij één van de weinige bestemmingen die gedurende de periode 2009-2010, ondanks de toenmalige economische problemen, ononderbroken bleef doorgroeien.”

Tropisch

Volgens Edward Suares heeft ons toeristisch product toegevoegd *appeal*, mede vanwege de relatief late ontwikkeling van onze toeristische sector, die in principe stapsgewijs op gang kwam. “Om te beginnen is de bouwstijl van ons hotelwezen aantrekkelijk voor toeristen. De hotelinvesteerders op ons eiland waren niet aangesloten bij grote ketens en zijn in eerste instantie klein begonnen. Hierdoor hebben wij geen massale high-rise hotels en zijn de hotels in plaats daarvan meer over het eiland verspreid, waardoor de toerist niet het gevoel krijgt onderdeel te zijn van massatoerisme. Ook ademen onze hotels een meer tropische sfeer. Als je bijvoorbeeld kijkt naar het Curaçao Marriott Hotel, het Hyatt Regency en het Avila Hotel, zijn dat gebouwen die echt een ‘Caribbean feel’ hebben. En dat hebben high-rise hotels niet. Een ander pluspunt, zeker voor de Europese toerist, is dat we relatief weinig restaurants met airco hebben. Mensen die voor een groot deel van het jaar binnen zitten vanwege de kou, willen graag buiten zitten en van de natuur kunnen genieten en willen vaak geen airco. Dat de toerist op ons eiland midden tussen de lokale bevolking terechtkomt, of het nou in het uitgangsleven is, in de restaurants of op de stranden, draagt ook bij aan de charme van ons toeristisch product. Het biedt de mogelijkheid om kennis te maken met een stukje van onze eigen identiteit, wat voor de toerist nog wel het meest aantrekkelijke is.”

Onze eigen identiteit moet in de verdere ontwikkeling van ons toeristisch product vooral worden gewaarborgd, vindt Edward Suares. “Om de waarde van ons product te behouden is het van belang dat we onze sterke kanten niet over het hoofd zien. Met name onze eigen identiteit en authenticiteit. Het is daarom belangrijk dat we binnen onze toeristische sector zo veel mogelijk Curaçaoënaars werkzaam houden, zodat dit ook het geval is. Het opleiden van onze mensen brengt de nodige uitdagingen met zich mee, maar uiteindelijk zal het veel meer opleveren, dan als we bijvoorbeeld mensen uit Colombia of Venezuela zouden halen.”

Duitsland

De vliegtuigmaatschappijen die momenteel vanuit Nederland naar Curaçao vliegen zijn de KLM, Martinair (tot eind oktober) en Arke Fly. Op 15 november start Air Berlin met rechtstreekse vluchten vanuit Düsseldorf en voor de zomer- en winterpiekmaanden zijn er de ‘Blue Panorama’-vluchten vanuit Milaan. Nieuwe samenwerkingsverbanden met Europese luchtvaartmaatschappijen komen tot stand op initiatief van het CTBE. Suares: “Eén van onze taken is het onderhouden van nauwe contacten met luchtvaartmaatschappijen en touroperators, om ervoor te zorgen dat Curaçao goed wordt ‘verkocht’ en dat er voldoende vluchten zijn van Europa naar Curaçao. Toen ik een aantal jaren geleden begon, constateerde ik dat we te afhankelijk waren van de Nederlandse markt en dat het belangrijk was om meerdere Europese steden met Curaçao te verbinden. Duitsland stond al geruime tijd op ons lijstje. Toeristen vliegen het liefst vanuit eigen land en met een eigen ‘eigen’ maatschappij. Zo ook de Duitse toeristen. Na de nodige afspraken, lunches en diners met afgevaardigden van Air Berlin, kwam er bij deze maatschappij een toestel beschikbaar. Onze contacten waren intussen zo goed dat wij dit als één van de eersten te horen kregen, waarop we snel reageerden en deze kans met beide handen aangrepen. Er werd onderhandeld met onze ministers van Economische Ontwikkeling en Toerisme en er werden afspraken gemaakt. De marketingtaken werden - zoals gebruikelijk - verdeeld en er werd gekeken naar de accommodatiemogelijkheden en mogelijke verkooppunten; of het zaak was om ook tickets naar Duitsland op de lokale Curaçaose markt te verkopen. Er werden prijsafspraken gemaakt met touroperators om ‘packages’ te kunnen samenstellen en daarnaast werd er, met het oog op het bieden van incentives, gekeken naar landing fees en parkeergelden en werd er onderhandeld met Curoil over de brandstofkosten en de speciale prijzen die zij te bieden hadden.”

De verwachting is dat de Air Berlin-vluchten zullen zorgen voor een influx van Duitse toeristen. Suares: “De Duitse en Belgische afzetmarkten zijn twee markten die al geruime tijd aan het groeien zijn. Op onze Europese afzetmarkt staat Duitsland momenteel op nummer twee en België op nummer drie. Er zit echter nog veel meer potentie in die markten. Überhaupt is het belangrijk om onze afzetmarkt te verbreden, zodat in het geval er ooit iets met Nederland zou gebeuren, onze gehele toeristische sector niet gelijk in elkaar stort.”

Eén op één

Het CTBE beoogt het toerisme vanuit Europa te bevorderen. Hoe gaat het toeristenbureau precies te werk? Suares: “Heel belangrijk is het om Curaçao constant onder de aandacht te houden. Eén van de methoden die wij toepassen is het organiseren van ‘persreizen’. Ieder jaar maken we een lijst van bladen waarin we graag willen verschijnen en nodigen we de journalisten uit om naar Curaçao te komen. Ze worden hartelijk welkom geheten en krijgen een uitgebreide, interactieve rondleiding over het eiland, waar ze vervolgens hun eigen editorials over schrijven. Deze wijze van verslaggeving garandeert meer kwaliteit, exclusiviteit en diepgang in vergelijking tot wanneer je links en rechts op grote schaal advertenties plaatst. Ook bereik je op deze manier het hele jaar door. Via het internet plaatsen we ook de nodige editorials en advertorials. Daarnaast hebben we momenteel een social mediaplan gereed, waar we in 2012 mee zullen starten. We doen veel aan één op één contact met reisorganisaties, reisagenten en consumenten. Een medewerker van het CTBE bezoekt een aantal keren per week verschillende reisbureaus om een praatje te maken. Er wordt gevraagd hoe het gaat en wat we voor ze kunnen betekenen, we houden ze ‘up to date’ en informeren hen over eventuele nieuwe ontwikkelingen en evenementen. Ook organiseren we *roadshows* waarbij we reisagenten trainen in de verkoop van ons toeristisch product, geven we presentaties op beurzen en organiseren we consumentenavonden.” Suares benadrukt: “Ik geloof sterk in het belang van één op één contact. Een directere vorm van marketing bestaat niet in mijn ogen en de feedback die je op zo’n moment krijgt is extreem waardevol.”

Het feit dat Curaçao een ‘Nederlands’ eiland is, biedt voordelen. Suares licht toe: “De Duitser redeneert dat als de Nederlander er komt, het goed moet zijn en dat je waar voor je geld krijgt. Voor de Vlamingen is het handig dat ze zich op ons eiland in hun eigen taal verstaanbaar kunnen maken. Waar je echter voor moet waken is dat je geen overconcentratie krijgt van een bepaalde groep. Als het eiland zou overlopen van Nederlandse toeristen bijvoorbeeld, zou dat averechts gaan werken, aangezien noch de Duitsers, noch de Belgen, noch de Nederlanders zelf, daarop zitten te wachten. Benidorm taferelen willen we op Curaçao echt niet hebben”, waarschuwt hij.

Onze recente staatkundige veranderingen hebben voor het toerisme tot nu toe geen nadelige consequenties gehad. Suares: “Als je het hebt over Curaçao als toeristische bestemming zijn Nederlanders doorgaans heel positief, maar als het aankomt op Curaçao als deel van het Koninkrijk, denkt men gelijk aan de subsidies die aan Curaçao worden verstrekt en ligt het gevoeliger. Door de verandering van onze staatkundige structuur hebben we daar wat afstand van kunnen nemen, onder het mom van ‘we gaan nu ons eigen ding doen’. Dat wordt in principe positief ontvangen.”

Onrust

De politieke onrust op het eiland daarentegen levert het CTBE wel degelijk problemen op. Suares: “Eén van de sterke punten van ons eiland was jarenlange politieke stabiliteit. Curaçao staat in de grote top drie van meest populaire vakantiebestemmingen en aagezien hoge bomen veel wind vangen, hoeft er daardoor in de politiek maar iets te gebeuren en het heeft al gelijk zijn weerslag op het toerisme.” Hij vervolgt: “Het maakt het voor ons een stuk moeilijker om ons werk efficiënt te kunnen doen. Of de geruchten nu waar zijn of niet, dat is niet eens relevant. De geruchten op zich zijn al genoeg om de perceptie op nadelige wijze te beïnvloeden. Ik denk dan ook dat wij als eiland moeten gaan beslissen hoe we dit samen willen gaan doen. Dat geruzie in het openbaar doet enkel af aan onze geloofwaardigheid. Je zult het nooit over alles eens worden en we moeten elkaar vooral blijven uitdagen en verantwoordelijk stellen, maar we moeten, naar mijn mening, het een en ander achter gesloten deuren houden en naar buiten treden als één en niet onze vuile was almaar buiten hangen.”

Suares streeft naar een toename van 160.000 naar 250.000 Europese toeristen op jaarbasis en wil trachten dit binnen de komende vijf jaar te bewerkstelligen. “Ik werk samen met een heel hecht team. We complementeren elkaar goed en we gaan er ook echt voor. Ons doel is om op verstandige wijze duurzaam toerisme te ontwikkelen. Dat houdt ook in ecologisch verantwoord en altijd met de nadruk op goede service.”

De klus lijkt Edward Suares, die zijn werk als meer dan een gewone baan beschouwt, op het lijf geschreven. Suares: “Ik denk dat iedereen stilletjes de wens heeft om iets voor het eiland te kunnen doen en ik verkeer in de bevoorrechte positie om op deze manier die kans te krijgen. Curaçao is de plek waar mijn navelstreng is begraven en dit is in mijn ogen mijn ‘moment to shine’. Het is te vergelijken met je ouders die je jarenlang alles hebben gegeven wat ze konden en jou hebben gevormd tot wie je bent en nu krijg jij voor eens in je leven de kans om iets terug te doen. Het is een kans die ik zeker met beide handen aangrijp.”

Voor meer informatie over het CTBE kunt u terecht op: www.curacao.com

Edward Suares over ‘de Air Berlin-deal’

“Een samenwerking met een grote luchtvaartmaatschappij komt altijd op zeer weloverwogen wijze tot stand. In Nederland zijn wij reeds eerder succesvolle samenwerkingsverbanden aangegaan met de KLM, Martinair en ArkeFly. Aangezien het voor het eiland van cruciaal belang is om niet afhankelijk te zijn van slechts één grote markt – we weten allemaal wat de effecten van de economische crisis waren op het toerisme van een aantal Caribische eilanden die vrijwel geheel afhankelijk waren van de Noord-Amerikaanse markt – is ons beleid in Europa erop gericht om onze groeimarkten (los van Nederland) zoveel mogelijk verder te ontwikkelen. Geïnspireerd door de bestaande succesvolle samenwerkingsverbanden met Nederlandse maatschappijen is, na een zeer grondige voorbereiding, het samenwerkingsverband met Air Berlin tot stand gekomen; één waar wij zeer trots op zijn. De Duitse toerist besteedt gemiddeld twintig procent meer dan de Nederlander en op basis van de nu gemaakte afspraken voor de 24 wekelijkse vluchten vanuit Düsseldorf, zal dit zorgen voor een directe bijdrage aan onze economie van – naar mijn voorzichtige schatting – minimaal 15 miljoen dollar. Los van deze extra inkomsten die zullen worden gegenereerd uit hotelverblijven, bestedingen op het eiland en het gebruik van voorzieningen zoals banken en creditcards, zal ook onze werkgelegenheid een extra impuls krijgen. Wij verheugen ons ten zeerste op de komst van deze nieuwe groep toeristen en weten dat zij op ons eiland het welbekende warme- en gastvrije onthaal zullen krijgen wat ons eiland zo typeert.”

Business Agenda

Curaçao

Business Happy Hour
TGI Monday!
Locatie: El Ron Cocktailbar, Roodeweg 86, Otrobanda (tegenover tankstation Colon).
Datum en tijd: Elke eerste maandag van de maand van 17.00 – 20.00 uur.
Dresscode: casual.
Tel: 661-8122

Aruba

4 november 2011: Annual Corporate Gala Dinner
Gala-avond met gastspreker Roberto Giannetti da Fonseca, dinner en dance. Er zal een boeiend onderwerp worden behandeld met meerwaarde voor de ondernemers van het eiland. Tickets zijn nu al verkrijgbaar bij ATIA, via de website of de facebook page.
Plaats: Hyatt Ballroom
Tijd: 19.30 - 00.30 uur
Entree: 175 florin per persoon
Muziek: Robert y Su Solo Banda Show
Meer informatie: bellen met nummer 5827593, www.atiaruba.org, www.facebook.com/arubatrade, of e-mail rsvp@atiaruba.org

Internationaal

2-4 november: 6th Tourism Human Resources Conference
Een CTO event op Barbados
Meer informatie: www.OneCaribbean.org
Contact: CTObarbados@caribtourism.com

6 november: CTO European Marketing Forum
Een CTO event in Londen
Contact: Veronica St. Louis - vstlouis@caribtourism.com

4-7 november: Green Build
De missie van dit jaarlijkse evenement is de manier waarop gebouwen en gemeenschappen gebouwd en beheerd worden te veranderen naar een meer milieuvriendelijke en sociaal verantwoordelijke, gezonde en welvarende omgeving die de kwaliteit van leven verbetert.
Locatie: Toronto, Canada
Meer informatie: http://www.greenbuildexpo.org/Home.aspx

16-17 november: Global Energy Now!
Duurzaamheidsconferentie Global Energy Now! met als thema 'Duurzaamheid in beweging'.
De conferentie staat voor ontdekken, beleven, inspireren, innoveren, netwerken en (internationale) samenwerking. Met sprekers uit binnen- en buitenland, debatten, een breed scala aan onderwerpen, de inspiratie-plaza met stands, workshops, het buitenprogramma met bezoek aan duurzaamheidsprojecten en met het jongerenpaviljoen belooft Global Energy Now! een succes te worden.
Meer informatie: www.globalenergynow.nl

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

KAMER VAN KOOPHANDEL & NIJVERHEID CURAÇAO

KÁMARA DI KOMERSIO TA ORGANISÁ

KURSONAN DI:

Tópiko:	**Internet Marketing**
Fecha:	**31 òktober 2011**
Orario:	**09:00 – 12:00 PM**
Kontenido:	Durante di e kurso aki lo bai elaborá riba e formanan mas efisiente pa merkadeá bo empresa. Tambe lo duna tepnan hopi interesante kon pa merkadeá usando online media.
Preis:	**40,= florin pa persona**
Idioma:	**Papiamentu**
Tópiko:	**Quickbooks Tips & Tricks**
Fecha:	**1, 2 & 3 novèmber 2011**
Orario:	**09:00 – 12:00 PM**
Kontenido:	QuickBooks ta un programa di atministrashon hopi uzá. Durante e workshop aki lo bo siña kon pa traspasá bo atministrashon manual, den e software aki i kon pa traha efektivo ku e programa.
Preis:	**120,= florin pa persona**
Idioma:	**Papiamentu**
Tópiko:	**Loke Facebook & Twitter por hasi pa bo negoshi**
Fecha:	**31 òktober & 1 novèmber 2011**
Orario:	**14:00 – 17:00 PM**
Kontenido:	Workshop tokante e benefisio nan di Social Media pa negoshi. Kon bo por uza Social Media pa merkadeá bo produkto òf servisio.
Preis:	**80,= florin pa persona**
Idioma:	**Papiamentu**
Tópiko:	**E generashon nobo - "Online Recruitment"**
Fecha:	**2 & 3 novèmber 2011**
Orario:	**14:00 – 17:00 PM**
Kontenido:	Den e kurso aki nos lo para ketu riba e kambionan ke generashon nobo ta bini kuné. Ta duna tepnan interesante tokante kon pa empleá/ buska trahadó via internet.
Preis:	**80,= florin pa persona**
Idioma:	**Papiamentu**
Tópiko:	**Mas produktividat ku Microsoft Office**
Fecha:	**31 òktober, 1 & 2 novèmber 2011**
Orario:	**18:00 – 21:00 PM**
Kontenido:	Durante e 3 seshon nan aki lo siña bo kon pa traha mas efektivio i efisiente ku 'Microsoft Office'. Lo trata e.o. Features di mail merge, 'object linking and embedding', funshonamentu di MS Excel den MS Word, kon ta manehá un dokumento largu, traha tabèl di kontenido, maneho di file den bo kòmpiuter (file management), MS Outlook i mas.
Preis:	**120,= florin pa persona**
Idioma:	**Papiamentu**

Tur kurso ta tuma lugá den Ouditorio di Kámara di Komèrsio, Kaya Junior Salas 1. Pa registrashon i informashon yama na nos Sentro di Informashon na telefòn 461-3918. Pa e lista kompleto bishitá nos website

www.facebook.com/empresachiki

REGISTRASHON I PAGO DELANTA TA OBLIGATORIO KUPONAN TA LIMITÁ.

AMIGOE.COM N.V.

Bezoek nu onze geheel vernieuwde site!

Met zo'n **8.000 bezoekers per dag** is Amigoe.com
één van de meest bezochte websites van de Nederlandse Antillen.

Neem een **digitaal abonnement**
en blijf op de hoogte van al het lokale nieuws.

Adverteren op Amigoe.com? Bel of mail nu!
E: web@amigoe.com T: (005999) 767 2000

Communicatie

Assertiviteit en zelfzekerd communiceren

Assertiviteit: Opkomen voor je eigen mening, rechten en standpunten zonder je gesprekspartner(s) agressief te benaderen zodat zij in hun waarde blijven. (http://www.woorden-boek.nl/)

Tekst: Bob Harms

Managers die niet uit hun woorden kunnen komen. Politieagenten die dictatoriaal optreden omdat ze door hun opvoeding moeilijk of haast niet kunnen argumenteren. Politici die bij gebrek aan communicatietechnieken anderen persoonlijk aanvallen of beledigen om een punt te maken. De geïnterviewde die de journalist persoonlijk 'aanpakt' omdat hij/zij niet genoeg assertief is om zijn/haar standpunten uit te leggen.

Klinkt bekend of alledaags in onze contreien?
Assertiviteit is het vermogen om duidelijk te maken wat u denkt, voelt en wilt om zo dichter bij uw doel te komen met respect voor de ander. Het is de kunst om vanuit een assertieve houding uw eigen belangen en behoeften te kunnen verdedigen.

Door de jaren heen zijn er verschillende cursussen en workshops ontwikkeld om mensen assertiever en zelfverzekerd te laten communiceren. Deze cursussen bieden goede resultaten voor iedereen die op een meer bewuste, zelfverzekerde en efficiënte manier zijn of haar boodschap wil overbrengen. Een sterke aanrader voor vooral onze politici, ambtenaren en docenten, leraren en iedereen die op een overtuigende en respectvolle manier wenst te communiceren met klanten, externe partners, collega's of teams.

Assertiviteit is een cultuurgebonden techniek. In onze cultuur wordt assertiviteit van kinds af aan ontmoedigd of afgenomen. Kinderen die 'welbespraakt' of voor hun eigen mening uitkomen worden helaas vaak door hun ouders afgedaan als 'hende grandi' of brutaal. Op school worden ze vaak geconfronteerd met situaties waar zij in een andere, vreemde taal zaken moeten argumenteren. Het resultaat hiervan zijn kinderen die de volwassen leeftijd bereiken zonder de technieken om voor hun eigen mening op te komen of die hun standpunten met respect voor anderen kunnen argumenteren.

Een typische cursus assertiviteit en zelfverzekerd communiceren bestaat uit de volgende componenten:
• Ontwikkeling van luistertechnieken
• Het herkennen van verschillende gedragsvormen: vluchtend, agressief en manipulatief gedrag
• Herkennen van positief ingestelde en negatief ingestelde persoonlijkheden (PIP/NIP)
• Assertief communiceren en argumenteren via het DESC-model (Describe, Effect, Solutions/Suggestions, Consequences)
• Technieken van vragen stellen en luisteren
• Omgang met 'lastige' of 'vervelende' klanten, collega's, zakenrelaties
• Reageren op kritiek, terecht of onterecht

Bob Harms is communicatie-adviseur

Mensen die soortgelijke cursussen en workshops hebben bijgewoond zijn lovend over de resultaten. Ze hebben geleerd beter grenzen te stellen in conversaties, zonder agressief of arrogant over te komen. Vooral dankzij de DESC-methode hebben ze technieken aangeleerd om emoties los te koppelen van mededelingen en het onderscheid te maken tussen gedrag en karakter. Een aanrader dus!

Reacties: bobharms@gmail.com

Boeken

Goed geselecteerd

Mensen zijn hét belangrijkste kapitaal van een gezonde organisatie. Daarom is het cruciaal om het juiste personeel op de juiste plek te krijgen. 'Goed geselecteerd' helpt managers winst te boeken met een compleet nieuwe aanpak van sollicitatieprocedures.

De werving wordt gerichter, de procedure effectiever en de gesprekken geven beter inzicht in de geschiktheid van de kandidaat. De vele 'kant-en-klaar' werkvormen maken het selecteren van geschikte kandidaten een stuk eenvoudiger, effectiever en leuker.

Met een verfrissende en soms spannende invulling krijgt werving en selectie nieuw elan.

Het boek biedt tools en instrumenten om een uitgebreid beeld van de gewenste kandidaat te kunnen schetsen. Daarbij gaat het niet alleen over de feitelijke kennis en vaardigheden, maar ook over het type mens, de gewenste uitstraling, de rol in het team en wat u nodig heeft om in de organisatie goed te functioneren.

De werkvormen uit dit boek zorgen ervoor dat de kandidaat in het sollicitatiegesprek een authentiek beeld van zichzelf kan geven. Goed geselecteerd is een praktisch en inspirerend boek dat de lezer in woord en beeld handvatten biedt met direct toepasbare suggesties en vormen.

Geschreven door de auteurs van de bestseller 'Beweging in je brein!'.

Nanette Hagedoorn is communicatiemanager en adviseert onder meer professionals bij het interactief vormgeven van bijeenkomsten. Zij is werkzaam bij het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen.
Monique Hampsink geeft trainingen op het gebied van organisatieontwikkeling en diversiteitsbeleid en ontwikkelt daarbij haar eigen werkvormen. Zij is werkzaam bij het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen.

Titel: Goed geselecteerd, Een nieuwe aanpak van sollicitatieprocedures voor managers
Auteurs: Nanette Hagedoorn, Monique Hampsink
Uitgever: Academic Service
EAN: 9789052618401

Economie

Meer steun Occupy Wall Street

De protestbeweging Occupy Wall Street krijgt in de Verenigde Staten steeds meer steun, blijkt uit opiniepeilingen. Een nieuwe studie over groeiende inkomensongelijkheid kan nog een extra impuls geven aan de beweging.

Uit een deze week verschenen opiniepeiling van de New York Times en CBS News, blijkt dat inmiddels 43 procent van de Amerikanen de ideeën van Occupy Wall Street steunt. Half oktober publiceerde onderzoeksbureau Gallup een peiling waaruit bleek dat maar 22 procent van de bevolking achter de doelen van de protestbeweging stond.

De demonstranten kunnen hun eisen voor meer gelijkheid kracht bijzetten met nieuwe cijfers. Uit een dinsdag verschenen studie van het Budgetkantoor van het Congres (CBO), blijkt dat het gemiddelde inkomen na belastingaftrek bij de rijkste 1 procent van de huishoudens in de VS tussen 1979 en 2007 met 275 procent groeide. Dat is zeven keer meer dan de inkomensgroei bij de overige 99 procent van de bevolking in dezelfde periode.
Het inkomen van de armste 20 procent van de bevolking groeide met slechts 18 procent, blijkt uit het rapport waartoe enkele jaren geleden opdracht werd gegeven door zowel Democratische als Republikeinse leden van de Senaatscommissie voor Financiën.

Invloed banken
Het rapport bevestigt eerder verschenen studies waaruit bleek dat de ongelijkheid in de VS in de afgelopen decennia sterk is toegenomen. Tegelijk met de publicatie van de resultaten, werden ook de uitkomsten van de opiniepeiling van de New York Times en CBS News over de steun voor Occupy Wall Street bekend. Uit de peiling bleek dat de beweging, die zich heeft verspreid over tientallen steden in het land, meer steun krijgt dan verwacht. Occupy Wall Street werd op 17 september gelanceerd in Zuccotti Park bij Wall Street. De demonstranten willen aandacht vestigen op de groeiende concentratie van welvaart bij een kleine minderheid van de bevolking, terwijl de middenklasse, armen en werklozen het steeds moeilijker hebben om het hoofd boven water te houden. De beweging protesteert ook tegen de "excessieve invloed" van banken en grote bedrijven op het overheidsbeleid.
Voor de opiniepeiling werden 1650 mensen ondervraagd. Van hen zei 43 procent achter de ideeën van Occupy Wall Street te staan, 27 procent was het niet met de beweging eens. Dertig procent - hetzelfde percentage dat zei weinig of niets over de beweging gehoord te hebben - had geen mening.

Snelgroeiende steun
Uit de peiling kwamen sterke verschillen tussen Democraten en Republikeinen naar voren. Van de Democraten was 54 procent het met de beweging eens. Slechts 13 procent was het oneens met de beweging. Bij de Republikeinen was slechts 19 procent het met de demonstranten eens; 57 procent was het oneens met Occupy Wall Street.
Onder de mensen die zichzelf onafhankelijk noemen - de 30 tot 40 procent van het electoraat dat waarschijnlijk bepalend zal zijn bij de volgende presidentsverkiezingen - steunde 48 procent de ideeën en 20 procent was het oneens met de beweging.

De cijfers wijzen op een snelgroeiende steun onder het volk voor Occupy Wall Street vergeleken met twee weken geleden, het moment waarop de grote media verslag begonnen te doen van de protesten. In een opiniepeiling die half oktober werd gehouden door onderzoeksbureau Gallup, bleek dat slechts 22 procent van de bevolking achter de doelen van de demonstranten stond "goedkeurde." Vijftien procent keurde die af en 63 procent zei er te weinig van af te weten om een mening te hebben.

"In slechts een maand tijd hebben de demonstranten het nationale debat weten om te buigen van een focus op het begrotingstekort naar de onderwerpen waar mensen werkelijk mee te maken hebben: gebrek aan fatsoenlijk werk, groeiende ongelijkheid, schulden en de verderfelijke invloed van geld in de politiek die ons tot die punt gebracht heeft", schreef Joshua Holland, redacteur van de progressieve website Alternet, in een reactie op de uitslag van de opiniepeilingen.
Van de ondervraagden gaf twee derde aan dat de welvaart in het land eerlijker verdeeld moet worden. Zesentwintig procent had geen problemen met de huidige verdeling.

Superrijken armer
Gisteren (woensdag) verscheen ook een rapport van het Economic Policy Institute (EPI), een denktank die nauw verbonden is met de Amerikaanse vakbondsbeweging. In dat rapport wordt gesproken van een nog grotere inkomensongelijkheid. Volgens de berekeningen van het EPI groeiden de inkomens van de rijkste 0,1 procent van de bevolking met 390 procent tussen 1979 en 2007. De inkomens van de 'onderste' 90 procent van de bevolking zou slechts met 5 procent gegroeid zijn in dezelfde periode.

"Het gevoel dat de meeste mensen gegeerd worden door degenen het economisch beleid bepalen, is gerechtvaardigd", zegt Josh Bivens, econoom en medeauteur van het rapport. "En dat is waarschijnlijk de drijvende kracht achter Occupy Wall Street."

Sommige conservatieven wijzen erop dat het CBO-rapport alleen de cijfers tot 2007 heeft geanalyseerd en de impact van de financiële crisis die in 2008 begon, buiten beschouwing heeft gelaten. Volgens Michael Tanner van het libertijnse Cato Institute, zijn juist de rijksten hard geraakt door de crisis.

"Sinds 2007 is het aantal Amerikaanse miljonairs verminderd met 39 procent", schreef hij woensdag op de rechtse website National Review. "Onder de zogenaamde superrijken is de klap nog harder aangekomen. Het aantal Amerikanen dat meer dan 10 miljoen dollar per jaar verdient, is gedaald met 55 procent. Misschien moet iemand de demonstranten in Zuccotti Park uitleggen dat de ongelijkheid daadwerkelijk afneemt."

Arbeidsrecht

Opzegverbod geen absoluut ontslagverbod

Een veel gehoord misverstand over het bij ons geldende ontslagrecht is de bewering dat er een algemeen ontslagverbod voor zieke werknemers zou gelden. Dat zou betekenen dat een zieke werknemer nooit kan worden ontslagen. Dat is onjuist. Wel kennen we op Curaçao een zogenaamd opzegverbod bij ziekte. De termen ‘opzegverbod’ en ‘ontslagverbod’ worden vaak ten onrechte door elkaar gebruikt. Ontslag is overigens geen wettelijke term, maar wordt in de volksmond veelal gebruikt bij beëindiging van een arbeidsovereenkomst om welke reden dan ook.

Tekst: William ten Veen

Het opzegverbod tijdens ziekte heeft alleen betrekking op de ontslagprocedure bij Directie Arbeidszaken. Zoals bekend dient een werkgever toestemming te verzoeken aan Directie Arbeidszaken alvorens rechtsgeldig op te kunnen zeggen. Pas na ontvangst van de beschikking (dit is de schriftelijke uitspraak van Directie Arbeidszaken) kan een werkgever met inachtneming van de tussen partijen geldende opzegtermijn – dit is de contractuele en bij afwezigheid daarvan de wettelijke opzegtermijn – daadwerkelijk de arbeidsovereenkomst beëindigen door de opzeggingshandeling. Kort gezegd betekent het opzegverbod dat de arbeidsovereenkomst tijdens ziekte niet kan worden opgezegd. De duur van het opzegverbod

bedraagt overigens één jaar. Het opzegverbod bij ziekte is wettelijk vastgelegd in ons Burgerlijk Wetboek in artikel 7A:1615h lid 2 welk artikel luidt als volgt: *“De werkgever mag, op straffe van nietigheid, niet opzeggen gedurende de tijd, dat de arbeider ongeschikt is tot het verrichten van zijn arbeid tengevolge van ziekte of ongeval, tenzij de ongeschiktheid ten minste een jaar heeft geduurd.”*

Het gaat te ver om te stellen dat het opzegverbod een absoluut verbod voor een werkgever is om een arbeidsovereenkomst van een zieke werknemer te beëindigen. Ons gesloten ontslagsysteem – waar ik kort geleden over schreef in deze column – geeft de werkgever namelijk nog een tweede ontslagroute, namelijk die van ontbinding van de arbeidsovereenkomst door het Gerecht in Eerste Aanleg. De rechter is niet gebonden aan het opzegverbod bij ziekte. De rechter zegt de arbeidsovereenkomst ook niet op, dat kunnen alleen werkgevers en werknemers doen, maar gaat over tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst als daarvoor gewichtige redenen aanwezig zijn. Wel zal de rechter zich ervan vergewissen of het ontslagverzoek enig verband heeft met het opzegverbod tijdens ziekte. Er bestaan overigens meerdere opzegverboden zoals: (i) het opzegverbod gedurende zwangerschaps- en bevallingsverlof en (ii) het opzegverbod tijdens de uitoefening van de dienstplicht waardoor een werknemer niet in staat is de bedongen werkzaamheden te verrichten.

Als de rechter in een ontbindingsprocedure tot het oordeel komt dat de ziekte de eigenlijke reden is voor het ontslagverzoek, zal het verzoek van de werkgever tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst van de werknemer in het algemeen worden afgewezen. Deze afwijzing impliceert dat de arbeidsovereenkomst dan nog steeds voortduurt. Indien er echter geen verband bestaat tussen de reden van het ontslagverzoek – bijvoorbeeld een reorganisatie of verstoorde arbeidsrelatie – en de ziekte van de werknemer zal een rechter over kunnen gaan tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst. Overigens geldt het opzegverbod tijdens ziekte niet bij een rechtsgeldig gegeven ontslag op staande voet.

William ten Veen is advocaat en partner bij Certa Legal Attorneys Caribbean. tenveen@certalegal.com

Mens & Werk

Ken je interne saboteur

Iedereen heeft wel eens gedachten in het hoofd die ervoor zorgen dat je niet dat doet wat je wilt doen. Je wilt bijvoorbeeld een studie volgen, maar je doet het niet. Je wilt graag tegen iemand zeggen wat je dwars zit, maar je doet niets. Waar komen die gedachten vandaan? Wat is er aan de hand?

Tekst: Judice Ledeboer

Heel simpel komt het op het volgende neer. Als je iets wilt aanpakken in je leven, dan steekt de ‘interne saboteur’ daar een stokje voor. Die saboteur is het stemmetje vanbinnen dat zegt dat je iets toch niet kan of dat je iets toch niet voor elkaar krijgt, dat je baas toch niet naar je ideeën wil luisteren, dat het werk toch niet leuker wordt enzovoort. Dat stemmetje komt voort uit onze belemmerende overtuigingen die ons dwars zitten. Dat stemmetje is zo sterk, dat er echt niets gebeurt, terwijl er een groot verlangen is om iets aan te pakken of te gaan doen, zoals een studie. Dit stemmetje voedt de angst dat iets niet gaat lukken of dat je iets niet kan. Het lijkt er zelfs op dat het stemmetje je beschermt tegen gevaren als mislukken, falen en afgaan, maar het stemmetje houdt veranderingen tegen en komt telkens weer met dezelfde beperkende gedachten en oordelen (over jezelf): ‘je kan het toch niet’, ‘je maakt de studie toch niet af’, ‘die functie is te hoog gegrepen’.
We hebben rond de 60.000 gedachten per dag en veel van die gedachten zijn overtuigingen die we hebben. Daar kan je soms helemaal van in de war raken, omdat die overtuigingen jouw positieve, initiatiefvolle gedachten volledig onderdompelen. Vanuit die overtuigingen vertonen wij gedrag. Meer dan 90 procent van die overtuigingen hebben we onbewust aangenomen voor ons 22e jaar en die zijn gevormd door onze opvoeding, familie, vrienden, scholen en cultuur waarin we zijn opgegroeid. Zo nemen wij die overtuigingen als een rugzak met bagage mee het leven in en bepalen ze ons gedrag. Stel dat je bent opgegroeid in een gezin waar iedereen schreeuwend met elkaar communiceert, dan heb je het idee dat je alleen iets voor elkaar krijgt door je stem te verheffen en erger: door te gaan schreeuwen. Met dit gedrag kun je je binnen je gezinssituatie handhaven, maar vrienden en collega’s op het werk zullen raar opkijken als ze met stemverheffing (schreeuwend) worden toegesproken. Verandering van gedrag is noodzakelijk, maar zal de nodige strubbelingen geven omdat er een overtuiging is dat met een luide stem meer voor elkaar komt dan het spreken op een ‘normale’ manier.

Overtuigingen
De overtuigingen die mensen hebben bepalen hoe ze in het leven staan. Dat bepaalt het verschil tussen de mensen. Dat is ook de reden waarom je het beter met de ene collega kunt vinden dan met de andere. Bepaalde overtuigingen die mensen hebben staan het contact en een goede communicatie in de weg.
Het veranderen van overtuigingen is niet gemakkelijk. Overtuigingen zijn van jezelf, ook al heb je ze in de meeste gevallen niet bewust aangenomen. Dikwijls zeggen mensen als ze worden aangesproken op bepaald gedrag ‘zo ben ik nou eenmaal’, maar dat is niet zo. Zo zijn ze gevormd door het leven dat ze tot nu toe hebben geleefd. Ieder mens kan zijn gedrag veranderen als hij maar wil en zich niet laat overstemmen door de inwendige saboteur die niet van verandering houdt.

Om de inwendige saboteur de mond te snoeren is het nodig zich bewust te zijn van dat stemmetje. De kunst is dan om na te gaan welke overtuigingen helpen en welke overtuigingen belemmeren. Als je tegen een collega wilt zeggen dat het je stoort dat zij zo vaak privé telefoneert en je doet dat niet, dan zijn er interne saboteurs die zeggen: ‘als ik mijn collega erop aanspreek dan wordt ze vast boos’ of ‘als ik iets zeg dan vindt ze me niet aardig’.

Uitingen
Het is duidelijk dat door het niet uitspreken van je eigen irritatie dit kan leiden tot meer irritatie, afstand nemen, snauwen en zo zijn er nog een heleboel uitingen van gedrag te bedenken. Het niet aanspreken komt voort uit angst voor iets. Het is dan een uitdaging om bij jezelf te kijken waarom je bang bent voor een boze reactie van iemand of voor het idee dat iemand je niet aardig vindt. Jezelf omlaag halen door te veroordelen dat je bang bent om een collega aan te spreken werkt juist verergerend. Het accepteren van het gevoel van angst geeft al rust en helpt misschien om ‘helpende’ overtuigingen te vormen zodat het niet moeilijk is om die collega aan te spreken. Een helpende overtuiging zou kunnen zijn om argumenten aan te dragen waarom het je irriteert dat je collega continu privégesprekken voert via de telefoon. Je haalt dan de verantwoordelijkheid naar jezelf toe. Het gedrag dat je toont komt dan niet voort uit irritatie, maar uit het voor jezelf opkomen. Om op deze manier naar je eigen inwendige saboteur te kijken is er meer rust, gaat het contact met anderen en de communicatie met minder moeite, kies je zelf wat jij wilt en daar neem je actie op en zo draag je zelf bij aan betere samenwerking.

Over management

Organiseren, ondernemen, managen en leidinggeven

Philip Crosby

We gaan door met Philip Crosby’s 14-stappenplan voor het implementeren van zijn kwaliteitsprogramma.

Tekst: Jan de Ruijter

Stap 8: Begin met de trainingen
Train eerst alle leidinggevenden in de principes van kwaliteitsverbetering en het nulfoutenconcept. Wanneer afdelingshoofden in staat zijn om de principes uit te leggen aan hun teamleden, kunnen ze vervolgens als coaches gaan functioneren en al hun dagelijkse activiteiten richten op het kwaliteitsprogramma.

Stap 9, Organiseer een Zero Defects dag als de officiële start van het kwaliteitsprogramma en de aanvaarding van een nieuwe houding tegenover werk. Zero Defects is de nieuwe kwaliteitsnorm door het hele bedrijf bij alle producten die gemaakt worden en diensten die verleend worden. Het heeft Crosby altijd verbaasd dat zovelen abusievelijk menen dat het niet mogelijk zou zijn om dingen gelijk goed te doen zonder fouten te maken. Afdelingshoofden moeten van deze nulfoutendag iets heel speciaals maken zodat deze dag bij eenieder fris in het geheugen blijft.

Stap 10: Kwaliteitsdoelen
Alle medewerkers beginnen hun eigen doelen voor kwaliteitsverbetering op te stellen. De doelen tussen topmanagement en afdelingshoofden en tussen afdelingshoofden en individuele medewerkers worden steeds in onderling overleg vastgesteld, volgens het SMARTER model, zie artikel 8 van deze serie. Crosby suggereert om doelen vast te stellen voor periodes van 30, 60 en 90 dagen. Tijdens deze stap 10 leren alle medewerkers bewust te denken aan doelen en hoe die doelen bereikt kunnen worden. Een bedrijfscultuur waar alle medewerkers meedoen aan het opstellen van doelen is bijzonder effectief, maar wordt helaas veel te weinig toegepast omdat het verlichte denken in managementland nog steeds ver achterligt op de nog steeds aanwezige oude Taylor-mentaliteit.

Stap 11: Definieër de obstakels, laat iedereen alle problemen beschrijven die foutloos werken tot nu toe onmogelijk maken en verwijder de obstakels en de oorzaken van fouten
Medewerkers weten vanaf nu ook waar ze hun problemen kunnen voorleggen in de wetenschap dat die dan ook opgelost worden. Die stap blijkt in de praktijk van enorme waarde. Er zijn al bedrijven die met succes een servicecencept geïmplementeerd hebben waarbij problemen, fouten, verspillingen of bezorgdheden bij het management gemeld kunnen worden en waar maandelijks erkenningsprijzen aan verbonden zijn.

Stap 12: Toon waardering
Geef erkenning en waardering aan allen die hun doelen behalen en goede prestaties verrichten. Waardering is de meest essentiële behoefte van velen en het veelvuldig en tijdig geven van waardering is een belangrijk deel van de nieuwe bedrijfscultuur.

Stap 13: Kwaliteitsvergaderingen
Vergader regelmatig met de hoofden van de kwaliteitsteams van de verschillende afdelingen om de vorderingen door het hele bedrijf te coördineren, om informatie met elkaar te delen en om te bepalen wat er nodig is om het gehele kwaliteitsprogramma verder te verbeteren. Dus ook nieuwe ideeën komen hier terecht.

Stap 14: Herhaal het hele programma
Start weer helemaal opnieuw. Laat het enthousiasme niet uitdoven, het is geen eenmalig initiatief. Kwaliteitsverbetering kent geen einde en door herhaling en constante aanpassingen wordt het programma permanent in stand gehouden, wordt kwaliteit verwoven in de bedrijfscultuur en leidt het tot langetermijnsucces. Benoem bij elke nieuwe cyclus nieuwe stuurgroepen.

Om medewerkers achter het programma te krijgen is een uitleg van enkele principes nodig. Alle medewerkers moeten daarmee bekend zijn.

Kwaliteit: Het altijd voldoen aan de eisen en verwachtingen van de klant. Elk product of elke dienst is van kwaliteit als het voldoet aan de eisen en verwachtingen van de klant.
Preventie: Het streven naar preventie. Fouten moeten voorkomen worden want elke fout betekent dat de fout later hersteld moet worden en dat kost geld, tijd, gaat ten laste van je reputatie en het veroorzaakt frustratie bij alle andere medewerkers.
Zero Defects: Nul fouten maken is de echte kwaliteitsnorm in het hele bedrijf. Je moet dat een onderdeel maken van je leven en al je handelen. Het moet een gewoonte worden om dingen gelijk goed te doen. Fouten kunnen wel eens gemaakt worden maar je mag de fouten nooit accepteren, nooit voorbij laten gaan terwille van het vlotte verloop van productie of serviceverlening. ‘Dit kan nog net’ en ‘dit is nog net voldoende’ zijn verboden woorden. Je moet vastbesloten blijven om alles te doen om aan de eisen en verwachtingen van de klant te voldoen.
Meten: Bepaal wat je in elke afdeling wilt meten. Dit kan in servicebedrijven aanvankelijk wel moeilijk gevonden worden, maar begin bij alle commentaren en kritieken van klanten en vraag medewerkers wat de problemen zijn en waar de beste kansen op verbetering liggen. Baseer je kwaliteitssystemen op het vooraf inbouwen van kwaliteit en blijf voortdurend zoeken naar manieren om kwaliteit steeds verder te verbeteren.

Het is duidelijk dat Philip Crosby veel inspiratie heeft gekregen van Deming. Ook hij heeft een programma van veertien punten net als Deming en er is veel overeenstemming tussen de punten. Crosby’s 14-stappenplan is een eenvoudig plan en zijn punten hebben het proces in een logische volgorde. Het is makkelijk te implementeren en dat duurt ongeveer 1 tot 1,5 jaar. Het is met veel succes met name in servicebedrijven zoals hotels, hospitaals, banken en verzekeringsbedrijven toegepast. Meestal gebeurt dat wanneer bedrijven zich realiseren hoeveel het kost aan geld, frustratie en reputatie als ze nauwelijks aandacht aan kwaliteit besteden en dan ook de beslissing nemen ermee te beginnen. De erkenning van de noodzaak en de bereidheid om daar tijd en moeite in te investeren zijn de enige vereisten om met het verbeteringsproces te beginnen.

Crosby noemt zijn kwaliteitsprocessen ook wel een medicijn en nog liever een vaccine omdat het in principe gaat over voorkoming van fouten en stelt dat zijn vaccine drie ingrediënten bevat namelijk:
– Vastberadenheid, de erkenning dat kwaliteitsverbetering essentieel is voor de groei en voortgang van de onderneming;
– Educatie, elke medewerker moet zijn rol weten in het verbeteringsproces, hoe hij kan bijdragen aan het succes en hij dient dat tot zijn dagelijks taak te maken;
– De stapsgewijze implementatie van het kwaliteitsplan volgens de voorgeschreven 14 punten.

De ervaring leert dat een onmiddellijke verbetering al waarneembaar is als de medewerkers zich realiseren dat het management vastbesloten is verbeteringen aan te brengen want vaak is dat precies wat ook de medewerkers willen. Blijvende resultaten gebeuren wanneer alle mensen dezelfde taal spreken, dezelfde richting op willen en gezamenlijke doelen nastreven. Mensen worden al snel enthousiast bij het zien van de eerste resultaten.

Wordt vervolgd.

Regio

Vrouwenparticipatie groeit sterk in Latijns-Amerika

In de afgelopen decennia is de vrouwenparticipatie in Latijns-Amerika sterk toegenomen. Meisjes presteren beter dan jongens op school, het aantal werkende vrouwen verdubbelt in veel landen en de deelname van vrouwen aan de politiek neemt toe, blijkt uit een deze week verschenen rapport.

Het Wereldbank-rapport Work and Family: Latin American and Caribbean Women in Search of a New Balance wijst er ook op dat deze vooruitgang nieuwe uitdagingen met zich meebrengt, zoals het vinden van een goede balans tussen werk en gezin. Dat speelt vooral als vrouwen hoger opgeleid zijn en hun werk meer gaan zien als een carrière dan alleen een bron van inkomsten.

Sinds 1980 traden, naast de al werkende vrouwen, 70 miljoen vrouwen toe tot de werkende bevolking in Latijns-Amerika en het Caraïbische gebied. In het onderwijs nam de kloof tussen de seksen sterk af. Meisjes presteren nu op school beter dan jongens, behalve als ze van inheemse afkomst zijn, zegt Augusto de la Torre, hoofdeconoom voor Latijns-Amerika en het Caribische gebied bij de Wereldbank.

Bij de jonge generatie mannen verandert ook het beeld van vrouwen, zegt De la Torre. Jonge, goedopgeleide mannen denken minder vaak dat mannen betere leidinggevenden zijn dan vrouwen. Dat wijst volgens hem op vooruitgang op het gebied van gelijkheid. “Het genderbeleid staat op een belangrijk kruispunt.”

Opkomende economieën

Volgens het rapport is het tijd voor een “tweede generatie genderbeleid”, waarbij het faciliteren en coördineren van de veranderingen in de samenleving centraal moet staan. “Als we realistisch zijn, weten we dat een perfecte balans tussen mannen en vrouwen en hun werk er nooit zal komen”, zei Michele Bachelet, directeur van VN-Vrouwen en voormalig president van Chili, bij de presentatie van het rapport. “Maar we moeten werken aan een nieuwe of betere balans.”

Dat vrouwen traditioneel gezien worden als degenen die de zorg voor het gezin dragen, bemoeilijkt dat. Bachelet, die eerder ook twee ministersposten bezette in Chili, verwees naar haar eigen ervaringen als alleenstaande moeder en minister. Tegen de tijd dat ze op haar werk arriveerde, had ze er al drie uur zorg voor de kinderen opzitten. Mannelijke collega’s konden hun dag aanzienlijk rustiger beginnen.

“De juiste balans vinden tussen werk en gezin is wellicht een van de zwaarste taken waar vrouwen in ontwikkelde landen mee te maken hebben en het is een nieuwe uitdaging in opkomende economieën”, staat in het rapport.

Advertorial

Vision Care:

Service en goed contact

Promenade Shopping Center heeft er een nieuwe zaak bij: Vision Care Curaçao. Een optiekzaak die zich heeft gespecialiseerd in oogmetingen, contactlenzen en prachtige brillen.

Mike Mol

Bij binnenkomst valt direct het strakke uiterlijk van de winkel op en de prachtige witte tafel glanst je tegemoet. Eigenaar Mike Mol is trots op zijn nieuwe zaak en blij dat hij zijn vak weer kan uitoefenen. “Ik heb mijn opleiding in Nederland gevolgd, bij de Christiaan Huygens School in Rotterdam”, vertelt hij. Hij is opticien in hart en nieren en van huis uit. Zijn vader had een grote optiekzaak in Nederland en het is inderdaad een vak dat vaak van vader op zoon overgaat. “Ik heb van jongs af aan met hem meegelopen in het vak en ben later bij Van Maaren Opticiens gaan werken, een heel bekende zaak in Nederland.”

Mike Mol woont sinds 2000 op Curaçao. Na een vakantie werd hij verliefd op het eiland en hij besloot te solliciteren naar een baan in de optiek. Dat lukte. “Ja, dat vond ik geweldig natuurlijk. Later werd ik aangenomen bij Pearl Vision op Saliña en heb daar zes jaar als manager gewerkt.” Hij vervolgt zijn carrière bij Optiek Antilliana, maar kreeg de kans op Aruba als opticien aan de gang te gaan. “Ik was inmiddels gescheiden en heb een zoontje. Bij nader inzien heb ik van het Aruba-avontuur afgezien, omdat ik hem dan minder frequent zou zien. Dat wilde ik hem, maar ook mezelf, niet aandoen.” Mol bleef op Curaçao en nam een baan aan in een geheel andere branche. “Maar ik miste het opticiensvak”, zegt hij, “en het bloed kruipt toch waar het niet gaan kan.” Met deze kriebel in het bloed begon hij Vision Care en verwezenlijkte hij een lang gekoesterde droom: een eigen zaak.

Wat maakt hem anders dan andere optiekzaken? Mol: “Zonder mijn collega’s tekort te doen, draait het bij mij in de eerste plaats om de service die ik mijn klanten bied. Ik heb dat ook van thuis meegekregen: als je goede service biedt, komen mensen vanzelf terug.” Bij Vision Care zijn er normaal geprijsde monturen te koop, maar ook de duurdere merken prijken aan de wand: Silhouette, Ray Ban, Ralph Lauren, Dolce & Gabbana en DKNY.

De oogmeting in deze zaak is gratis en Mol verleent deze service graag. Ook deze ruimte is professioneel en strak ingericht en bij een test met de nieuwste apparatuur blijkt Mol het zeer consciëntieus en grondig aan te pakken. Tijdens het gesprek komt er een vrouw binnen om haar nieuwe bril op te halen. Mol zet haar de bril op en ziet exact waar hij niet lekker zit, past het aan, probeert het opnieuw, past het weer aan, totdat beiden tevreden zijn. Zeer vriendelijk en correct staat hij haar te woord en ziet zijn klant tevreden weer naar buiten lopen. “Een goed contact met mijn klanten vind ik van wezenlijk belang; zij zijn van mij afhankelijk voor een goede meting, een op maat gemaakt product en het juiste advies. Daar voel ik mij verantwoordelijk voor.”

Ook voor grote of kleine reparaties is men bij Vision Care meer dan welkom.

Meer informatie:
www.visioncarecuracao.com
Tel. 736-2000

MKB

Effectief problemen bespreken

Als ondernemer weet u dat goede communicatie met uw werknemers, zakenpartners en concullega’s essentieel is voor een prettige werksfeer en goede bedrijfsresultaten.

Tekst: MKB-Advies en Oscar Betrian

In deze column, die u tevens kunt lezen op www.mkbadviescuracao.com, legt Oscar P.M. Betrian, directeur van BSN Netwerk Training en Advies Bureau, tien suggesties aan u voor over hoe u deze communicatie kunt verbeteren en hoe u zaken waar u niet tevreden over bent zo effectief mogelijk kunt bespreken.

1. Voorkomen is beter dan genezen

Naast dat het belangrijk is dat u eigen problemen aan de kaak stelt, kunt u ook misverstanden of problemen bij de ander oplossen of voorkomen door regelmatig te evalueren en na te vragen of er problemen zijn. Zo voorkomt u dat kleine problemen uitgroeien tot onoverkomelijke obstakels.

2. Doe het snel

Hoe langer u zwijgt, hoe moeilijker het wordt om problemen te bespreken. Bovendien komt feedback het beste aan als het gaat over iets dat zojuist is gebeurd.

3. Bereid u voor

Oefen het gesprek vooraf; voor de spiegel of met een goede vriend. Zo kunt u rustig bepalen wat de beste aanpak is en hoe u uw verhaal gaat formuleren. Op deze manier leert u ook eventuele boosheid achterwege te laten. Dat is belangrijk, want negatieve emoties belemmeren een goede argumentatie.

4. Kies het juiste moment

Zoals hierboven is gezegd, het is belangrijk feedback te geven kort na de gebeurtenis waarop dat commentaar betrekking heeft. U kunt zelf het beste bepalen wanneer het goede moment daar is. Kies in ieder geval voor een rustig moment waarop u voldoende tijd voor elkaar hebt.

5. Houd het bij uzelf

Praat over uw eigen waarneming en beoordeel of veroordeel niet. Zeg dus niet: “Je laat me stikken”, maar leg uit hoe u een situatie persoonlijk ervaart, bijvoorbeeld: “Je hebt nu drie keer onze projectevaluatie afgeblazen. Zonder je input sta ik er als projectleider al een maand alleen voor.” En praat nooit namens anderen. U kunt immers onmogelijk voor iedereen spreken. Na afloop van het gesprek kunt u altijd nog het idee opperen om anderen bij het gesprek te betrekken.

6. Wees concreet

Kom met specifieke voorbeelden die uw waarneming onderbouwen. Verval niet in overdrijvingen als ‘nooit’ en ‘altijd’. En kom met herkenbare, concrete voorbeelden.

7. Kom met oplossingen

Goede feedback is altijd inclusief oplossingen. Vertel wat u denkt dat er zou moeten gebeuren en hoe u dat concreet ziet. Hanteer hier – zoals in het gehele gesprek – de ik-vorm. Zeg niet: “‘Jij moet het zus-en-zo doen”, maar bijvoorbeeld: “Ik stel voor de taken anders te verdelen.”

8. Laat uw boodschap bezinken

Als u rustig hebt verteld wat u dwars zit en waarom, zorg dan daarna voor een rustmoment (tel ten minste even tot vijf). Zo geeft u de ander de kans de boodschap te laten bezinken. Vraag na die pauze naar een reactie.

9. Luister

De reactie op uw feedback is voor u weer aanleiding om te reageren. Zo ontstaat een echte dialoog. Uiteindelijk is het in uw beider voordeel dat er begrip ontstaat tussen u en uw gesprekspartner, zodat u samen een oplossing kunt zoeken.

10. Houd voet bij stuk

Hoewel feedback van de werkvloer steeds vaker wordt gestimuleerd, kan het gebeuren dat de ander ontkent dat er iets loos is. Laat de moed dan niet meteen zakken. Blijf om uitleg vragen. Als u een impasse aan voelt komen, benoem die dan: “Ik merk dat we in een impasse komen.” Ook nu is het zaak verwijten voor u te houden en samen tot een oplossing zien te komen. Stel eventueel voor om er op een later tijdstip op terug te komen zodat u beiden er even over na kunt denken.

Wilt u meer lezen over MKB gerelateerde onderwerpen, bezoek dan de website van MKB Advies Curaçao (www.mkbadviescuracao.com).

Heeft u vragen over deze column, neem dan contact op met InnovatieCentrum Curaçao
Email: info@icc.an
Tel.: (+599 9) 737-1360

MKB Advies Curaçao is een initiatief van het ministerie van Economische Ontwikkeling (MEO) en InnovatieCentrum Curaçao (ICC). Het is een online platform voor en door ondernemers. Op MKB Advies Curaçao wordt kennis van professionals gedeeld in ruil voor exposure en promotie van hun bedrijf.

www.mkbadviescuracao.com

Samenwerken of concurreren binnen het Koninkrijk

Waarheen met nieuwe BRK(s)?

'The World Is Flat', schreef Thomas Friedman, en waar kun je dat beter merken dan in het internationale zakenleven.

Suniel Pancham, Roland Brandsma en Lennart Huijsen.

Tekst: PricewaterhouseCoopers Foto's: Ken Wong

Steeds meer bedrijven en vermogende particulieren investeren en beleggen buiten de grenzen van hun eigen land. Zodra je met meerdere jurisdicties te maken krijgt die elk aanspraak maken op belastingheffing over het met deze investeringen en beleggingen behaalde resultaat, ontstaat er het risico van dubbele heffing. Wereldwijd worden er daarom steeds meer belastingverdragen afgesloten die de verdeling regelen van de heffingsbevoegdheid tussen de verschillende landen. Omdat er binnen het Koninkrijk sprake is van verschillende landen die ook elk hun eigen heffingsrecht willen effectueren, is er ter voorkoming van dubbele belasting een Rijkswet die de heffing tussen de landen verdeelt, de Belastingregeling voor het Koninkrijk (de BRK). Deze Rijkswet werkt min of meer als een belastingverdrag, leggen Roland Brandsma en Suniel Pancham uit. In feite werkt het als een multilateraal verdrag, omdat het niet zoals vaak het geval is, geldt tussen twee landen, maar tussen drie landen en nu, sinds 10-10-'10, zelfs tussen vier landen met vijf belastingjurisdicties. De BES-eilanden behoren immers staatsrechtelijk wel tot het land Nederland, maar fiscaal is het een aparte jurisdictie met een eigen fiscaal regime. Dat komt overigens internationaal wel vaker voor, zo had het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld een ander regime dan Hongkong, en nu Hongkong weer bij China behoort wijkt het regime nog steeds af van het regime dat geldt op het Chinese vasteland.

Aanpassing

De BRK is ter gelegenheid van het uiteenvallen van de Nederlandse Antillen wel aangepast, maar dat is alleen maar om de regeling formeel aan te passen aan de verschillende nieuwe landen. Het echte aanpassingswerk moet nog plaatsvinden, zo zeggen Brandsma en Pancham. Er zijn al wel onderhandelingen geweest met Aruba en ook zijn er de eerste contacten geweest met de andere eilanden, maar een echt nieuwe BRK lijkt nog lang op zich te laten wachten. Er zijn ook nog veel open vragen. Het is bijvoorbeeld nog onduidelijk hoe die nieuwe BRK eruit zal gaan zien. Wordt het wederom een multilateraal verdrag tussen alle landen, of komen er diverse bilaterale BRK's tussen telkens twee landen van het Koninkrijk? In totaal zouden er dan mogelijk zelfs tien regelingen moeten komen, waarvan negen BRK's. De eerste regeling is er namelijk al, dat is de Belastingregeling voor Nederland (de BRN) die de verhouding regelt tussen de BES-eilanden en het Europese deel van Nederland. Ook denkbaar is dat de drie landen Aruba, Curaçao en St. Maarten elk een BRK afsluiten met Nederland, geldend voor zowel het Caribische deel als het Europese deel. In dat geval kan worden volstaan met zes BRK's naast de BRN. Vervolgens is het de vraag of de BRK of BRK's voor alle landen gelijk, of vrijwel gelijk, zullen zijn of dat er per land verschillen gaan ontstaan. In de huidige BRK is er eigenlijk maar één belangrijk verschil en dat betreft Curaçao en St. Maarten omdat daar geen dividendbelasting wordt geheven in tegenstelling tot Aruba en de BES-eilanden waar wel een dergelijke bronheffing bestaat.

Uitgangspunten

Nederland heeft inmiddels in de Notitie Fiscaal Verdragsbeleid aangegeven wat zijn uitgangspunten zijn bij het afsluiten van verdragen. Het valt daarbij op dat in deze notitie wordt aangegeven dat Nederland bij de onderhandelingen over de BRK de uitgangspunten zal hanteren die het ook gebruikt bij de onderhandeling met derde landen. Daarmee geeft Nederland in feite aan, zo zegt Pancham, dat het de fiscale banden en daarmee indirect ook de economische banden met de rest van de wereld op dezelfde voet plaatst als die met de Koninkrijkslanden. Op zijn minst zou toch mogen worden verwacht dat bij de vormgeving van de nieuwe BRK geen standaardbenadering wordt gehanteerd maar in acht wordt genomen dat er sprake is van één Koninkrijk met daarbij de relatieve kleinschaligheid van de economische situatie van de Koninkrijkslanden in Caribisch Nederland, maar dat lijkt dus niet zo te zijn. In het kader van de banden binnen het Koninkrijk zou ook aandacht verwacht mogen worden voor het feit dat de budgettaire belangen van met name Curaçao, maar ook de andere eilanden, veel groter zijn voor wat betreft het eindresultaat van de BRK dan het belang voor Nederland. Desalniettemin is er op de BES-eilanden nu een bronheffing ingevoerd, de opbrengstbelasting, die in zijn toepassing en bereik veel harder is dan de dividendbelasting die in het Europese deel van Nederland geldt. Nederland weet zelf zeer goed hoe moeilijk het is om in onderhandelingen tegenover een groter land te staan. Bij de onderhandelingen met de Verenigde Staten bijvoorbeeld zie je dat Nederland een aantal aspecten aanvaardt in afwijking van de eigen verdragsuitgangspunten, omdat het andere land sterker staat in de onderhandelingen. Kennelijk meent Nederland dit binnen het Koninkrijk zelf ook te moeten doen. Dit is heel jammer, want juist als de landen van het Koninkrijk niet zo gespitst zouden zijn op het concurreren met elkaar en het op het scherp van de snede onderhandelen maar zich meer zouden richten op samenwerking binnen het Koninkrijk, zouden er zowel voor overheid als bedrijfsleven goede mogelijkheden liggen, bijvoorbeeld met betrekking tot de Zuid- en Midden-Amerikaanse regio enerzijds, waar de ligging van de Caribische delen van het Koninkrijk goede vooruitzichten kan bieden en Europa en Azië anderzijds, waar Nederland goede banden mee heeft. Met name omdat dit toch twee belangrijke opkomende regio's zijn.

> 'Hoewel voor het standpunt van Nederland wel wat te zeggen is, gaat het op dit moment in tegen hetgeen wereldwijd gebruikelijk is'

Duidelijk is, gezien de recente ervaring en de opmerkingen in de Notitie, dat van Nederland verwacht kan worden dat het zich hard en zakelijk zal opstellen bij de onderhandelingen over de BRK. De overheden van de Caribische delen van het Koninkrijk zouden dan ook goed moeten nadenken over hun opstelling bij die onderhandelingen, en met name ook over de vraag of zij deze onderhandelingen elk apart met Nederland willen voeren, of dat zij er misschien beter aan doen om tezamen te onderhandelen met Nederland. Het zal dan mogelijk wat moeilijker worden om iedereen op hetzelfde spoor te krijgen, maar het risico bij individueel onderhandelen is dat de Caribische landen tegen elkaar worden uitgespeeld en dat uiteindelijk zij met elkaar zullen moeten concurreren en Nederland per saldo het beste resultaat behaalt. Door samen op te trekken kan dit worden voorkomen en staan de landen sterker. Misschien zou het goed zijn om, voorafgaand aan verdere onderhandelingen, eerst een BRK-conferentie te houden, waarbij met name de overheden van de verschillende landen elk hun visie op de samenwerking binnen het Koninkrijk kunnen geven en waarbij ook mogelijk input kan worden gegeven door de betrokken partijen in de private sector zoals de internationaal opererende bedrijven en dienstverleners om zo te kunnen kijken waar de belangen liggen. Daarna zou dan multilateraal onderhandeld kunnen worden. Uiteindelijk kan dan, waar dat toch wenselijk is in verband met de afwijkende wetgeving van de verschillende landen in onderdelen, een specifieke bepaling worden opgenomen. Hierbij kan als voorbeeld worden gewezen op de Nordic Convention van 1996 tussen de verschillende Scandinavische landen, waar op grote lijnen een gelijke behandeling bestaat tussen de diverse landen, maar op specifieke punten voor verschillende landen een specifieke uitzondering wordt gemaakt. Een ander voorbeeld is de Andean Pact Income Tax Convention uit 1971.

De onderhandelingen zullen zich vermoedelijk toespitsen op enkele actuele issues. Het zal met name gaan om de bronheffing op dividenden, het successie- en schenkingsrecht en pensioenen.

Dividendbelasting

Nederland heeft inmiddels zelf al de dividendbelasting verlaagd van 25 procent naar 15 procent. Van verschillende kanten is de suggestie gedaan om de dividendbelasting maar geheel af te schaffen, bijvoorbeeld in het Rapport Studiecommissie Belastingstelsel onder voorzitterschap van professor Van Weeghel. Nederland heeft in Europees verband in geval van zogenoemde deelnemingsdividenden geen dividendbelasting. Daarnaast zijn er verdragen waar de bronheffing, al dan niet onder nadere voorwaarden, lager is dan die welke in het kader van de BRK wordt geheven bij dividenden betaald aan een inwoner van de Caribische delen van het Koninkrijk. Nederland heeft in het verleden aangegeven dat het bereid is om de huidige bronheffing van 8,3 procent bij dividenden naar Curaçao en St. Maarten te verlagen, maar daar zeer strenge voorwaarden aan te stellen, zodanig dat in de praktijk in de meeste gevallen niet het nieuwe lagere tarief zal gelden, maar mogelijk zelfs het standaardtarief van 15 procent. Het is niet ondenkbaar dat Nederland bereid zal zijn terug te gaan tot de nul, als Curaçao en St. Maarten elk een dividendbelasting van bijvoorbeeld 5 procent zouden invoeren zodat er in elk geval een heffing plaatsvindt (zoals Aruba die momenteel ook al kent). De bereidheid hiertoe zou bijvoorbeeld in de eerder genoemde BRK-conferentie kunnen worden uitgezocht.

Successierecht

Op basis van de huidige BRK is de heffing van successierecht bij overlijden toegewezen aan de woonstaat. Bij schenking is de heffing toegewezen aan de woonstaat als de schenker daar ten minste een jaar heeft gewoond. Nederland wenst op basis van een eigen wetgeving Nederlanders die emigreren nog tien jaren te volgen met successie- en schenkingsrecht, of zoals het nu wordt genoemd, de Schenk- en Erfbelasting. De BRK laat dit nu niet toe, en Nederland zal in de nieuwe BRK deze bepaling willen laten vervallen, of zodanig wijzigen dat het de claim gedurende tien jaren kan handhaven. Aangezien de tarieven in de Caribische delen van het Koninkrijk veel lager zijn dan die in Nederland, ook al zijn de vrijstellingen tevens veel kleiner, is dit voor veel emigranten een belangrijk aspect.

Tot slot de pensioenen. Internationaal is het gebruikelijk dat pensioenen worden belast in de woonstaat van de gepensioneerde, behalve als het gaat om overheidspensioenen die altijd worden belast in de bronstaat. Nederland heeft in de verdragsnotitie aangegeven te willen overgaan tot heffing in de bronstaat, ofwel het land waar het pensioen is opgebouwd. Dit zal met name zijn ingegeven omdat veel Nederlanders na hun pensionering emigreren naar landen met lagere tarieven. Hoewel voor het standpunt van Nederland wel wat te zeggen is, gaat het op dit moment in tegen hetgeen wereldwijd gebruikelijk is. Het OESO-modelverdrag (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) zowel als het modelverdrag van de Verenigde Naties gaat uit van heffing over particuliere pensioenen in de woonstaat. Het lijkt er nu wat op dat Nederland dit internationaal ongebruikelijke systeem wil invoeren beginnend met de Caribische delen van het Koninkrijk. Misschien als voorbeeldfunctie bij zijn onderhandelingen met andere landen. Het is nog maar de vraag of Nederland deze beleidswijziging internationaal kan doorvoeren en het lijkt alleen al om die reden beter dat een dergelijke wijziging, in afwachting van brede internationale erkenning, niet in de BRK zal worden doorgevoerd. Ook hier kan weer worden gewezen op het budgettaire belang van Nederland ten opzichte van dat van de Caribische landen. In de afgelopen decennia hebben immers veel meer Nederlanders de weg gevonden naar Zuid-Europese landen dan naar de Caribische landen van het Koninkrijk. De budgettaire belangen in de verhouding met de landen zullen voor Nederland dan ook veel groter zijn.

Belang

Het is duidelijk dat een goede, vernieuwde BRK van groot belang zal zijn voor de landen van het Koninkrijk. De huidige situatie kan worden verbeterd, en het zou een gemiste kans zijn als door de onderhandelaars uitsluitend wordt ingezet op aanpassing uitgaande van een visie waarin concurrentie een hoofdrol speelt. Juist nu zouden binnen het Koninkrijk de mogelijkheden moeten worden onderzocht door zowel overheid als bedrijfsleven om te komen tot een BRK die recht doet aan de belangen binnen het Koninkrijk, waarbij ook recht wordt gedaan aan de verhouding van de budgettaire belangen tussen de verschillende landen. Daarbij zou een visie op samenwerking centraal moeten staan, zodat de banden binnen het Koninkrijk voor alle partijen tot voordeel strekken. In dat kader benadrukken Brandsma en Pancham het belang van een BRK-conferentie waar kan worden gezocht naar en gewerkt aan een gezamenlijke visie. Ongeacht of een dergelijke conferentie er komt, lijkt het verstandig dat de Caribische landen van het Koninkrijk in elk geval gezamenlijk optrekken en een gezamenlijke visie vormen op de gewenste nieuwe BRK. Tot slot kan nog worden opgemerkt dat het niet alleen in het belang van samenwerking in plaats van concurrentie de voorkeur verdient om te komen tot één nieuwe multilaterale BRK in plaats van diverse bilaterale regelingen. Ook voor de praktijk van alledag verdient één BRK namelijk de voorkeur, zowel voor de belastingdiensten van de verschillende landen als ook voor het bedrijfsleven en, zo het uiteindelijk tot een procedure komt, de rechtspraak.

Roland Brandsma, partner bij PwC Nederland en hoofd van het Wetenschappelijk Bureau te Rotterdam, is tevens hoogleraar aan de Universiteit van Nijenrode en de Universiteit van Amsterdam en Raadsheer/plaatsvervanger bij het Gerechtshof van 's-Gravenhage. Hij is specialist op het terrein van de vennootschapsbelasting en de dividendbelasting.

Suniel Pancham is eveneens verbonden aan het Wetenschappelijk Bureau van PwC Nederland en is daarnaast docent aan de Universiteit van Nijenrode. Hij is gespecialiseerd in het internationaal belastingrecht.

Lennart Huijsen, Director Tax bij de belastingadviespraktijk van PwC Dutch Caribbean heeft ruim 15 jaar ervaring met lokale en internationale fiscale vraagstukken in uiteenlopende industrieën.